

OPINNÄYTETYÖ - YLEMPI AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
YHTEISKUNTATIETEIDEN, LIIKETALOUDEN JA HALLINNON ALA

DIGIOSAAJANA KOHTI TYÖELÄMÄÄ

Case Savonia-ammattikorkeakoulu

TEKIJÄ:

Salla Willman

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	
Tutkinto-ohjelma Liiketoiminnan kehittämisen tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä Salla Willman	
Työn nimi Digiosaajana kohti työelämää, Case Savonia-ammattikorkeakoulu	
Päiväys	22.05.2021
Sivumäärä/Liitteet	72/3
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani Savonia-ammattikorkeakoulu Oy	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Ammattikorkeakoulun tradenomitutkinnon opetussuunnitelmatyöhön vaikuttaa digitalisaation aiheuttama kiihtyvä muutostahti. Yrityskentän tarpeet ja yhteiskunnan digitaalinen kyvykkyys määrittelevät sen, mitä digiosaamista myynnin ja markkinoinnin tradenomien tulisi hallita. Opetussuunnitelmien kehittämistyö muuttuvassa digitalisaation kentässä luo paineita ajantasaisesta digitaalisten opetuksista. Liiketalouden alan työllistymiskenttä on laaja ja tekee opetussuunnitelmasta vielä haasteellisemmän kehittää ja pitää ajantasaisena.</p> <p>Opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa ehdotus siitä, mitkä digitaaliset olisivat jatkossa osa opetussuunnitelmaa sekä tuottaa opetussuunnitelmatyön jatkuvan kehittämisen toimintamalli, jonka avulla opetussuunnitelmatyön kehittäminen on ajankohtaista, jatkuvaa, laadukasta sekä riittävän laaja-alaista. Työn toimeksiantaja on Savonia-ammattikorkeakoulu ja tässä työssä tarkastellaan Savonia-ammattikorkeakoulun myynnin ja markkinoinnin suuntautumisvaihtoehdon tradenomien opetussuunnitelman nykytilannetta tietopolitiikkaan peilaten. Opinnäytetyössä tuotetaan ehdotus digitaalisten opetuksen sisällöistä hyödyntäen Opetushallituksen osaamisen ennakointifoorumin liiketalous ja hallinto 2035 -osaamiskorttipakkoja. Jatkotoimenpiteenä on tuotettu opetussuunnitelmatyön jatkuvan kehittämisen malli, jotta voidaan varmistaa koko ajan syklillisesti etenevä opetussuunnitelman kehittäminen, joka ottaa digitalisaation laaja-alaisesti huomioon.</p> <p>Työssä käy ilmi, että digitaalisten määritys on haasteellista, sillä yritysten työntekijöiden digitarpeet muuttuvat ajassa. Niin sanottuja perusdigitaalisia on muun muassa Opetushallituksen ennakointifoorumin osaamiskortteissa useita ja niiden sisällyttäminen perustellusti osaksi opetussuunnitelmaa vaatii monien näkökulmien huomioimista. Ammattikorkeakoulun tulisi kyetä määrittelemään opiskelijoiden digitaalisten tasot ja niitä pitäisi kyetä mittaamaan. Tutkinto-ohjelman opetussuunnitelman kehittämistyön vaikutukset näkyvät valmistuvien myötä pitkällä aikavälillä, kun taas digitalisaation tuomat muutokset tapahtuvat välillä hyvin nopeasti. Näihin nopeasti muuttuviin digitaalisten tarpeisiin on haasteellista vastata. Yhtenä tärkeänä näkökulmana opinnäytetyössä nousi jatkuvan oppimisen ottaminen osaksi tutkinto-ohjelman opetussuunnitelmatyön kehittämistä.</p>	
Avainsanat digiosaaminen, digitaaliset, digitalisaatio, osaaminen, opetussuunnitelmatyö	

Field of Study Social Sciences, Business and Administration	
Degree Programme Master's Degree Programme in Business Administration	
Author Salla Willman	
Title of Thesis As a Digital Expert Towards Working Life, Case Savonia University of Applied Sciences	
Date 22.05.2021	Pages/Appendices 72/3
Client Organisation /Partners Savonia University of Applied Sciences	
<p>Abstract</p> <p>The curriculum work of the Bachelor of Business Administration degree in Finnish Universities of Applied Sciences is influenced by the accelerating pace of transformation caused by digitalization. The needs of the business field and the digital capability of society determine what digital competencies a BBA graduate specialized in Sales and Marketing should manage. Curriculum development work in the changing field of digitalization is creating pressure for up-to-date teaching of digital skills. The field of employment in the field of business administration is wide, which renders the curriculum even more challenging to develop and keep up-to-date.</p> <p>This thesis is a research development work. Firstly, the aim of the thesis is to produce a proposal on digital skills comprising a part of the curriculum in the future and secondly, to produce an operating model for the continuous development of curriculum work. Moreover, the purpose is that curriculum development is up-to-date, continuous, of high quality and sufficiently extensive. The client organization of the thesis is Savonia University of Applied Sciences and in this work, the current situation of Savonia University of Applied Sciences' Sales and Marketing BBA curriculum is examined, reflecting information policy. Within this specific scope, the thesis produces a proposal on the contents of digital knowledge teaching, utilizing Finland's National Board of Education's Competence Foresight Forum's business and administration 2035 competence card packages. In addition, as a follow-up measure, a model for the continuous development of curriculum work has been produced in order to ensure a constantly cyclically progressing curriculum development work taking into account digitalization on a large scale.</p> <p>The conclusions of the work show that the determination of digital skills is challenging, as the digital needs of the employees of companies change over time. There are several so-called basic digital skills, for example, in the competence cards of the National Board of Education's Foresight Forum, and their inclusion in the curriculum rightly requires the consideration of a great number of perspectives. A University of Applied Sciences should be able to define and measure the mastery levels of digitalization of students. The effects of the degree program's curriculum development work will be visible in the long term, while the transformation generated by digitalization sometimes occurs very quickly. It is challenging to meet these rapidly changing digital needs. Furthermore, an important aspect was the consideration of continuous learning in connection with the development of the curriculum work of the degree program.</p>	
<p>Keywords competence, curriculum development, digitalization, digital skills</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
1.1	Työn tavoite ja rajaukset	6
1.2	Työn rakenne ja toteutus.....	8
1.3	Työn toimeksiantaja	10
2	DIGITALISAATIO TYÖN JA KOULUTUKSEN MUUTOSVOIMANA	12
2.1	Digitalisaation määritelmä.....	12
2.2	Digitalisaatio yrityskentässä	15
2.3	Digitalisaatio ammattikorkeakoulukentässä.....	19
3	DIGITAIKOKSET OSAAMISEN KESKIÖSSÄ	21
3.1	Osaamisen määritelmä	21
3.2	Tradenomin osaaminen ja kompetenssit.....	22
3.3	Digiosaaminen ja -taidot.....	25
4	KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT	29
4.1	Kehittämistyön lähtökohdat.....	29
4.2	Tutkimuksellinen kehittämistyö.....	30
4.3	Aineistonkeruu- ja analyysimenetelmät	32
5	DIGITALISAATION ULOTTUVUUDET OSAKSI OPETUSSUUNNITELMAA.....	36
5.1	Nykytilanteen tarkastelu	36
5.2	Digitaitojen tarpeiden määrittely.....	43
5.3	Opetussuunnitelmatyön kehittämisen toimintamalli	50
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	55
6.1	Johtopäätökset	55
6.2	Työn eettisyys ja luotettavuus.....	57
6.3	Oma oppiminen	60
6.4	Jatkokehittäminen tulevaisuudessa	60
	LÄHTEET.....	63
	LIITE 1: OSAAMISEN ENNAKOINTIFOORUMI- OSAAMISKORTTIPAKKA (OPETUSHALLITUS).....	68
	LIITE 2. TAULUKKO PERUSDIGITAIKOKSET 2035 LIIKETOIMINTA JA HALLINTO (SOVELTAEN OPETUSHALLITUS)	71
	LIITE 3. LL20SP LIIKETALouden TUTKINTO-OHJELMAN OPINTOJAKSOTAULUKKO (SAVONIA- AMMATTIKORKEAKOULU OY, G)	72

KUVALUETTELO

KUVA 1. Työn rakenne	9
KUVA 2. Tietopolitiikan ydinteemoja (Kauhanen-Simanainen & Rissanen 2017, 12)	14
KUVA 3. Digitalisaation tasot (Ilmarinen & Koskela 2015)	15
KUVA 4. OECD:n kehys: Going Digital Integrated Policy Framework (OECD 2020, 4).....	19
KUVA 5. Osaamispyramidi (Viitala 2005, 116)	21
KUVA 6. Tradenomikoulutuksen osaamistavoitteet, taso 6 (Savonia-ammattikorkeakoulu h)	23
KUVA 7. Tradenomien yleiset kompetenssit (Savonia-ammattikorkeakoulu h).....	23
KUVA 8. Tradenomien ammatilliset kompetenssit (Savonia-ammattikorkeakoulu h).....	24
KUVA 9. Sanapilvi digisisällöistä opintojaksokuvauksista	38
KUVA 10. Digiosaamisen kerrokset	45
KUVA 11. Toimintamalli opetussuunnitelman jatkuvalle kehittämiselle.....	51

TAULUKKOLUETTELO

TAULUKKO 1. Työssä käytetyn aineiston menetelmä ja suhde kehittämisosioon.....	32
TAULUKKO 2. AVOP kyselyn tuloksia.....	37
TAULUKKO 3. Opetussuunnitelman nykyhetken analyysi.....	40
TAULUKKO 4. Perusdigitaidot osaksi perusopintoja (soveltaen Opetushallitus)	46
TAULUKKO 5. Perusdigitaidot osaksi pakollisia yhteisiä ammattiopintoja (soveltaen Opetushallitus)	47
TAULUKKO 6. Perusdigitaidot osaksi myma suva ammatillisia pakollisia opintoja (soveltaen Opetushallitus)	48
TAULUKKO 7. Perusdigitaidot osaksi valinnaisia opintoja (soveltaen Opetushallitus)	48
TAULUKKO 8. AVOP kyselyn tuloksia.....	53

1 JOHDANTO

Globaalit trendit nopeassa teknologisessa kehityksessä ja digitaalitalouden nousu ovat aiheuttaneet uudenlaisia osaamisvaatimuksia. Lähes jokaisessa työssä, kaikilla tasoilla sekä kaikilla koulutusaloilla viestintä- ja sosiaaliset suhteet edellyttävät vähintään kohtuullisen määrän digitaitoja, joiden tulee olla hyvällä tasolla. Palkansaajista lähes kaikki käyttävät digitaalisia välineitä työssään, mutta niiden käyttötavat vaihtelevat paljon. Tämä teknologinen kehitys on muuttanut sekä kansalaistaitojen että työpaikkojen luonnetta. Uusi digitaalitalous tarjoaa uusia mahdollisuuksia ja tapoja työskennellä, mutta se vaatii myös uusia taitojen yhdistelmiä ja kykyä parantaa niitä jatkuvasti. (Kaarainen, Kaarainen & Kivinen 2018, 5; Kuntatyönantajat 2020.)

Ammattikorkeakoulujen odotetaan kouluttavan osaajia työelämän tarpeisiin. Digitaidot eritoten mikro- ja pienten yritysten kohdalla vaihtelevat suuresti ja tukea yrityksiin tarvitaan (Digi- ja väestötietovirasto 2020, 4). Oikeanlaisella opetussuunnitelmakehittämisellä voidaan paremmin vastata yritysten tulevaisuuden työntekijöiden digitaitoihin. Tällä hetkellä Savonia-ammattikorkeakoulusta (myöhemmin Savonia) valmistuneiden työllistyminen on ollut erinomaisella tasolla. Savoniasta valmistuneiden työllisten osuus on 90,4 prosenttia ja opiskelijatytytyväisyyden taso Suomen huippua (Savonia-ammattikorkeakoulu a). On tärkeää, että opiskelijat työllistyvät jatkossakin työelämän tarpeet edellä. Samalla valmistuneet voivat viedä uusinta tietoa ja taitoa yrityksiin, jolloin elinkeino voi kehittyä samalla. Määriteltäessä tulevaisuuden osaamistarpeita on digitalisaatio ja työn murros isossa roolissa (Opetushallitus 2019, 9). Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene nosti vuonna 2020 digitalisaation yhdeksi toiminnan painopisteeksi eli digitalisaatio on tunnustettu merkittäväksi asiaksi myös ammattikorkeakouluissa (Arene 2019).

Tarve opiskelijoiden digitaitojen ja yritysten digitarpeiden tarkastelulle nousi alun perin esille, kun konsultoin osana työtäni some-strategioita Savo-Karjalan alueen yrityksille ja lisäksi sain myynnin ja markkinoinnin suuntautumisvaihtoehdon opiskelijoilta palautetta siitä, että he toivoivat konkreettisia neuvoja ja harjoitteita työtehtävissä tarvittavien digityökalujen käyttöön. Voimassa oleva opetussuunnitelman runko on viimeksi päivitetty 2017 ja sen elinkaareksi on laskettu 5–6 vuotta. Tässä ajassa on tapahtunut digitalisaation näkökulmasta paljon. Digitalisaation läpinäkyväksi tekeminen ja päivittäminen digitaaloiksi ovat tarpeellisia. Näin ollen koin tärkeäksi lähteä tarkastelemaan opetussuunnitelmatyön nykytilannetta ja mahdollisia kehitystarpeita.

1.1 Työn tavoite ja rajaukset

Ilmarisen & Koskelan (2015) mukaan digitalisaatio läpäisee kaikki elämän alueet, toimialat ja toiminnot yrityksissä sekä koko yhteiskunnassa, ja se vaikuttaa myös liike-elämään laajemmin ja syvemmin kuin osaamme kuvitella. Myynnin ja markkinoinnin tehtävissä työskentelevien tradenomien tulee valmistuessaan pystyä toimimaan digitaalisessa liiketoimintaympäristössä. Tradenomien työkentän muuttuessa hyvin nopealla tahdilla opinnäytetyössä tarkastellaan, kuinka liiketalouden alan tämänhetkinen opetussuunnitelma vastaa digitaalisen osaamisen ja digitaitojen osalta tulevaisuuden työelämätarpeisiin. Ammattikorkeakoulut kouluttavat osaavia tulevaisuuden tekijöitä, ja jotta opiskelijat

olisivat osaavia, on heillä oltava riittävät digitaidot. Jos ammattikorkeakoulu pystyy tulevaisuusorientoituneesti opettamaan digitaitoja osana opetussuunnitelmaa ja jatkuvaa oppimista, voi tästä löytyä myös avain alueen PK-sektorille, kun osaamista ja tukea tulisi myös vastavalmistuneista.

Opetussuunnitelmatyössä haasteena on, miten voimme vastata pitkällä aikavälillä siihen, että tutkinto-ohjelma vastaa yhä paremmin ja nopeammin työelämän digitarpeisiin. Haasteelliseksi opetussuunnitelmakehittämistyön tekevät alati muuttuvat digitarpeet. Lisäksi digitalisaation käsite on määritelty moninaisesti ja tieto on pirstaloitunutta, minkä lisäksi näkökulma digitaitojen käyttötarpeesta määrittelee osaamisen kontekstia. Opinnäytetyön prosessissa pyritään löytämään uusin tieto osaa- mistarpeista työelämän digitaitojen näkökulmasta ja ottamaan haltuun uusimmat tutkimukset ja raportit, joista löytyy jo tietoa siitä, millainen on tulevaisuuden digitaitojen tarve yrityksissä. Opinnäytetyössäni ei tarkastella opetussuunnitelman muita kehittämisosioita tai tarpeita. Työssä tarkastellaan opetussuunnitelman nykytilannetta ja tavoitteena on mallintaa esimerkki siitä, minkälaisia digitaitoja opetussuunnitelmaan ja sen eri osiin tulisi sisällyttää. Työssä lähestytään opetussuunnitelmatyön kehittämistä digitalisaation ja osaamisen viitekehysten sekä digitaitojen avaamisen kautta.

Työssä on myös nostettu keskiöön ongelma; kuinka opetussuunnitelmatyö olisi riittävän laaja-alaista ja ottaisi koko ajan ajassa muuttuvat digitaitojen tarpeet huomioon. Opinnäytetyössä onkin tavoitteena tuottaa myynnin ja markkinoinnin kehittäjä suuntautumisvaihtoehdon opetussuunnitelmatyön kehittämiseen toimintamalli, joka on soveltaen hyödynnettävissä muillakin aloilla.

Opinnäytetyön tavoitteet ovat:

- 1) tuottaa ehdotus mitkä digitaidot olisivat jatkossa osa opetussuunnitelmaa
- 2) tuottaa opetussuunnitelmatyön jatkuvan kehittämisen toimintamalli, jonka avulla opetussuunnitelmatyön kehittäminen olisi ajankohtaista, jatkuvaa, laadukasta sekä riittävän laaja-alaista

Opinnäytetyöni koskettaa liiketalouden alaa, joten työssäni käsitellään Savonian seitsemästä tutkinto-ohjelmasta vain liiketalouden Tradenomi (AMK) koulutusta. Liiketalouden alalla opiskelijoille tarjotaan laajat menestymisen mahdollisuudet, sillä liiketalouden osaajia tarvitaan kaikilla toimialoilla ja kaikissa yrityksissä ja yhteisöissä. Vastuullisuus ja tulostavoitteellisuus ohjaavat työskentelyä ja valmistuvalta tradenomilta edellytetään valmiuksia jatkuvaan muutokseen. Liiketalouden koulutuksesta valmistuneen tutkintonimike on Tradenomi (AMK) ja tutkinto vastaa Euroopan unionissa määriteltyä korkeakoulutuksen osaamistasoa. Opintojen kesto on 3,5 vuotta ja tutkinnon laajuus on 210 opintopistettä. Valmistuessaan tradenomi kykenee toimimaan liiketoimintaympäristössä ja hänellä on syventynyt osaaminen joko taloushallinnosta tai myynnistä ja markkinoinnista. Tiedon hallinta ja yhteiskuntavastuu sekä innovatiiviset ja kilpailukykyiset ratkaisut korostuvat toimintaympäristössä. Tradenomin tulee kyetä kehittämään itseään ja työyhteisöään aktiivisesti. Hän hallitsee oman ajankäyttönsä ja kykenee toimimaan jatkuvassa muutoksessa. (Savonia-ammattikorkeakoulu d; Savonia-ammattikorkeakoulu e.)

Tämä työ on rajattu koskettamaan vain myynnin ja markkinoinnin suuntautumisvaihtoehdon (myöhemmin mymä suva) tradenomien opetussuunnitelmaa ja sen tarkastelua sekä kehittämistä digitaitojen osalta. Savonia-ammattikorkeakoulun (e) opetussuunnitelman mukaan Savoniasta valmistuvat

tradenomit sijoittuvat erityisesti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin tai yrittäjiksi, joissa tarve taitaville digiosaajille on merkittävä. Myynnin ja markkinoinnin sektorilla digitaidot ovat välttämättömiä ja muun muassa markkinoinnin murros on ollut viimeisen viiden vuoden sisään todella suuri. Perinteisestä markkinointikanavista on suunnattu kohti digitalustoja ja markkinointi on muuttunut yksisuuntaisesta vuorovaikutteiseksi, mikä haastaa markkinoinnin osaajia oppimaan nopeasti uutta ja omaksumaan uusia työkaluja osaksi muuttuvaa liiketoimintakenttää. Tästä hyvänä esimerkkinä on mainonta, joka aikaisemmin tapahtui pääasiassa printtimediassa ja muissa perinteisissä kanavissa, kun nyt mainontaan suunnatut panokset siirretään erilaisille sosiaalisen median alustoille. Ammattikorkeakoulun opetuksen on pysyttävä tässä muutoksessa mukana ja kyettävä tarjoamaan ajankohtaista digiosaamista myma suvan opiskelijoille.

Savoniassa myma suvaa kuvataan seuraavasti:

Myynnin ja markkinoinnin kehittäjä suuntautumisvaihtoehdon opiskelija saa opinnoissaan hyvät valmiudet toimia myynnin ja markkinoinnin asiantuntemusta edellyttävissä tehtävissä digitaalisessa, verkostoituneessa ja monikulttuurisessa liiketoimintaympäristössä. Opinnoissa perehdytään mm. liiketoiminnan ja asiakkuuksien analysointiin ja kehittämiseen sekä myynnin ja markkinoinnin suunnitteluun ja johtamiseen. Lisäksi opiskelija valitsee 10 opintopisteen laajuisen vaihtoehdoisen ammattiopintokokonaisuuden. Valmistuttuaan opiskelija pystyy toimimaan erilaisissa myynnin ja markkinoinnin asiantuntijatehtävissä, kuten myyjänä tai myyntineuvottelijana, markkinointiassistenttina tai myyntisihteerinä. Työkokemuksen karttuessa ammattinimike voi olla esimerkiksi asiakaspalvelupäällikkö, markkinointipäällikkö tai tuote- tai asiakkuuspäällikkö.” (Savonia-ammattikorkeakoulu f.)

Näin ollen opiskelija valmistuessaan tarvitsee vähintään tietyt perusdigitaidot, jotta kykenee toimimaan muuttuneessa digikentässä ja myöhemmin mahdollisesti myös johtamaan erilaisista digitaaloista koostuvia kokonaisuuksia ja työtehtäviä.

1.2 Työn rakenne ja toteutus

Opinnäytetyö koostuu kuudesta luvusta. Työ alkaa johdannosta, jossa kuvaan työn ajankohtaisuuden ja merkityksen sekä avaan opinnäytetyön tarkastelun alla olevaa kehitettävää kohdetta. Johdannon jälkeen avaan työssä digitalisaatiota ilmiönä ja yhteiskunnallisena ajurina, tarkentaen sitä, miten sen vaikutukset heijastavat elinkeinoon ja ammattikorkeakoulukenttään. Luvussa kolme määrittelen osaamisen käsitteenä ja siirryn käsittelemään tradenomin osaamista ja kompetenssien avaamista, jonka jälkeen käsittelen digiosaamista ja digitaitoja uusimpien tutkimuksien ja tiedon valossa. Avaan työn keskeiset ilmiöt ja käsitteet digitalisaatio, osaaminen sekä digitaidot ja digiosaaminen, jotta lukijan on helpompi ymmärtää opetussuunnitelmatyön taustalla vaikuttavat ilmiöt ja käsitteet.

Viitekehyyksen jälkeen luvussa neljä käsittelen kehittämistyön lähtökohdat, lähestymistavan sekä työssä käytetyt aineistot ja niiden analyysimenetelmät, jotta lukijan on selkeämpi hahmottaa työn etenemistä. Itse työn kehittämisosio löytyy luvusta viisi, jossa tarkastelen ensimmäiseksi myma suvan opetussuunnitelman nykytilannetta. Nykytilanteen tarkastelun jälkeen esittelen yhden ehdotuksen digitaitojen sisällyttämisestä osaksi myma suvan opetussuunnitelmatyötä. Kehittämisosion loppuksi esittelen toimintamallin jatkuvan opetussuunnitelmakehittämisen avuksi. Kuudennessa luvussa

käyn läpi kehittämistyön johtopäätökset, eettisyyden sekä luotettavuuden ja jatkokehittämisen ideat tulevaan opetussuunnitelmatyön kehittämiseen, joka on alkamassa Savoniassa suunnitellusti syksyllä 2021. Esittelen seuraavaksi opinnäytetyöni rakenteen ja lukujen tavoitteet kuvassa 1.

Luku 1. Johdanto

- Avaa kehitettävää kohdetta sekä sen ajankohtaisuutta. Käsittelee kehittämistyön tavoitteet, rajaukset sekä toteutustavan.

Luku 2. Digitalisaatio työn ja koulutuksen muutosvoimana

- Määrittelee kehittämistyön keskeiset ilmiöt yleisestä kohti työn keskiötä. Avaa käsitteiden uusimmat tutkimukset, tulokset ja teorit.

Luku 3. Digitaidot osaamisen keskiössä

- Määrittelee kehittämistyön keskiössä olevan osaamisen kohti digitaatioita. Avaa käsitteen sisällä uusimmat tutkimukset, tulokset ja teorit.

Luku 4. Kehittämistyön menetelmät

- Avaa käytetyt kehittämismenetelmät ja aineiston keruun sekä analyysitavat

Luku 5. Digitalisaation ulottuvuudet osaksi opetussuunnitelmaa

- Tarkastelee opetussuunnitelman nykytilannetta, tuottaa tulevaisuusorientoituneesti ehdotuksen opetussuunnitelmaan lisättävästi digitaatioista sekä esittelee uuden toimintamallin opetussuunnitelmatyön kehittämiseen.

Luku 6. Johtopäätökset ja pohdinta

- Käsittelee kehittämistyön johtopäätökset. Pohtii työn eettisyyttä ja luotettavuutta. Opinnäytetyön tekijä pohtii omaa oppimista sekä ehdottaa jatkotutkimuskohteita ja näkökulmia.

KUVA 1. Työn rakenne

Opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö ja työssä on hyödynnetty sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä. Opinnäytetyön aineistona on hyödynnetty olemassa olevia aineistoja, jotka ovat myynnin ja markkinoinnin tradenomien opetussuunnitelma, AVOP- ja uraseurantakyselyt 2020 sekä Opetushallituksen liiketalous ja hallinto 2035 -osaamiskorttipakka. Nykytilanteen analysointiin on käytetty aineistolähteenä vuonna 2020 aloittaneiden tradenomiopiskelijoiden opetussuunnitelmaa. Digitaatiojen tarpeiden määrittelyssä on käytetty OPH:n liiketalous ja hallinto 2035 -osaamiskorttipakkaa, jonka perusteella on nostettu esille ne digitaidot, jotka Savonian tulisi ottaa mukaan myöskin opetussuunnitelmaan.

Tarpeiden määrittelyssä on hyödynnetty Savoniasta valmistuneiden AVOP-kyselyn sekä uraseurantakyselyn tuloksia, jotta saadaan kuvaa siitä, miten opiskelijat ovat kokonaisuutena kokeneet tutkinnon työelämään siirtyessä. "AVOP on Ammattikorkeakoulujen valmistumisvaiheen opiskelijapalautuskysely, jossa opiskelija arvioi ja antaa palautetta toteutuneesta koulutuksesta. Kyselyn tuloksia hyödynnetään sekä paikallisesti korkeakoulun oman toiminnan kehittämisessä että valtakunnallisesti koulutuksen ohjauksessa ja rahoituksessa. Kyselyn täyttävät kaikki ammattikorkeakouluista valmistuvat tutkinto-opiskelijat." (AVOP 2020). Ammattikorkeakoulujen valmistumisvaiheen opiskelijapalautteen (AVOP) tuloksissa Savonia saavutti historiansa parhaan opiskelijatytyväisyyden tason. Vuonna 2020 Savoniassa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden antaman palautteen keskiarvo oli 5,3, kun opiskelijatytyväisyyttä arvioidaan asteikolla 1–7. (Savonia-ammattikorkeakoulu Oy a.)

Uraseurantakysely tehdään viisi vuotta aiemmin AMK-tutkinnon suorittaneille, nyt vuonna 2020 kyselyyn vastanneet olivat vuonna 2015 valmistuneet. Kyselyllä selvitetään ammattikorkeakouluista valmistuneiden työmarkkinatilannetta, työuria ja tyytyväisyyttä tutkintoon. Kyselyä hyödynnetään myös ammattikorkeakouluista valmistuneiden laadullisen työllistymisen mittaamiseen ja siihen liittyvät kysymykset ovat perustana ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen määräytymiseen kolmen prosentin osalta. (Uraseuranta 2020.) Opetussuunnitelman kehittämistyön merkitys korostuu, jotta Savonia pysyy korkeissa lukemissa opiskelijatyytyväisyyden osalta ja opiskelijat työllistyvät jatkossakin erinomaisesti sekä määrällisesti että laadullisesti.

AVOP- ja uraseurantakyselyjen avulla saadaan määriteltyä Savoniasta valmistuneiden opiskelijoiden kokemuksia ja mielipiteitä kehitettävään muotoon. Jatkossa käytän näistä kyselyistä termejä AVOP ja uraseuranta. Savonian pitää pystyä pitämään myös opiskelijatyytyväisyys (AVOP) korkealla ja Savonialle on äärimmäisen tärkeää seurata mihin työtehtäviin opiskelijat valmistuvat ja kuinka tutkinto on tähän mennessä valmistuneiden mielestä vastannut työelämää. Valtakunnallisen uraseurannan avulla selvitetään myös ammattikorkeakoulukohtaisesti, millaisia koulutustarpeita opiskelijat avoimissa kysymyksissä kokevat tarvitsevänsä. Työssä verrataan myös kyselyiden tuloksia teoreettisessa viitekehityksessä esiin nouseviin asioihin ja sitä, miten kyselyiden tulokset ovat linjassaan esimerkiksi osaamistarpeiden ja tulevaisuuskehityksen kanssa. Olen tarkastellut tässä työssä opinnäytetyöni kannalta relevantteja kysymyksiä AVOPin ja uraseurannan tuloksista.

Nykytilanteen ja tarpeiden määrittämisen jälkeen työssä tuotetaan tietoperustaa hyödyntäen opetussuunnitelman jatkuvan kehittämisen malli. Tämän työn tarkoitus on tarjota pohjatietoa ja työkaluja syksyllä 2021 alkavaan myma suvan opetussuunnitelman kehittämistyöhön. Lopullinen opetussuunnitelman kehitystyö jää toimeksiantajan tehtäväksi.

1.3 Työn toimeksiantaja

Työni toimeksiantajana toimii Savonia-ammattikorkeakoulu Oy, joka on yksi 24 ammattikorkeakoulusta Suomessa (Opetus- ja kulttuuriministeriö). Savonia on yksi Suomen suurimmista ja monipuolisimmista ammattikorkeakouluista. Se toimii asiantuntijaorganisaationa, joka kouluttaa osaajia kullalla eri koulutusalailla Kuopiossa, Iisalmessa ja Varkaudessa. Savoniassa työskentelee lähemmäs 500 työntekijää ja opiskelijoita on lähes 6000. Savonian yhtenä tehtävänä on palvella ympäröivää työelämää ja opinnäytetyössäni pyrin tarkastelemaan tradenomitutkinnon opetussuunnitelmatyötä ja sen vastaavuutta entistä paremmin työelämän tarpeisiin. (Savonia-ammattikorkeakoulu b.)

Savonia on osakeyhtiö, joka hoitaa sille ammattikorkeakoululaissa säädetyt tehtävät. Savonia noudattaa toiminnassaan strategiaa sekä toiminnan ja talouden keskeisiä tavoitteita että hyvän johtamisen ja hallinnon periaatteita. Savonian päätoimipaikka on Kuopio, jossa operatiivista johtamista johtaa rehtori Mervi Vidgrén, joka toimii samalla osakeyhtiön toimitusjohtajana. Johtoryhmä ja johtajat sekä päälliköt toimivat rehtorin tukena johtamisjärjestelmän mukaisesti. Savonian visio on olla vastuullisesti vaikuttavin ammattikorkeakoulu vuonna 2030. (Savonia-ammattikorkeakoulu b.)

Savoniassa opiskelu on työelämälähtöistä ja käytännönläheistä. Savonian toimintaa ohjaa tutkintösääntö ja oppiminen tapahtuu yhdessä muiden opiskelijoiden, opettajien sekä muun henkilöstön ja työelämän edustajien kanssa. (Savonia-ammattikorkeakoulu c.) Savonian tutkintösääntö (2021,

15) mukaisesti tutkinto-ohjelmien opetussuunnitelmat noudattavat eurooppalaista (EQF) ja kansallista (NQF) tutkintojen viitekehystä. Opetussuunnitelmat ovat osaamisperustaisia ja opinnot ja niihin kuuluva opetus järjestetään opintojaksoina. Opetussuunnitelmassa kuvataan, miten opiskelijan asiantuntijuus kehittyy kohti tutkinnon osaamistavoitteita ja miten opintojaksot sijoittuvat eri opiskeluvuosille ja lukukausille. Tradenomitutkintojen toiminnasta ja kehittämisestä vastaa tradenomitimi. Tradenomitimin alla toimii myös myynnin ja markkinoinnin työryhmä (jatkossa myös myymä työryhmä), joka kehittää ja vie eteenpäin myymä suvan opetussuunnitelmatyötä. Toimin tradenomitimin toisena tiimivastaavana sekä myynnin ja markkinoinnin työryhmän jäsenenä, ja näin olen aktiivinen toimija tradenomitutkinto-ohjelman toteuttajana, eteenpäin viejänä ja kehittäjänä.

2 DIGITALISAATIO TYÖN JA KOULUTUKSEN MUUTOSVOIMANA

Tässä kappaleessa avaan ensimmäiseksi digitalisaatio -käsitteen määritelmää eritoten yhteiskunnallisen ja tietopoliittisenä ilmiönä. Luvussa käyn läpi, miten digitalisaatio ymmärretään ja miten se tulee ilmi yhteiskunnassa. Tämän jälkeen lähestyn digitalisaation vaikutuksia yritysten näkökulmasta, kuten siitä miten digitalisaatio vaikuttaa liiketoimintaan ja miten se tulisi ottaa huomioon digitarpeiden näkökulmasta. Kuvaan kappaleessa lyhyesti myös, miten digitalisaatio näyttäytyy ammattikorkeakoulussa. Digitalisaatio on käsittelyssä koko ajan työn kontekstin eli opetussuunnitelmatyön näkökulmasta.

2.1 Digitalisaation määritelmä

Ilmarisen & Koskelan (2015) sekä OECD (2020) mukaan digitalisaatiosta puhutaan, kun digitalisoituminen muuttaa ihmisten käyttäytymistä, markkinoiden dynamiikkaa ja yritysten ydintoimintaa. Muutosvoimansa digitalisaatio saa digitalisoitumisesta ja siten teknologiasta. Itse teknologia ei kuitenkaan aiheuta digitalisaatiota, vaan sen mahdollistamat tavat toimia. Digitalisaatiossa on kyse kaikenkattavasta toimintatapojen uudistamisesta, sisältäen myös uusien digitaalisten teknologioiden käyttöönoton. Näitä teknologioita ovat esimerkiksi analytiikka, big data, mobiiliteknologiat, pilvipalvelut, robotiikka, sosiaalinen media sekä asioiden internet. (Valtiokonttori 2019.)

Lampellon (2015, 6) mukaan digitalisaatio on kaikkia toimialoja koskeva ja niitä muuttava teknologinen muutosajuri, joka on trendinä vaikuttanut talouteen ja yhteiskuntaan jo kymmeniä vuosia ja 2010-luvusta alkaen yhä kiihtyvämällä tahdilla. Gaubin (2019, 35) mukaan digitaalinen tekniikka ei kuitenkaan ole kaikkea, mutta se vaikuttaa melkein kaikkeen. Digitaaliset ratkaisumallit ovat yleistyneet hintojen laskun, käyttöliittymien paranemisen, digitaalista informaatiota keräävien laitteiden määrän sekä pilvipalveluiden ja muiden uusien teknologisten alustojen myötä. Taloutta muuttaa koko ajan digitalisaatio ja erityisesti alustatalouden kehitys. Arvio digitaalisen informaation määrän kasvusta on kymmenkertainen aina viiden vuoden välein mitattuna. Jo vuonna 2008 Nobel-palkittu ekonomisti Paul Krugman ennusti, että kaikki mikä voidaan digitalisoida, tullaan digitalisoimaan. (Lampelto 2015, 6; Dufva 2020, 48.)

Digitalisaatiota ja digitaalista muutosta on kuvattu jo 2015 "maailmanlaajuisena megatrendinä, joka muuttaa pohjimmiltaan nykyisiä arvoketjuja eri toimialoilla ja julkisella sektorilla" (Collin ym. 2015, 29). Sitra on nostanut aivan vastaikään 2020 trendikatsauksessaan yhdeksi viidestä megatrendeistä trendin "teknologia sulautuu kaikkeen". Sen myötä teknologia kehittyy nopeaa vauhtia, muuttaa tuotantotapoja sekä luo erilaisia toimintamalleja, joka edellyttää ihmisiltä ajatusmallien ja toimintatapojen muuttamista. Digitalisaation seuraavaa aaltoa kuvataan siten, että nykypäivää on digitaalisen teknologian käyttö palveluissa ja ihmisten vuorovaikutuksessa. (Dufva 2020, 38.) Dufvan (2020, 38) mukaan "yhä useampi asia voidaan automatisoida, tuotanto ja toiminta voidaan hajauttaa ja vuorovaikutus voi tapahtua etänä tai virtuaalisessa ympäristössä". Digitalisaatiota voidaan tarkastella laajasti koko yhteiskunnan sekä yksittäisen yrityksen, markkinoiden ja toimialojen tasoilla. Digitalisaation jaottelu mikro- ja makrotasoihin auttaa ymmärtämään sen dynamiikkaa. Makrotasolla on kyse yhteiskunnan, talouden rakenteiden, markkinoiden dynamiikan ja ihmisten käyttäytymismallien

muuttumisesta ja sen selittämisestä digitalisoitumisen avulla. Mikrotasolla digitalisaatiota tarkastellaan yksittäisen toimijan, kuten yrityksen kannalta, jolloin kysymys on siitä, kuinka digitaalisuus muuttaa muiden muassa strategioita, ansainnan mekanismeja, tuotteita, palveluita, toimintamalleja ja osaamista. (Ilmarinen & Koskela 2015.)

Ilmarisen & Koskelan (2015) mukaan mikro- ja makrotaso vaikuttavat toisiinsa. Siinä missä yritysten toimet luovat markkinadynamiikkaa, yhteiskunta voi vaikuttaa markkinoihin esimerkiksi sääntelyn kautta ja yksittäinen yritys kohtaa markkinoilla toimiessaan markkinoiden ja ajankohdan mukaan vaihtelevan digitalisaation paineen. Opiskelijat ovat kohdanneet digitalisaatioon liittyviä tekijöitä lähes koko elämänsä ajan ja ovat olleet mukana yhteiskunnassa vallitsevassa muutoksessa. Osa muutoksesta on varmasti myös jäänyt vuoden 1990 jälkeen syntyneiltä ikäryhmiltä havainnoimatta, koska se on jo ollut tiivis osa heidän elämäänsä. Muutos 2010-luvun jälkeen on ollut niin suurta, muun muassa erilaisten digitaalisten työkalujen ja kanavien tulemisen muodossa, että se itsessään jo haastaa ajantasaisen tiedon opettamista.

Puhumme usein digitalisaatiosta tarkentamatta ja avaamatta käsitettä tai sen taustoja, minkä vuoksi onkin tärkeää ymmärtää, että digitalisaatio perustuu tietopolitiikkaan. Kauhanen-Simanainen & Rissanen (2017, 12) mukaan tietopolitiikka muodostuu pitkän tähtäimen linjauksista ja periaatteista, jotka koskevat tietojen tuottamista, hankintaa, keruuta, ylläpitoa, avaamista, jakamista, liikkumista, käyttöä ja säilyttämistä. Tietopolitiikan linjaukset ja toimet voivat kohdistua ja painottua esimerkiksi strategisten tai yhteiskunnalle tai yksilölle välttämättömien tietojen määrittelyyn, tieto-osaamiseen, tietojen tuottamiseen, jakamiseen, yhdistämiseen, suojaamiseen, säilyttämiseen, käyttöoikeuksiin tai vastuisiin. Tarkasteltaessa digitaalisuutta nykyisessä opetussuunnitelmassa, hyödynnän työssä tietopolitiikan linjauksia ja tarkastelen valittujen teemojen esille tuloa opintojaksojen kuvauksissa.

Näitä linjauksia voidaan myös soveltaa ammattikorkeakoulun opiskelijan osaamistarpeisiin ja merkittäviin osaamisvajaisiin sekä siihen, mitä osaamista opiskelijalla on jo aikaisemman koulupolun ja vapaa-ajan toiminnan kautta kertynyt. Tietopolitiikan linjauksia voidaan myös hyödyntää tarkasteltaessa ammattikorkeakoulussa opetettavia kokonaisuuksia. Opetussuunnitelmatyössä voidaan tehdä selkeät strategiset linjaukset näiden asioiden osaamisesta ja opettamisesta. Avaan työn menetelmä- ja kehittämissosiossa lisää näiden linjausten hyödyntämisestä opetussuunnitelmatyössä.

Kauhanen-Simanainen & Rissanen (2017, 12) jakavat tietopolitiikan ydinteemat viiteen tietopolitiikan alueeseen (kuva 2): tiedon avoin saatavuus, tiedon liikkuvuus, oikeus tietoihin, vastuu tietojen laadusta ja tiedon lukutaidot. Näiden ydinteemojen kautta voidaan myös tarkastella tietopolitiikan nykytilaa, tavoitteita, mahdollisuuksia ja rajoitteita. Nämä teemat määrittelevät myös tiedon arvoa sekä mahdollisuuksia ja digitalisaatio-kyvykkyyttä muun muassa yhteiskunnan näkökulmasta.

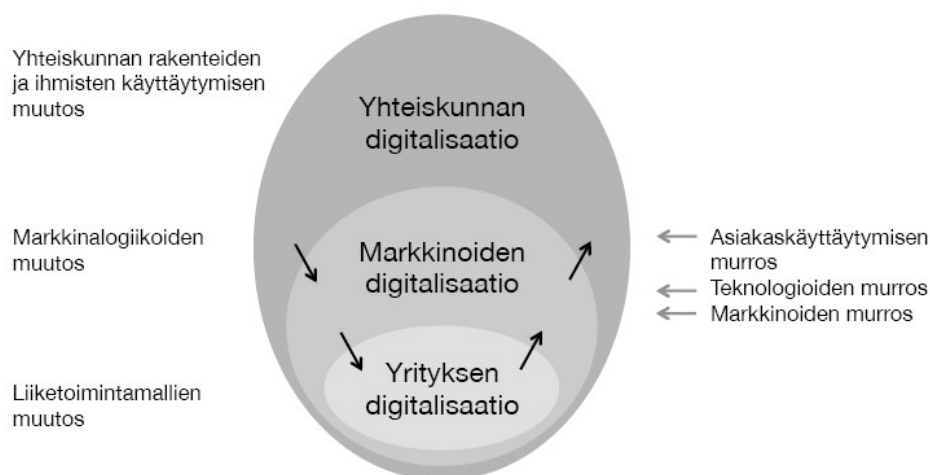

KUVA 2. Tietopolitiikan ydinteemoja (Kauhanen-Simanainen & Rissanen 2017, 12)

Valtiovallan kyky ohjata yleissivistävän koulutuksen digitalisointia ei ole tarkastusviraston kannanoton mukaan ollut riittävää, sillä ohjaus, roolit, vastuut ja toimintamallit ovat jääneet määrittelemättä tarkemmin (VTV 2019, 11). Samainen ongelma vallitsee laajemminkin digitalisaation ympärillä, puhutaan sitten yleissivistävästä koulutuksesta, elinkeinosta tai korkeakouluista. Korkeakoulut ovat olleet edelläkävijöitä digitalisaation osaamisessa ja niiden työntekijöiden osaaminen sekä digitaalisten työkalujen että kanavien haltuunotto on ollut muihin kouluasteisiin nähden edellä (OAJ 2016, 34). On kuitenkin nähtävissä, että tarkemmat digitalisaatioon liittyvät strategiat puuttuvat usein myös korkeakouluista. Digitalisaatio voi olla mainittu strategiassa, mutta on silti suuri riski, että se ei ole päätynyt rooleiksi, vastuiksi ja selkeiksi toimintamalleiksi.

Digitalisaatio etenee nopeasti ja se on muuttamassa maailmaa peruuttamattomasti. Sen myötä vanhoista toimintamalleista, ajattelutavoista ja käytännöistä pitää monella alalla luopua ja korvata ne täysin uusilla. Muutos tapahtuu osin lineaarisesti pienin askelin. Osittain se tapahtuu kuitenkin murroksina, joissa uusi palvelu, liiketoimintamalli tai toimintatapa on aivan erilainen kuin se, mihin on totuttu. Siksi digitalisaation yhteydessä käytetään myös termiä disruptio (disruption). Disruptiolla kuvataan vakiintuneisiin markkinoihin kohdistuvaa muutosta tai häiriötä. Tällöin alan perinteisiä toimintatapoja haastaa uusi teknologiaan perustuva innovaatio. Vaikka digitalisaatio on jo tuonut paljon muutoksia, suurimmat ja merkittävimmät muutokset ovat kuitenkin todennäköisesti vasta edessä. (Ilmarinen & Koskela 2015; Harmaala ym. 2017, 16.)

Ilmarisen & Koskelan (2015) mukaan digitalisaation nopeus, laajuus, syvyys ja voima syntyvät monesta rinnakkaisesta murroksesta, jotka kietoutuvat toisiinsa ja jotka yhdessä muokkaavat kaikkien yritysten toimintaympäristöä enemmän kuin mikään muu muutos teollisen vallankumouksen jälkeen. Tämän vuoksi digitalisaatio tulee nostaa opetussuunnitelmatyössä näkyväksi asiaksi. Digitalisaatio läpileikkaa koko tutkinto-ohjelmaa, mutta nostan erilliseen tarkasteluun sen, että kehittämistyössä otetaan laajasti huomioon eri näkökulmat digitalisaatiota ja digitaitoja koskien sekä tarkastelen, miten ne nykyisessä opetussuunnitelmassa näkyvät. Pitkällä aikavälillä erillisen tarkastelun tarve todennäköisesti häviää tai ainakin vähenee, kun digitalisaation huomioimisesta tulee normi.

KUVA 3. Digitalisaation tasot (Ilmarinen & Koskela 2015)

Digitalisaation murrokset voidaan jakaa (kuva 3) asiakaskäyttäjymisen, teknologian ja markkinoiden murrokseen (Ilmarinen & Koskela 2015). Eritoten myynnin ja markkinoinnin tradenomin opetus-suunnitelmatyössä on tärkeää nähdä nämä eri murrokset ja niiden vaikutukset opetettavaan asiaan. Tärkeitä kysymyksiä ovat, kuinka vastata ketterästi tähän moninaiseen muuttuvaan kokonaisuuteen ja pystyä tarjoamaan opiskelijoille riittävät työelämävalmiudet digitaitojen saralla. Liiketalouden koulutusohjelma on digitalisaation näkökulmasta haasteellinen kehitettävä, sillä tradenomit voivat työllistyä hyvin laajalle kentälle eri aloille. Siitä syystä olisikin tärkeää määritellä ne geneeriset asiat, jotka jokaisen tradenomin tulisi osata ja luoda nämä sisällöt osaksi pakollisia opintojaksoja. Valinnaisilla opintojaksoilla opiskelija voisi sitten erikoistua ja kehittyä haluamallaan tavalla myös digitalisaation osaamisessa.

2.2 Digitalisaatio yrityskentässä

Digitalisaatio on perustavanlaatuinen hajottava voima, jonka neljäs teollisuusvallankumous ja esineiden internet ovat aiheuttaneet, ja joka on muuttanut tapaa ajatella liiketoimintaprosesseja ja toimintaa. Tällä yhä digitaalisemmalla aikakaudella suhteet eri organisaatioiden (kuten yritysten ja valtion virastojen) ja asiakkaiden välillä uudistetaan ja uusia liiketoimintamalleja keksitään. Yritykset eri toimialoilla tarvitsevat yhä enemmän ketteryyttä, nopeutta ja joustavuutta pystyäkseen saavuttamaan ja ylläpitämään liiketoimintamahdollisuuksia alati muuttuvassa globaalissa liiketoimintaympäristössä. Digitalisoinnissa korostetaan edistyneen tekniikan merkitystä kaikille prosesseille, tuotteille ja palveluille. Suuri osa digitalisoinnin luvatusista arvosta yrityksille ja yhteiskunnalle ei kuitenkaan ole vielä täysin toteutunut. (Parida 2018, 23.) Tämä jättää tulevaisuudessa valmistuville tradenomeille paljon työn sarkaa yrityksiin.

Digitalisaatio ja digitaalisen muutoksen ilmiö muuttavat nopeasti ja perusteellisesti yrityksiä ja organisaatioita (Collin ym. 2015). Digitalisaatiolla nähdään useita vaikutuksia ja ulottuvuuksia yritystoimintaan. Niitä ovat Opetushallituksen (2019, 15) mukaan muun muassa:

- Digitalisaatio muuttaa toimintatapoja yrityksessä ja asiakkaan käyttäytymisessä
- Digitalisointi on oleellinen toiminta- ja kilpailuedellytys

- Digitalisaation, tekoälyn ja robotiikan avulla luodaan uutta liiketoimintaa
- Digitalisaatio lisää pienten toimijoiden muodostamia palveluverkostoja suurten yritysten rinnalle
- Digitaaliset työkalut ovat käytössä kaikilla toimialoilla

Digitalisaation aikana tapahtuu laajamittaisia ja laajoja muutoksia useilla toimialoilla, jotka vaikuttavat yritysten kaikkiin toimintoihin, kuten esimerkiksi myyntiin, markkinointiin, tuotteiden ja palveluiden tuottamiseen, asiakaspalveluun, taloushallintoon, HR:ään ja johtamiseen. Nämä muutokset myös tarjoavat vertaansa vailla olevia mahdollisuuksia arvon luomiseen. (Ilmarinen & Koskela 2015; Parida 2018, 28.) Digitaalitekniikka ja data ovat muuttuvia. Ihmiset, yritykset ja hallitukset elävät, ovat vuorovaikutuksessa, työskentelevät ja tuottavat eri tavalla kuin aiemmin, ja nämä muutokset kiihtyvät nopeasti. OECD (2019 a) onkin nostanut esille kysymyksen, kuinka digitaalitekniikan ja datan valtavat lupaukset kasvulle ja hyvinvoinnille voidaan toteuttaa nopeasti kehittyvässä maailmassa?

Uusia liiketoimintoja syntyy tieto- ja viestintäekosysteemien kehityksen seurauksena. Lisäksi kehitys vaikuttaa eri aloihin voimakkaasti sekä parantaa tehokkuutta ja vähentää parhaimmillaan jopa ihmisen aiheuttamia haitallisia vaikutuksia ympäristölle. Digitalisaatio ei ole pelkästään teknistä kehitystä, vaan ilmiö joka muuttaa sekä ihmisten käyttäytymistä että elämisen ehtoja perusteellisesti. Digitalisaatio on mahdollistanut ajasta ja paikasta riippumattoman yhteydenpidon, ja uudenlaisen viestinnän kehitys on romuttanut totuttuja, vanhan median markkinoita. Digitalisaation kehityksen myötä liiketoiminnalle on muodostunut kokonaan uusi alusta. Uudenlaisten sosiaalisten yhteisöjen rooli voimistuu ja luo uusia mahdollisuuksia myös yrityksille. Digitalisaatiossa ei voi vain yrittää pysyä mukana tai pärjätä hyvin – se täytyy omaksua luontaiseksi osaksi toimintaa. Tämänhetkinen kehitys on luonut tilanteen, jossa valta on sillä joka hallitsee vahvat digitaidot – oli kyse sitten yrityksestä, työntekijästä tai jopa työnhakijasta. (Hernesniemi 2010, 63; Lindgren, Mokka, Neuvonen & Toponen 2019, 15.) Tämän vuoksi digitaalisten taitojen merkitys opetussuunnitelmatyössä on avainasemassa nykyisten ja tulevien opiskelijoiden osaamisen ja työelämävalmiuksien kartuttamisessa ja vastavalmistuneiden työllistymisen edistymisessä. Digitalisaatioon liittyvien innovaatioiden myötä syntyy loputtomasti mahdollisuuksia sekä vastata kasvavaan kysyntään että parantaa tuottavuutta. Samalla innovaatiot, kuten pitkälle kehittyneet robotit haastavat asiakaspalvelutehtäviä korvaamalla työntekijöitä. (European Agency for Safety and Health at Work 2020, 7.)

On tiedossa, että digitalisaatio ja ammattitaitoiset työntekijät tuovat mahdollisuuksia yrityksen kasvuun, kunhan organisaatiot ja yksilöt ovat siihen valmiita. Haasteena onkin, että pienet ja keskisuuret yritykset jäävät digitalisoinnissa jälkeen isoista yrityksistä, millä on kielteisiä vaikutuksia tulokseen, mikä on nähtävissä myös NEWTECH -hankkeen tuloksissa, joita esittelen seuraavalla sivulla. (Eller, Alford, Kallmünzer & Peters 2020; Parida 2018, 30.) Vahva digitaalitalous on elintärkeää innovaatioiden, kasvun, työpaikkojen ja koko Euroopan kilpailukyvyn kannalta. Digitaalisen tiedon leviämisellä on valtava vaikutus työmarkkinoihin sekä talouden ja yhteiskunnan tarpeisiin. (European Commission a julkaisuaika tuntematon.) Etlatieta Oy on julkaissut jo vuodesta 2014 lähtien joka vuosi Digibarometri -raportin, joka kuvaa muun muassa Suomen yritysten digitaalisuuden hyödyntämistä.

Vuonna 2019 tehdyn Digibarometri-kyselyn mukaan 72 prosenttia pienistä, alle 50 henkeä työllistävistä yrityksistä koki vähintään jonkin digitalisaatioon liittyvän tekijän liiketoimintansa kannalta vähintäänkin kohtalaisen merkittäväksi. Verrattuna pari vuotta aikaisemmin tehtyyn Digibarometri-kyselyyn kasvua oli 10 prosenttiyksikköä. Keskisuurissa yrityksissä vastaava luku oli 84 prosenttia, sisältäen 11 prosentin kasvun parin vuotta aiempaan kyselyyn. (Ali-Yrkkö, Mattila, Pajarinen & Sepälä 2019, 5–7, 16.) On tärkeää tunnistaa, että digitukea tarvitaan eniten pienissä, paikallisissa yrityksissä ja yhdistyksissä, joilla ei ole usein resursseja digihaasteiden ratkaisemiseen (Digi- ja väestötietovirasto 2020, 4).

NEWTECH – Yritysten kasvu ja kansainvälistyminen -hankkeessa (1.1.2020 – 30.9.2022) on määritelty teknologia- ja energia-alan sekä Kuopion seudulla terveysteknologia-alan yritysten sekä niille palveluja tuottavien pk-yritysten digikypsyydet erilaisilta osa-alueilta ja nostettu kyselyn perusteella tunnistetut kehityskohteet. Niin sanotusti edistyneillä yrityksillä kehityskohteita olivat:

- Liiketoiminnan digitalisaatio ei vaikuta henkilöstön kanssa tehtävään työnkuvien muokkaukseen
- Yrityksemme ei hyödynnä digitalisaation luomia uusia liiketoimintamahdollisuuksia
- Emme pysty luomaan uusia markkinoita digitaalisuuden tukemana
- Emme tee aktiivista T&K-yhteistyötä yritysten ja/tai tutkimusorganisaatioiden kanssa digitaalisuuden alueella

Keskitason yrityksissä tunnistetut kehittämiskohteet olivat:

- Yrityksemme ei hyödy juuri lainkaan henkilöstön aloitteellisuudesta digitalisoitumisessa
- Yrityksemme ei hyödynnä digitalisaation luomia uusia liiketoimintamahdollisuuksia
- Henkilöstömme ei ole digitalisoitumisen keskeinen ajuri
- Tuotannon tilasta (mm. kuormitukset) ei ole reaaliaikaista digitaalista tietoa käytettävissä

Yritysten tulee ymmärtää ja hyödyntää digitalisaation luomia mahdollisuuksia tuotteidensa ja prosessiansa kehityksessä. Esimerkiksi pilvipalveluiden hyödyntäminen tai yhteisöllisen median käyttäminen osana myyntiä ja markkinointia luo yrityksille uusia mahdollisuuksia. Muun muassa pilvipalveluiden käyttö ja hyödyntäminen ovat jo nykyisille opiskelijoille arkipäivää ja opiskelussa niitä jo hyödynnetään. Näin opiskelijoilla voi valmistuttuaan olla jo monenlaista ”digi-kyvykkyyttä”, jonka oppia he voivat viedä yrityskenttään. Erityisesti kasvavat palveluyritykset hyödyntävät digitalisaation luomia mahdollisuuksia ja näyttävät esimerkkiä muille. Digitalisaatiota hyödyntämällä suomalaisille yrityksille syntyy mahdollisuuksia kasvuun ja kansainvälistymiseen, minkä myötä Suomi olisi mahdollista nostaa jopa kansainvälisen digitalouden huipulle. (Hernesniemi 2010, 12; Palta 2016, 4.)

Digibarometri 2019 -julkaisun mukaan yritykset hyödyntävät enenevässä määrin digitalisaatiota liiketoiminnassaan. Sen avulla pyritään kasvuun, mutta saavutettu kasvu on kuitenkin ollut verkkaista. Teollisuusyrityksissä on herätty robotiikan ja pilvipalveluiden käytön lisäksi myös digitalisaation hyö-

dyntämiseen muun muassa markkinoinnissa ja sosiaalisen mediankin merkitys on huomattu teollisuuden alalla. (Ali-Yrkkö ym. 2019, 15.) Vuosina 2020–2022 toteutettavassa DigiPoint-hankkeessa yrityksiltä on kerätty tietoa siitä, mitä digiosaamistarpeita heillä vuosina 2021–2023 todennäköisesti tulee olemaan. Tarkempaa IT-osaamista vaadittiin vain teknologia-alan yrityksissä, kun taas muilla aloilla tunnistettiin henkilöstön osaamisessa geneerisempiä digitalisaatioon liittyviä kehittämiskohteita, jotka olivat usein akuutteja tai lyhyellä aikavälillä konkretisoituvia. Näitä olivat (Laurikari & Hario 2021):

- Digimarkkinoinnin vahvistaminen – muun muassa b-to-b digimyynti, palvelujen digitalisointi, verkkokaupan kehittäminen, mainosvideoiden ja podcastien tekeminen sekä hakukoneoptimointi
- Järjestelmien, sovellusten ja välineiden käyttäminen – muun muassa uusien raportointi- ja analysointityökalujen hyödyntäminen, prosessien automatisointi ja lisääntyvä integrointitaso järjestelmien välillä (esimerkiksi henkilöstö- ja taloushallinnon suunnittelu ja raportointi)
- Etätöön lisääntyminen – henkilöstöltä edellytetään työtehtävissään sähköisten työkalujen ja alustojen riittävää käyttövarmuutta, joka on olennainen osa jokaisen osaamista etätyössä
- IT-arkkitehtuuri ja -ohjelmistot – muun muassa kokonaisarkkitehtuurin suunnittelu, ohjelmointi-, pilveistämisen-, tekoäly- ja koneoppimisosaaaminen, sovellusten kehittäminen, automatiikka ja robotiikka

On siis tunnistettu, että yrityksillä on selkeitä digiosaamiseen liittyviä kehitystarpeita myös lähitulevaisuudessa, mikä vahvistaa sitä että digitalisaatio on tehtävä läpinäkyväksi opetussuunnitelmatyön kehittämisessä. Suoraan yritysten lyhyen aikavälin tarpeisiin vastaaminen ei ole mahdollista opetussuunnitelmatyön kautta, mutta mikäli samanlaisia tarpeita tunnistetaan pitkällä aikavälillä, niihin on mahdollista vastata opetussuunnitelmatyön kehittämisellä.

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirastossa tarkastellaan tulevaisuutta ja mahdollisuuksia saavuttaa älykäs, kestävä, tuottava ja osallistava talous. Viraston tavoitteena on varmistaa, että digitaalisessa työelämässä kaikilla työntekijöillä on turvalliset ja terveelliset työpaikat, mihin pyritään vähentämällä digitalisaation kielteisiä vaikutuksia ja maksimoimalla teknologian tarjoamat ennaltaehkäisy mahdollisuudet. Talouden ja yhteiskunnan digitalisaatio on yksi Euroopan unionin painopisteistä ja on selvää, että digitalisaation myötä myös työsuojeluun tulee uusia näkökulmia. Digitaitoja opettaessa tulisikin huomioida myös työsuojelullinen näkökulma, sillä mobiiliteknologioiden yleistymisestä voi seurata esimerkiksi vaatimus jatkuvasta saatavilla olost ja työn epävarmuus voi lisääntyä joustavuuden parantuessa. (Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto 2020, 5, 13.) Myynnin ja markkinoinnin tradenomeilla haasteeksi voi tulla esimerkiksi työn ja vapaa-ajan erottaminen toisistaan alituisen tavoitettavuuden vaatimuksen myötä.

Seuraavaksi kuvaan digitalisaation muutosta OECD:n raportin (2020) ja sen sisältöä avaavan kehyksen kautta.

KUVA 4. OECD:n kehys: Going Digital Integrated Policy Framework (OECD 2020, 4)

OECD:n raportti ja sitä kuvaava kehys (kuva 4) pitää sisällään seitsemän toisiinsa liittyvää digitalisaation muutosta kuvaavaa mittaria. Mittarit kuvastavat muun muassa 1) pääsyä erilaisille alustoille ja tietoon, 2) digitaitoja eli digitaalisten laitteiden ja alustojen käyttöä, 3) innovaatioiden hyödyntämistä digitalisaatiossa, 4) työpaikkoja digitalisaation keskiössä, 5) sosiaalista vaurautta, eli kuinka yhteiskunta on esimerkiksi digitalisoitunut julkishallinnon näkökulmasta, 6) luottamusta, joka voidaan nähdä digiajassa esimerkiksi kuluttajansuojan ajantasaisuutena, 7) markkinoiden avoimuutta, joka voidaan nähdä muun muassa globaalien kaupan näkökulmasta esimerkiksi verotukseen liittyvinä haasteina. OECD:n raportissa korostetaan, että kaikkia näitä osa-alueita tarvitaan digitaalisen muutoksen syntymiseen ja kukin mittari on tulkittavissa laaja-alaisesti, on kohteena sitten yhteiskunta, yritys tai yksilö. Digitaidot ja digiosaaminen nousevat raportissa esiin useasti. Tätä voidaan tarkastella yrityksen digiosaamisen, yhteiskunnan digitalisaation ja sitä kautta osaamis pohjan sekä esimerkiksi työntekijän digitaitojen näkökulmasta. (OECD 2020.)

OECD (2020; 2019 a) nostaa esiin tarpeen valmistautua koulutushaasteeseen. Yrityskentässä painitaan osaamisvajeen kanssa ja tavalla tai toisella ammattikorkeakoulujen tulee ottaa koulutuksesta osavastuu. Näin on jo pitkälti tapahtunutkin esimerkiksi erilaisten ”digituki” -hankkeiden kautta ja avoimen ammattikorkeakoulun sekä erilaisten erityiskoulutusten kautta. Tulevaisuudessa tärkeintä on saada pidettyä aktiivinen, keskusteleva yhteys alueen yrityksiin, jotta sieltä tulevat tarpeet pääsevät mukaan opetussuunnitelman kehittämistyöhön.

2.3 Digitalisaatio ammattikorkeakoulukentässä

Ojasalo, Moilanen & Ritakoski (2015, 13) nostavat esiin, että nopeasti muuttuva, digitalisoituva, verkottuva ja globaalistuva toimintaympäristö on luonut yritysten toimintoihin suuria muutostarpeita.

Tämä on tilanne myös ammattikorkeakoulussa. Ammattikorkeakoulu on ollut viimeiset vuodet suuren muutoksen alla; digitalisaation käytössä ja edistämässä ollaan oltu innokkaasti mukana, verkostot ovat merkittävässä roolissa työssä ja globaalius kasvaa koko ajan toiminnassa. Näin digitalisaatio on isossa roolissa eri toimintoja eteenpäin vietäessä ja kehitettäessä. Määriteltäessä tulevaisuuden osaamistarpeita ovat digitalisaatio ja työn murros isossa roolissa (Opetushallitus 2019, 9). Hyödyntäen ja soveltaen edellä kuvattua OECD:n (2020, 4) digitalisaatiota kuvaavaa kehystä (kuva 4) näen, että ammattikorkeakoulun digitalisaatiota voidaan tarkastella; a) ammattikorkeakoulun omien toimintojen digitalisoimisen näkökulmasta, b) opettajien ja henkilökunnan digitaalisten ja työkalujen näkökulmasta, ja kuinka esimerkiksi opettajat hyödyntävät digitaalisia välineitä opetuksessa, c) mitä asioita digitalisaatiosta kullakin alalla opetetaan sekä minkälaisia digitaalisia taitoja opiskelijoille pyritään opettamaan. Tässä opinnäytetyössä teen rajauksen kohdan c mukaan, eli tarkastelen, minkälaisia digitaalisia taitoja opiskelijoille opetetaan ja mitä tulisi opettaa, jotta opitut tiedot ja taidot vastaisivat parhaiten elinkeinoelämän tarpeisiin. Ammattikorkeakoulujen olisi tärkeää kuitenkin ottaa muutkin näkökulmat tarkasteluun, jolloin digitalisaatio olisi laaja-alaisesti määriteltyä sekä läpinäkyvää.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arenessakin digitalisaatio on tunnistettu merkittäväksi asiaksi ammattikorkeakouluissa. Arene oli perustanut uuden digitalisaatiovaliokunnan edistämään korkeakoulujen yhteisen digivision toteuttamista. Valiokunnan tavoitteena on myös tukea yhteisen digitaalisen oppimisen ja yhteisen opetustarjonnan kehittämistä. (Arene 2019.) Digitalisaation hyödyntämistä edistää vahvasti myös Suomen korkeakoulujen yhdessä käynnistämä Digivisio 2030 -hanke, jonka tavoitteena on nostaa Suomi kärkimaaksi jatkuvassa ja joustavassa oppimisessa sekä avata oppimisen kansalliset tietovarannot yksilön ja yhteiskunnan käyttöön. (Digivisio 2030.)

Digitalisoinnin aikana työntekijän taitojen elinkaari on lyhyempi kuin koskaan, mikä haastaa ammattikorkeakoulut seuraamaan aktiivisesti liiketalouden alan työkenttää ja työtehtäviä. Myöskin erilaiset taidot saavat erilaisia arvoja nopeassa syklissä. Useammassa tutkimuksessa on korostettu yritysten ja korkeakoulujen yhteistyön merkitystä merkittävänä tekijänä tulevaisuuden työtaitojen osalta. Tutkimuksissa on myös nostettu esille, että korkeakoulujen tulisi voimakkaammin ottaa roolia työelämän osaamistarpeiden määrittelyssä, yhteistyössä elinkeinon sekä poliitikkojen kanssa. (mm. Parida 2018, 30; Frey & Osborne 2017; Cacciolatti, Lee & Molinero 2017.) Muutosvauhti on koko ajan nopeampi ja uusien taitojen ja työpaikkojen tarve teollisuuden 4.0 vaikutusten hallitsemiseksi ilmenee yhä enemmän digitaalitaloudessa (Fareri, Fantoni, Chiarello, Coli & Binda 2020). Tämän vuoksi ammattikorkeakoulujen tulee olla etulinjassa tuottamassa sellaisia tulevaisuuden työntekijöitä, jotka pärjäävät työmarkkinoilla.

Suomi on ollut usean kansainvälisen arvioinnin, kuten DESIn ja Digibarometrin mukaan kärjessä digitaalisia taitoja mitattaessa. Vuonna 2020 on tehty Digitaitokartoitus, jonka mukaan suomalaiset hyödyntävät digiä aktiivisesti, mutta yhteiskunnan kaikilla tasoilla esiintyy kuitenkin digituon tarvetta. (Digi- ja väestötietovirasto 2020, 3.) Näin ollen Suomessa on hyvät valmiudet, mutta digitaalisten taitojen kehittäminen ja edistäminen nyt ja tulevaisuudessa on merkittävä asia.

3 DIGITAIKOKO OSAAMISEN KESKIÖSSÄ

Tässä luvussa määrittelen osaamisen käsitteenä. Lähestyn osaamista tässä työssä eritoten tradenomin osaamisen ja kompetenssien kautta sekä avaen digiosaamisen ja -taitojen sekä laajemmin työn murrosta digitalisaation kautta.

3.1 Osaamisen määritelmä

Viitala & Jylhän (2019, 245–246) mukaan työssä suoriutumisen olennainen perusta on osaaminen, joka koostuu tiedoista, taidoista, asenteista ja henkilökohtaisista ominaisuuksista, kuten kokemusperustasta ja persoonasta. Työelämässä osaaminen näkyy sujuvana työskentelynä ja hyvissä työsuorituksissa. Työssä menestymisen edellytyksistä puhuttaessa käytetään usein myös käsitteitä kompetenssi ja ammattitaito. Näitä käsitteitä käytetään kuvaamaan työssä menestymisen edellytyksiä laajemmin kuin vain työtehtävän sisällöllisen tietämyksen ja taitojen osalta. Kauhanen (2012, 146) puolestaan kuvaa asiantuntemuksen koostumista tiedoista, taidoista ja kokemuksista ”käsिमallin” avulla. Sormet muodostavat kompetenssin, johon sisältyvät tiedot, taidot, kokemus, ihmissuhdeverkot sekä arvot ja asenteet. Kämmen muodostaa jokaisen henkilökohtaiset ominaisuudet sekä henkisen ja fyysisen energian.

Viitala (kuva 5) on kuvannut yksilön osaamisen pyramidina, jossa pohjalla ovat henkilön persoonalliset valmiudet. Seuraavaksi hän on nostanut luovuuden ja ongelmanratkaisukykyä ja sen jälkeen sosiaaliset taidot; nämä ovat sellaisia osaamisalueita, jotka ovat tärkeitä myynnin ja markkinoinnin tradenomeille. Seuraavana pyramidin kärjessä ovat organisaatio-osaaminen sekä ylimpänä oman ammattialan osaaminen; nämä ovat asioita, joita myynnin ja markkinoinnin tradenomeille opetetaan tutkinto-ohjelmassa, mutta ne opitaan syvällisemmin vasta uran myötä. Osaaminen on jatkuva prosessi, jossa yksilö kehittyy ja oppii uutta sekä oppii pois vanhasta. Ammattikorkeakoulu oppilaitoksena vastaa formaalista oppimisesta ja opiskelun tuloksena opiskelija saa osaamisensa osoittamiseksi tutkintotodistuksen.

KUVA 5. Osaamispyramidi (Viitala 2005, 116)

Osaamisesta voidaan käyttää myös termiä työelämäkvalifikaatiot, joissa on tarkemmin kyse valmiuksista, joita työntekijät tarvitsevat sekä työssä että työorganisaatioissa. Ammattitaito koostuukin monipuolisista valmiuksista, joiden avulla henkilö menestyy työtehtävässään. Yllä olevassa osaamispyramidissa havainnollistetaan ammattitaidon rakentumista pyramidin kerrosten kuvatessa ammattitaidon eri osa-alueita. Pyramidin perusta rakentuu yleisistä työelämätaidoista, persoonallisuudesta ja ihmisenä kehittymisestä, ja mitä lähemmäs huippua kavutaan, liittyvät osa-alueet yhä lähemmin suoritettavaan työhön liittyviin kvalifikaatioihin. (Viitala 2005, 116; Viitala 2009, 179; ks. myös Hanhinen 2010, 97.)

Viitala (2005, 116–118) jakaa kvalifikaatiot (1) tuotannollisiin kvalifikaatioihin, joissa on kyse teknisistä perusvalmiuksista, kuten alaa koskevasta teoreettisesta tiedosta, keskeisten työkalujen ja menettelytapojen tuntemisesta sekä niiden soveltamisesta käytäntöön ja (2) tuotannollis-tekniisiin kvalifikaatioihin, joita ovat oman ammattialan osaaminen, organisaatio-osaaminen, sosiaaliset taidot, luovuus ja ongelmanratkaisukyky sekä persoonalliset valmiudet kuten paineensietokyky, positiivisuus ja joustavuus ja lisäksi myös liiketoiminta- ja organisaatio-osaaminen. Liiketoimintaosaamista voidaan pitää jokaisen yrityksessä työskentelevän yleissivistyksenä ja organisaatio-osaamisessa on kyse juuri kyseisen yrityksen syvällisestä tuntemisesta – jälkimmäinen kertyy usein kokemuksen myötä, mutta myös sitä voidaan tukea koulutuksilla ja perehdyttämisellä. (3) Sosiaalisissa kvalifikaatioissa on kyse muun muassa vuorovaikutustaidosta, kyvystä ratkaista ristiriitoja ja tilannetajusta – nämä määrittävät henkilön kykyä toimia työyhteisössä ja tehdä yhteistyötä ihmisten kanssa. Kahtena viimeisimpänä ovat (4) innovatiiviset kvalifikaatiot, joissa on kyse jokaisessa työssä tarvittavasta luovuudesta ja kyvystä sietää epävarmuutta sekä (5) normatiiviset kvalifikaatiot, jotka kuvaavat työntekijän motivaatiota, oma-aloitteisuutta ja luottamusta omiin kykyihin.

Myös Hanhinen (2010, 97) avaa väitöskirjassaan osaamisen käsitettä ja jakaa sen kokonaisuudeksi työelämäosaamisen, kvalifikaation, kompetenssin sekä ammattitaidon käsitteiden alle. Hanhinen (2010, 97) käyttää kvalifikaatioista samansuuntaista jakoa, mutta erityisen kiinnostavaa on se, että hän nostaa esille kehittävät kvalifikaatiot, joissa on kyse nimenomaan tiedoista ja taidoista, joita työntekijöiltä edellytetään työprosessin kehittämiseen sekä kompetenssina työntekijän osaamispotentiaalin, eli yksilön tiedot ja taidot sekä ominaisuudet, joiden avulla hän sekä ylläpitää että kehittää kykyjään ja valmiuksiaan. Näenkin tässä tärkeän yhtymäkohdan tietopolitiikkaan ja sen myötä erilaisiin digitaalisiin, joissa tiedon soveltaminen ja jalostaminen nousevat keskiöön.

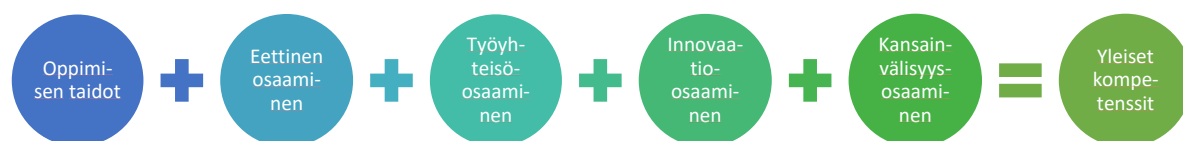
3.2 Tradenomin osaaminen ja kompetenssit

Osaamisen ja kompetenssien määrittely liiketalouden tutkinto-ohjelmassa määrittelee tarkempaa opetussuunnitelmatyötä. Liiketalouden tutkinto-ohjelman tradenomin koulutus on osaamistavoitteista eurooppalaista ja suomalaista tasoa 6 (kuva 6, Savonia-ammattikorkeakoulu h). Tämä taso määrittyy valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetyn tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annetun lain (93/2017) 2 §:n 2 momentin nojalla (Valtioneuvoston asetus tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä 2017/93, 2 §:n 2).

Osaamisen osa-alue	Osaaminen tasolla 6
Tieto	Tradenomi hallitsee laaja-alaiset ja edistyneet liiketalouden alan tiedot, joihin liittyy teorioiden, keskeisten käsitteiden, menetelmien ja periaatteiden kriittinen ymmärtäminen ja arviointi. Hän ymmärtää liiketalouden tehtäväalueen kattavuuden ja rajat.
Työskentelytapa ja soveltaminen (taito)	Tradenomi hallitsee edistyneet taidot, jotka osoittavat asioiden hallintaa, kykyä soveltaa ja kykyä luoviin ratkaisuihin, joita vaaditaan liiketalouden alalla monimutkaisten tai ennakoimattomien ongelmien ratkaisemisessa.
Vastuu, johtaminen, yrittäjyys	Tradenomi kykenee johtamaan monimutkaisia ammatillisia toimia tai hankkeita ja työskentelemään liiketalouden alan asiantuntijatehtävissä. Hän kykenee päätöksentekoon ennakoimattomissa toimintaympäristöissä. Tradenomilla on perusvalmiudet toimia alan yrittäjänä.
Arviointi	Tradenomi kykenee vastaamaan oman osaamisensa arvioinnin ja kehittämisen lisäksi yksittäisten henkilöiden ja ryhmien kehittämisestä.
Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tradenomilla on valmius jatkuvaan oppimiseen. Hän osaa viestiä suullisesti ja kirjallisesti sekä liiketalouden alan että alan ulkopuoliselle yleisölle. Hän kykenee itsenäiseen kansainväliseen viestintään ja vuorovaikutukseen ruotsin ja englannin kielellä.

KUVA 6. Tradenomikoulutuksen osaamistavoitteet, taso 6 (Savonia-ammattikorkeakoulu h)

Tradenomin osaamisprofiili muodostuu seuraavista yleisistä ja ammatillisista kompetensseista (kuva 7 ja kuva 8). Tradenomin yleiset kompetenssit ovat niitä, joita lähtökohtaisesti jokainen tradenomi tarvitsee työelämässä katsomatta tarkemmin sitä mihin työtehtävään opiskelija valmistuttuaan työlistyy. Opinnäytetyöni kannalta on tärkeää nostaa esille, että muun muassa digivalmiudet sekä tiedonhankinnan ja kriittisen prosessoinnin kyky kuuluvat jo osaksi yleisiä kompetensseja. Työni edetessä analysoin sitä, kuinka hyvin opetussuunnitelmamme parhaillaan vastaa näiden taitojen omaksumiseen. Hanhinen (2010, 36) huomauttaa, että työorganisaatioiden rakenteet ovat toimintaympäristön muuttuessa kehittyneet tieto- ja verkostoperustaisiksi. Myös Opetushallitus (2019, 5) korostaa, että digitalisaatiosta tulee oleellinen toiminta- ja kilpailuedellytys yrityksissä, sillä se muuttaa sekä yrityksen toimintatapoja että asiakkaan käyttäytymistä. Uusien työpaikkojen synnyn nähdään keskittyvän erityisesti korkean teknologian yrityksiin ja pitkälle jalostettujen tuotteiden tuottamiseen ja markkinointiin. Työmarkkinoilla pärjätäkseen ei riitä, että vastavalmistunut osaa työnsä teknisesti hyvin, vaan työmarkkinat edellyttävät eri kvalifikaatioiden hallintaa: taitoja on osattava käyttää erilaisissa ympäristöissä, niitä tulee osata kehittää ja niiden kanssa on kyettävä sopeutumaan tiettyihin oloihin. Ammattikorkeakoulun tulee siis pystyä kehittämään opiskelijoiden kvalifikaatioita, jotta heillä on edellytykset hallita työmarkkinoiden toiminnan logiikka. (Hanhinen 2010, 42.)

KUVA 7. Tradenomin yleiset kompetenssit (Savonia-ammattikorkeakoulu h)

Ammattikohtaiset kompetenssit liittyvät aina tiettyyn ammattialaan ja ne sisältävät muun muassa ymmärryksen alan toimintalogiikoista, keskeisistä käsitteistä ja teorioista sekä alan kehityksen suuntaviivoista (Viitala & Jylhä 2019, 245). Lisäksi kuhunkin työtehtävään määritellään työtehtäväkohtaisesti kompetenssit. Tämä spesifimpi osaaminen karttuu opiskelijoille harjoittelujen kautta sekä työelämään siirtyessä. Opetussuunnitelmatyössä meidän tulisi kyetä kuitenkin ennakoimaan osin myös näitä työtehtäväkohtaisia taitoja, vaikka moni näistä taidoista opitaan vasta työsuhteessa. Hanhisen (2010, 20) mukaan ei ole uskottavaa, että tulevaisuudessa kehitys muuttuisi rauhallisemmaksi ja paremmin ennakoitavaksi, eikä ole syytä uskoa muutoksen nopeutumisen, syvenemisen ja laajenemisen loppumiseen; vain epävarmuus on varmaa. Näin ollen meidän on tärkeä tarkastella tradenomien kompetenssien ja osaamisperustan ajantasaisuutta muun muassa digitaalisten näkökulmasta jatkuvana prosessina. Opetushallituksen (2019, 5) mukaan digitalisaatioon liittyvät osaamiset, kuten digitaalisten ratkaisujen ja alustojen hyödyntämisaamiset sekä muutoksen hallintaa edistävät taidot, kuten ongelmanratkaisutaidot, itseohjautuvuus, oppimiskyky, henkilökohtaisen osaamisen kehittäminen ja johtaminen sekä tiedon arviointitaidot kasvattavat merkitystään tulevaisuudessa.

KUVA 8. Tradenomien ammatilliset kompetenssit (Savonia-ammattikorkeakoulu h)

Kaikilla toimialoilla ennakoitiin Rajander-Juustin (2013, 21) ennakointiraportissa vuosille 2023–2028 tarvittavan työn muuttuessa aiempaa enemmän liiketoimintaosaamista, teknologian osaamista, asiakaspalveluosaamista sekä kansainvälisyysosaamista, kuten kielitaitoa ja kulttuurien ymmärtämistä. Kaikilla aloilla korostuvat myös verkosto-osaaminen sekä muotoilu- ja design-osaaminen, kuten tuote- ja palvelumuotoilu sekä loppukäyttäjän ja käyttökokemusten ymmärtäminen. Aiempaa merkittävämmäksi ennakointiraportissa oli nostettu myös vastuullisen liiketoiminnan osaaminen, jossa huomioidaan myös ympäristö ja eettisyys. Edellä mainittujen osaamisten voidaan ajatella olevan nyt ajankohtaisia ja myymä suvan valinneet opiskelijat ovat koulutuksensa valossa hyvin raportissa enna-

koitujen osaamisten keskiössä. On tärkeää tarkastella tulevaisuusorientoituneesti, mitkä digiosaamiset oletetaan tulevan keskiöön. Opetushallituksen ennakkointifoorumin raportissa nostetaan vuoteen 2035 tärkeimpiä yleisiä työelämäosaamisia. Mielenkiintoista oli, että 18 maininnalla nousi tärkeimmäksi työelämäosaamiseksi asiakaslähtöinen palveluiden kehittämisosaaminen. Seuraavaksi eniten 10–13 maininnalla nousivat digitaalisten ratkaisujen ja alustojen hyödyntämisosaamiset, innovaatioosaaminen sekä henkilökohtaisen osaamisen kehittäminen ja johtaminen. Muiden osaamisten mainintamäärät vaihtelivat kuuden ja yhdeksän välillä, joita olivat muun muassa asiakaspalvelutaidot ja liiketoimintaosaaminen. Nämä tulokset oli koottu 30 toimialaryhmän tärkeimpien osaamisten (10–15) listauksista ja niiden osaamismainintojen määrästä. (Opetushallitus 2019, 29–30.) Yhteenvetona työntekijöillä tulisi tällä hetkellä olla vähintään teknologian osaamista ja tulevaisuudessa digitaalisten ratkaisujen ja alustojen hyödyntämisosaamista.

3.3 Digiosaaminen ja -taidot

Työn murros ja digitalisaatio liittyvät vahvasti tulevaisuuden osaamistarpeisiin. Työterveyslaitoksen (2020) mukaan 93 prosenttia palkansaajista käyttää työssään digitaalisia välineitä, mutta käyttötaivoissa ja sovellusten määrässä esiintyy suurta vaihtelua. On tunnistettu, että digivälineet ovat intensiivisimmässä käytössä korkeasti koulutetuilla toimihenkilöillä. Vahvan digitaalisen osaamisen vaatimus korostuukin 30 toimialaryhmän tärkeimpien yleisten työelämäosaamisten listauksessa Tulevaisuus 2035 -raportissa, jonka keskiössä ovat teknologinen kehitys ja digitalisaatio. Raportti on tuotettu osaamisen ennakkointifoorumissa, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö on organisoinut ja koordinoit yhdessä Opetushallituksen kanssa. Ennakkointifoorumi on edistänyt yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen kanssa koulutuksen ja työelämän vuorovaikutusta. Ennakkointifoorumissa koulutuksen ja työelämän asiantuntijat ovat ennakoineet tulevaisuuden koulutus- ja osaamistarpeita. Kaikkien alojen osaamismaininnoissa kymmenen kärkeen on noussut jopa kolme digitalisaatioon liittyvää osaamista: digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisosaaminen, digitaalisten alustojen hyödyntämisosaaminen sekä digitaalisten toimintojen hallinta ja ohjaustaidot. Tästä voi päätellä, että digiosaaminen kytkeytyy tulevaisuudessa vielä nykyistä tiiviimmäksi osaksi perinteisiä geneerisiä osaamisia, sillä digiosaaminen auttaa myös hahmottamaan ja ymmärtämään maailmaa sekä tukee digimurroksen läpivientiä. Ennakkointifoorumissa on tuotettu alakohtaiset osaamiskorttipakat, joissa määritellään myös perusdigitaidot 2035. Opinnäytetyöni kehittämisosiossa hyödynnän liiketoiminta ja hallinto -osion osaamiskortteja ja alalle määriteltyjä perusdigitaaitoja 2035. (Opetushallitus 2019, 5, 9, 22, 29, 41.)

On selvää, että digitalisaation myötä syntyy tarve erilaisille digitaidoille ja -osaamisille. Eri aloilla korostuvat erilaiset asiat ja myös digitaaitojen tarve on erilainen. UNESCO (2018) määrittelee digitaaliset taidot joukoksi kykyä käyttää digitaalisia laitteita, viestintäsovelluksia ja verkkoja tietojen saamiseksi ja hallitsemiseksi. Niiden avulla ihmiset voivat luoda ja jakaa digitaalista sisältöä, kommunikoida ja tehdä yhteistyötä sekä ratkaista ongelmia tehokkaasti. Ne tarjoavat myös mahdollisuuden toteuttaa itseään luovasti niin oppimisessa, työssä, elämässä kuin sosiaalisessa toiminnassa yleensäkin. Menestyäkseen nyky-yhteiskunnassa ja työelämässä digitaalisten taitojen tulee linkittyä sosio-emotionaalisiin taitoihin yhtä lailla kuin vahvoihin kirjallisiin ja numeraalisiin taitoihin, kriittiseen ja

innovatiiviseen ajatteluun, ongelmanratkaisukeinoihin sekä kykyyn tehdä yhteistyötä (UNESCO 2018).

Oppilaitoksen ja opetuksen näkökulmasta digitaitojen määrittely voi olla hankalaa. Otetaan esimerkkinä ammattikorkeakoulukenttä, jossa tradenomin tavoitteellinen valmistumisaika on 3,5 vuotta. Siinä ajassa voi tapahtua paljon muutoksia esimerkiksi erilaisissa alustoissa ja työkaluissa. Pohdinnan alle jää, kuinka ammattikorkeakoulu voi tässä hetkessä parhaiten vastata 3,5 vuoden päässä olevaan tarpeeseen, jotta opiskelijalla on valmistuessaan riittävät valmiudet siirtyä työelämään. Tradenomikoulutuksen näkökulmasta tästä tekee vieläkin haasteellisemmän se tosiasia, että liiketalouden työtehtävissä on digitaalisuuden tasolla paljon vaihtelua. Hyvänä esimerkkinä on muun muassa vakuutus- ja finanssiala, jossa ollaan hyvinkin pitkällä erilaisten alustojen hyödyntämisessä sekä aidosti kannattavan ja järkevän digitaalisuuden ytimessä uusien ansaintamallien kautta. Tuoreimman digibarometri -julkaisun mittauksen mukaan vakuutus-, jälleenvakuutus- ja eläkevakuuttamisen alalla yli 90 prosenttia yrityksistä kokeekin digitalisaation merkityksen liiketoimintansa kannalta vähintäänkin kohtalaisena (Ali-Yrkkö ym. 2019, 17). Toisena ääripäänä voisi olla PK-sektorilta mikroyritys, jossa kenties on kaksi työntekijää ja toiminnot ovat pääosin perinteisiä keinoja hyödyntäviä. Siellä digitaitojen tarve on hyvin erilainen ja työntekijältä odotetaan varsin kehittävää ja itsenäistä työtettä. Tukea yrittäjältä ei välttämättä osaamisen näkökulmasta tule, koska osaamista digisuunnitelman tekoon tai siihen, mitä digitoimintoja tulisi ottaa käyttöön ei yksinkertaisesti ole. Tämä on toki ajassa voimakkaasti muuttuva asia. Yritykset kouluttavat itseään ja työntekijöitään parhaillaan, ja näin ollen tilanne muuttuu yrityksissä ajan myötä.

Euroopan digitaalinen edistymisraportti (European Commission 2019), joka tarjoaa yhteenvedon merkityksellisistä indikaattoreista Euroopan digitaaliselle suorituskyvylle ja seuraa EU:n jäsenvaltioiden edistymistä digitaalisen kilpailukyvyn alalla, avaa että Suomi on Ruotsin, Alankomaiden ja Tanskan kanssa kehittynein digitaalitalous EU:ssa. Raportissa puhutaan niin sanotusta DESI-indeksistä. Siinä on viisi dimensiota, joilla tätä listausta valtioiden välillä tehdään. DESI:n (European Commission 2019, 2) viisi ulottuvuutta:

1 Yhteydet

Kiinteä laajakaista, mobiili laajakaista, nopea ja erittäin nopea laajakaista ja hinnat

2 Henkilöpääoma

Internetin käyttäjien ammattitaidot

3 Internetin käyttö

Kansalaisten Internet-palveluiden ja verkkokauppojen käyttö

4 Digitaalitekniikan integrointi

Yritysten digitalisointi ja verkkokauppa

5 Digitaaliset julkiset palvelut

Sähköinen hallinto ja sähköinen terveys

Suomessa on erinomaiset yhteydet ja julkisia palveluita on sähköistetty kiitettävästi. Tästä hyvänä esimerkkinä Verotoimisto, Kela tai Omakanta. Sanna Marinin hallitus on asettanut tavoitteeksi, että

vuoteen 2023 mennessä kaikki julkiset palvelut ovat digitaalisesti saatavilla ja mahdollisuudella sähköiseen asiointiin korvataan paperi- ja käyntiasiointia. Valtiovarainministeriö on asettanut tavoitteiden toimeenpanemiseksi Digitalisaation edistämisen ohjelman. (Digi- ja väestötietovirasto 2020, 3.)

Näiden viiden DESI:n ulottuvuuden kautta voidaan myös tarkastella suomalaisen opiskelijan digitaitoja. Valmistuvat opiskelijat olivatkin antaneet hyvän keskiarvon (5,82/7) AVOP (2020) -kyselyssä että ”korkeakouluni käyttämät tietotekniikka- ja ohjelmistopalvelut olivat hyvät (riittävät ja nykyaikaiset)”. Tämä on tärkeä edellytys sille, että digitaitoja voidaan jouhevasti opetella ja käyttää. Suomalaisilla opiskelijoilla on lähtökohtaisesti jo varsin hyvät digitaidot ja tutkinto-ohjelmaan tarvitaan määrittämiä siitä, millä perusteella ne määritellään digiosaamiseksi tai jonkin tietyn osa-alueen ydinosaamiseksi. Digitaidot muodostuvat pitkän elämän ja näin ollen henkilön pääoma internetin ja erilaisten verkkosovellusten käyttöön valmistaa myös digitaalitekniikan integrointiin, joita tarvitaan tradenomin opinnoissa ja osaamisessa. Opiskelijat kokivat myös, että opinnoissa oli hyvin hyödynnetty verkko-oppimisen tarjoamia mahdollisuuksia (ka 5,83/7) (AVOP 2020), joka sekin vie digiosaamista koko ajan eteenpäin.

Yritysten digitaalisen liiketoiminnan kehittäminen on merkittävä osa tämän hetken kehittämistyötä ja verkkokaupat ovat eritoten korona-ajan vuoksi saaneet aiempaa merkittävämmät mittasuhteet. Pienetkin yritykset ovat siirtäneet toimintaansa erilaisiin verkkoalustoihin ja verkkokauppaan. (World Economic Forum 2020, 16; EY Global Review 2020, 3.) Liiketalousalan osaamistarpeet -raportti (Rajander-Juusti 2013, 58) ennakoii julkaisustaan 10–15 vuoden päähän liiketalousalan koulutukseen kohdistuvia osaamistarpeita ja nostaa tieto- ja viestintäteknologian merkityksen kasvua yhteiskunnassa ja yrityksissä, minkä vuoksi opiskelijoille tulee määrittää opintojaksokohtaisesti, kuinka esimerkiksi seuraaviin digiosaamisen osa-alueisiin syvennyttään myymälätradenomien tutkinnossa: (1) tietotekniikan hyödyntämistaidot omassa tehtävä- tai työkentässä, (2) digitaalinen lukutaito, (3) sosiaalisen median nopean kehityksen huomioiminen, (4) taito soveltaa teknologiaa, (5) taito oppia nopeasti uutta, kuten ohjelmia, sovelluksia ja käyttökohteita sekä (6) kuinka palveluosaamista hyödynnetään palvelun tarjoamiseen eri kanavissa.

Osaajat 2015+ -tutkimuksessa etenevä digitalisaatio oli nostettu muutosvauhdin näkökulmasta suureksi ja sen merkitys osaamistarpeille ja kaupan alan koulutukselle merkittäväksi (Jokiranta 2012, 23). Herääkin kysymys, onko tämä otettu riittävästi huomioon nykyisessä opetussuunnitelmassa. Kaupan alalla on tunnistettu tulevaisuuskehitystä, jonka myötä myyjien ammattikuva voi muuttua siten, että jatkossa myyjät voivat tehdä myyntityötä useassa eri kanavassa, kuten myymälässä ja verkkokaupassa. Myyjän tehtävissä on uraseurannan (2020) mukaan noin 22 prosenttia vastavalmistuneista Savonian tradenomeista, joten tämä tulee huomioida myös opetussuunnitelman kehityksessä. Jo nyt on nähtävissä tehtävien rajojen hämärtymistä, sillä vähittäiskaupan myyjät usein vastaavat työn ohella myös posti- tai pankkipalveluiden tarjoamisesta. Myös kuluttajien voimakkaasti muuttuvat arvot ja tarpeet määrittävät ammatteja, kuten vaatimuksia markkinoinnin, mainonnan ja viestinnän ammattilaisilta. Näillä aloilla myös teknologinen kehitys, kuten mobiilidatan ja paikannusteknologioiden yleistymisen aiheuttavat jatkuvaa muutoksen ja palveluiden kehittämisen tarvetta. Tehtävänkuvat ovat jo monella alalla muuttuneet automaation ja itsepalvelun myötä ja on odotettavissa, että esimerkiksi monet sihteerin- ja assistenttitehtävät korvautuvat teknologian kehityksen

myötä tiedon muokkaamiseen ja analysoimiseen liittyvillä tehtävillä. Uraseurantakyselyssä (2020) käy ilmi myös, että valmistuttuaan ensimmäinen työ noin 15 prosentilla Savoniasta valmistuneista tradenomeista on sihteerin- ja assistentin työ. Tulisi siis tarkastella, kuinka voimme varmistaa, että tämä 15 prosentin osuus työllistyy jatkossakin työn vaatimusten muuttuessa. Oletettavasti tiedon muokkaamista ja analysointia tulee siis kyetä opettamaan tämän työtehtävän murroksen näkökulmasta. Rakennemuutos muokkaa vahvasti finanssialaa ja palveluiden tulee vastata asiakkaiden kasvavaa vaatimustasoa myös kehityksen edetessä. Myös valmentavalle myyntiosaamiselle sekä verkossa tapahtuvan vuorovaikutuksen asiantuntijoille ennakoidaan olevan tarvetta tulevaisuudessa. (Rajander-Juusti 2013, 23, 84; OECD b 2019, 1.)

Palvelusektorilla tarvitaan tulevaisuudessa uudenlaisia ratkaisuja vuorovaikutteiseen asiakaspalveluun, joten kaikissa palvelukanavissa tehtävään yksilölliseen toteutukseen on kiinnitettävä huomiota asiakaspalvelukoulutuksissa. Esimerkiksi pankkipalvelut ovat hyvä esimerkki siitä, miten asiakaspalvelun keskiössä on se, kuinka asiakasta palvellaan digitaalisesti. (EY 2020.) Palvelumuotoilun ja automaation rooli korostuu, joten asiakaslähtöiseen palveluiden kehittämisosaamiseen tulee panostaa ja osaaminen myös verkossa, mobiilissa ja sosiaalisessa mediassa on tuotava mukaan koulutuksiin. Myös tietojärjestelmien hallinta nousee keskiöön. Koska ostotoiminta painottuu tulevaisuudessa digitaalisille alustoille ja ostokäyttäytyminen sitä kautta muuttuu, myös markkinointiviestinnän koulutuksessa on huomioitava kehittyvä teknologia, toiminnan verkostomaisuus ja vertaisarvioiden kasvava merkitys kuluttajien päätöksiin ja valintoihin sekä mobiilidatan, sosiaalisen median ja paikannusteknologioiden rooli. (Opetushallitus 2019, 5; Rajander-Juusti 2013, 70, 84–85.) Puhutaan paljon myös siitä, että teknologia tulisi integroida opetukseen ja olla kaikkialla mukana. On kuitenkin syytä arvioida, mitä se tarkoittaa myynnin ja markkinoinnin kehittäjien työnkuvan näkökulmasta. Opetussuunnitelman kehittämistyössä on tarkasteltava tarvittavien perusdigitaalitojen osalta myös sitä, mitä teknologiataitoja he tarvitsevat työelämässä ja miltä osin niihin vastataan tradenomin tutkinnossa.

4 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

Tässä luvussa avaan kehittämistyön lähtökohtia sekä tarkennan tämän tutkimuksellisen kehittämistyön etenemistä ja perusteluja ratkaisuille. Esittelen luvussa menetelmät, valitut aineistot ja aineistojen analyysitavat.

4.1 Kehittämistyön lähtökohdat

Tämä työ on lähtenyt todellisesta tarpeesta tarkastella myynnin ja markkinoinnin suuntautumisvaihtoehdon opetussuunnitelmaa digitalisaation näkökulmasta ja päivittää digitaitoja osaksi tutkintoa. Kuten työn viitekehyksessä käy ilmi, on digitalisaatio merkittävä muutosajuri, joka vaikuttaa työelämään ja yhteiskuntaan moninaisesti, ja näin ollen on tärkeää, että tutkinto sisältää oikeita digitaitoja ja niitä on riittävästi sisällytetty opetussuunnitelmaan. Kehittämistyö rakentuukin tyypillisesti aidosta työelämän tarpeesta, jossa idea on voinut tulla työpaikalta, opiskelijalta tai opettajalta. Tämä kehittämistyö on uudistamisperustainen eli kehittämisen kautta haetaan uudenlaisia sisältöjä, ratkaisuja ja toimintamallia. (Ojasalo ym. 2015, 15-16.)

Tämä opinnäytetyö on saanut alkunsa tarpeesta kehittää opetussuunnitelmatyötä vielä paremmin vastaamaan opiskelijoiden työelämävalmiuksia digitaitojen osalta ja on siten luonteeltaan tutkimuksellinen kehittämistyö. Tutkimuksellinen kehittäminen sisältää yhdistelmän tutkimus- ja kehittämistoimintaa, jossa tietoa kerätään kriittisesti ja systemaattisesti sekä teoriasta että käytännöstä (Toikko & Rantanen 2009, 21). Tutkimukselliseen kehittämistyöhön kuuluu käytännön ongelmien ratkaisemista ja esimerkiksi ideoiden ja käytäntöjen toteuttamista (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 19). Ongelma, jota tässä työssä lähestytään on, kuinka tradenomien opetussuunnitelmatyö saadaan pidettyä ajankohtaisena ja tulevaisuusorientoituneena digitaitojen osalta. Kuten työn alussa on kuvattu, on digitalisaation murros ja vaikuttavuus yhteiskunnallisena ajurina merkittävä. Siitä syystä se on otettava huomioon merkittävänä osana myös opetussuunnitelmatyötä ja opiskelijoiden osaamisen kehittämistä. Kehittämisosiossa tarkastelen ensimmäiseksi opetussuunnitelman nykytilannetta digitalisaation osalta. Tämän jälkeen nostan esille ideoita ja vaihtoehtoja, kuinka digitaitoja ja niiden opettamista voisi lähestyä. Tutkimuksellisen kehittämisen lähtökohtana on suunnittelu- ja toimintamallien kehittäminen käytäntöön (Kiviniemi 2018, 233–240). Työssä kehitetään selkeä toimintamalli, kuinka opetussuunnitelmatyötä tulisi jatkossa kehittää digitaitojen ja -osaamisen vaatimus huomioiden.

Ojasalon ym. (2015, 3) mukaan jatkuva kehittämistyö on noussut tärkeään rooliin ja yritysten on ennakoitava muutoksia, arvioitava muutosten merkityksiä ja tehtävä sen perusteella strategisia ratkaisuja. ”Kehittäminen nähdään usein konkreettisena toimintana, jolla tähdätään jonkin selkeästi määritellyn tavoitteen saavuttamiseen” (Toikko & Rantanen 2009, 14). Kehittämisellä voidaan pyrkiä muun muassa organisaation toimintatavan kehittämiseen ja muutokseen, se voi olla myös organisaation yhden yksikön tai sen osan kehittämistä. Tämä opinnäytetyö on Savonia-ammattikorkeakoulun sisäistä kehittämistoimintaa. Tässä työssä kehitetään nimenomaan organisaation yhden tutkintoalan yhtä suuntautumisvaihtoehtoa, joka on myynnin ja markkinoinnin tradenomien tutkinto. Työ on rajattu digitaitojen nykytilanteen analyysiin, digitaitojen mallintamiseen sekä jatkuvan opetussuunnitelmatyön kehittämisen toimintamalliin, jolla voidaan varmistaa laaja-alaisen tiedon hyödyntäminen

vuoden mittaisella syklillä. Näin ollen työ ei käsittele esimerkiksi opetussuunnitelmatyön kehittämisen muita näkökulmia. Kehittämistyölle ominaista on myös tunnistaa haaste, jota lähdetään ratkomaan kehittämistoiminnan kautta. Haasteena opetussuunnitelmatyössä on myös saada erilaiset digitaaliset ajantasaisesti osaksi opintojaksoja, mikä on ollut yksi syy tämän kehittämistyön aloittamiselle. (Toikko & Rantanen 2009, 14-15, 18.) Kyseinen opetussuunnitelman runko on viimeksi päivitetty 2017 ja elinkaareksi on laskettu 5–6 vuotta. Tässä ajassa on tapahtunut digitalisaation näkökulmasta paljon. Opetussuunnitelma vastaa tällä hetkellä pääosin muuten tutkinnon tarpeita, mutta digitalisaation päivittäminen sekä läpinäkyväksi tekeminen ovat tarpeellisia. Tähän olen itse herännyt opetustyössä ja tämä tarve on myös noussut keskusteluissa myynnin ja markkinoinnin kollegoiden sekä opiskelijoiden kanssa keskustellessa. Digiosaamisen tarve nousee myös työn teoriaosassa esille ja siten antaa hyväksyttävyyttä työlle.

Työn tavoitteina on 1) tuottaa ehdotus siitä, mitkä digitaaliset olisivat jatkossa osa opetussuunnitelmaa sekä 2) tuottaa opetussuunnitelmatyön jatkuvan kehittämisen toimintamalli, jonka avulla opetussuunnitelmatyön kehittäminen olisi ajankohtaista, jatkuvaa, laadukasta sekä riittävän laaja-alaista. Asetetuilla tavoitteilla pyrin siihen, että tämän kehittämistyön jälkeen on selkeitä suuntaviivoja sille, miten vastaamme digitaalisten taitojen tarpeeseen myynnin ja markkinoinnin tradenomitutkinnossa.

4.2 Tutkimuksellinen kehittäminen

Tämä työ on tutkimuksellinen kehittäminen, jossa on kerätty tietoa monista lähteistä kriittisesti ja systemaattisesti, niin käytännöstä kuin teoriasta ja hyödynnetty tietoa uuden kehittämisen apuna (Ojasalo ym. 2015, 18). ”Perinteiset tutkimukset eivät pyri muutokseen vaan kuvaamaan, selittämään ja ymmärtämään ilmiötä” (Kananen 2017, 10). Tässä työssä pyritään kuvaamaan laaja-alaisesti eritoten digitalisaatio sekä osaaminen -ilmiötä työn viitekehityksessä, mutta keskiössä on soveltaa työn viitekehystä aitoon kehittämiseen ja toimenpide-ehdotuksiin saakka. Tavoitteena on etsiä parempia ratkaisuja tietoperustaan nojaten sekä tuottaa parempia ratkaisuja nykyiseen tilanteeseen. Tällä työllä pyritään vastaamaan opetussuunnitelman kehittämisen ongelmaan ja haasteeseen luomalla uusi toimintamalli sekä avaamaan jo etukäteen ajatuksia opetussuunnitelmatyön kehittämiseen, joka alkaa syksyllä 2021. Keskiössä on muutoksen aikaansaaminen ja muutosehdotukset. Työn tarkoituksena ei ole antaa valmiita vastauksia vaan tarkastella opetussuunnitelman nykyhetkeä ja antaa ehdotus siitä, kuinka digitaalisia taitoja voisi esimerkiksi jäsentää osaksi kokonaisuutta. Lopullinen opetussuunnitelman kehittäminen jää toimeksiantajan vastuulle.

Eritoten ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyöt pyrkivät usein tutkimaan käytännön työelämää ja kehittämään siellä olevia käytäntöjä. Työelämään liittyvä tutkimus yhdistää teoriaa, kokemuksia sekä ammattikäytäntöjä ja tutkimustarpeita määrittelee myös työelämälähtöisyys ja ajankoh-taisuus. (Viikka 2005, 10, 11.) Tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa tutkimuksellisesta luonteesta voidaan puhua, kun käytännön ongelmat ja kysymykset ohjaavat tiedontuotantoa ja tieto si-dotaan aitoon käytännön toimintaympäristöön, jossa menetelmät toimivat apuna. Edelleen kuitenkin pääpaino on kehittämistoiminnassa, mutta samalla hyödynnetään tutkimuksellisia periaatteita. Tutkimusasetelmat ovat alisteisessa asemassa, koska konkreettinen kehittämistoiminta määrittelee reu-naehdot työlle. (Toikko & Rantanen 2009, 22.) Tutkimuksellisuus näkyy työssä siten, että omat ratkaisut ja tuotetut ideat rakentuvat perustellun tiedon päälle tuottaen kokonaisuuden (Ojasalo ym.

2015, 21). Tässä työssä on pyritty selkeään viitekehykseen, joka auttaa tavoitteeseen pääsemisessä ja ohjaa kehittämisosiota. Konstruktiivilla eli toimintamallin työstämisellä ja digitaatiojen määrittelyllä osaksi opetussuunnitelmaa ratkaistaan opetussuunnitelmatyön alati päivittyvät digitalisaation huomiointien haasteet. (Kananen 2017, 14, 15.) Opinnäytetyön kehittämisosiossa (luku 5) hyödynnetään muun muassa aikaisempaa teoreettista tietoa. Tässä työssä pyritään myös saamaan aikaan muutosta opetussuunnitelman kehittämistyöhön, jotta opetussuunnitelmatyön kehittäminen olisi jatkossa säännöllinen jatkumo sekä selkeä prosessi ja toimintamalli. Toimintamallin keskiössä on laaja-alaisen ja ajantasaisen tiedon kerääminen ja hyödyntäminen vuoden mittaisella syklillä. Opetussuunnitelmatyötä ja sen kehittämistä tehdään ammattikorkeakoulussa koko ajan, mutta nykymallissa pääosin yksittäiset opettajat tekevät opintojaksojen päivytystarpeiden päätökset ja muutokset vuositasolla. Toimintamallin on tarkoitus tuoda vuosittaiseen opetussuunnitelmatyön kehittämiseen selkeät työkalut ja yhteisen kehittämisen aikataulu. Vuosittainen kehittäminen on tarkoitus tehdä yhteisesti myma työryhmässä, jolloin kehittäminen on johdonmukaista ja hallittua. Tällöin kehittämistyön tietoperusta on laaja-alaista ja ajantasaista sekä kehittäminen on osa tradenomiin toimintaa ja sen alla myma työryhmän kokonaisuutta. Näin voidaan myös varmistaa opiskelijoiden digiosaamisen johdonmukainen kehittyminen läpi koko tutkinnon.

Tämä työ hyödyntää tapaustutkimuksen ja ennakkoinnin lähestymistapoja. Työn tarkoituksena on tuottaa kehittämisideoita tiettyyn kohteeseen eli Savonian myma suvan opetussuunnitelman kehittämistyöhön, minkä vuoksi tapaustutkimus soveltuu hyvin työn lähtökohdaksi. Tässä työssä ei myöskään mennä toteutusvaiheeseen, eikä pilotoida ideaa, joka puoltaa tapaustutkimuksen valintaa yhdeksi lähestymistavaksi. Opinnäytetyössä myös tarkastellaan tapaustutkimuksen mukaisesti syvällisesti ilmiökokonaisuutta. Digitalisaatioon ja työelämän osaamisen ilmiöihin on perehdytty käytännössä työelämän kautta sekä haettu eri hankkeiden tuloksia kuvaamaan työelämän tarpeita. Tapaustutkimuksen lähtökohdat ovat tieteellisen tutkimuksen traditiossa ja vaikka tämä opinnäytetyö ei ole tieteellinen tutkimus, on viitekehystä ja aineistoa hyödynnetty tieteellisen käytännön mukaisesti työn kehittämisosiossa. Tapaustutkimukselle ominaisesti työn tarkoituksena on tuottaa kehittämis ehdotuksia ja mallintaa uusia toimintatapoja tiettyyn kohteeseen eli Savonian myma suvan opetussuunnitelman kehittämistyöhön. (Ojasalo ym. 2014, 52, 54.) Työssä on hyödynnetty myös ennakkointia ja sen hyödyntäminen tulee esille aineistonkeruumenetelmissä, joissa yhtenä aineistona on Opetushallituksen osaaminen 2035 -viitekehys. Ennakointi on useasti osa kehittämistyötä ja koska digitaatio ja digitalisaatio laajempina ilmiönä ovat koko ajan muuttuvia, on ennakkointi välttämättömyyttä. Ennakointiin kuuluu tulevaisuutta koskevan tiedon tuottaminen ja tässä työssä hyödynnetty materiaali on jo olemassa olevaa, jota on sovellettu tarpeellisella tavalla. Opetushallitus pyrkii ennakkoinnilla selvittämään, minkälaisista osaamista työelämä tulevaisuudessa tarvitsee käyttöönsä ja ennakkointitiedolla autetaan koulutuksen kehittämistä, minkä vuoksi kyseinen aineisto on valittu tähän työhön. (Opetushallitus 2019, 11; Ojasalo ym. 2015, 39.)

Kehittämistöissä käytetään usein monenlaisia menetelmiä, jotta ne tukevat parhaiten kehittämistyötä. Menetelmät voidaan karkeasti jakaa määrällisiin (kvantitatiivisiin) ja laadullisiin (kvalitatiivisiin) menetelmiin, mutta kehittämistyössä näiden menetelmien erot eivät ole keskiössä, vaan moninaisten menetelmien hyödyntäminen. Tässä työssä menetelmien valintaan vaikutti merkittävästi saatavilla

oleva valmis aineisto ja pohdinta siitä, mitä tietoa työssä tarvitaan sekä mihin tarkoitukseen sitä on tarkoitus käyttää. Lähtökohtana tässä työssä on hyödyntää sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä, jotta on mahdollisuus saada mahdollisimman laaja kuva kehitettävästä kokonaisuudesta. (Ojasalo ym. 2015, 40.)

4.3 Aineistonkeruu- ja analyysimenetelmät

Alun perin tarkoitukseni oli tarkastella yritysten digitarpeita heille suunnatun puolistrukturoidun kyselylomakkeen avulla. Lähetin sähköisen kyselyn Itä-Suomessa toimiville yrityksille Savon Yrittäjien uutiskirjeen kautta keväällä 2020 ja tieto kyselystä oli myös järjestön verkkosivujen Tapahtumat-osiossa. Koska vastauksia ei tullut toivottuun tahtiin, jatkoin kyselyn vastausaikaa vielä kesäkuun 2020 loppuun saakka. Sain koko tänä aikana kyselyyn vain muutamia vastauksia, minkä seurauksena en voinut hyödyntää keräämääni aineistoa opinnäytetyössäni. Tarkoitukseni oli yrityksille suunnatun kyselyn jälkeen tuottaa heiltä saatujen vastausten perusteella kysely myynnin ja markkinoinnin tradenomiopiskelijoille. Opiskelijoille suunnatun kyselyn tavoitteena olisi ollut selvittää, miten opiskelijoiden mielestä tämän hetken opetussuunnitelmassa esiintyvät juuri yritysten nostamat digitaaritaidot. Koska kyselyyn yrityksille ei tullut riittävästi vastaajia, en voinut tuottaa kyselyä opiskelijoille suunnitellusti. Koronavirus oli rantautunut Suomeen juuri ennen kyselyn lähettämistä ja otaksun sen vaikuttaneen merkittävästi siihen, että yritysten edustajilla ei ollut aikaa eikä intressiä vastata opinnäytetyöhön liittyvään kyselyyn, sillä yritykset painivat poikkeusaikana pärjäämisensä kanssa ja keksivät keinoja palvella asiakkaita uudessa tilanteessa.

Tilanteen vuoksi päädyin muuttamaan aineistonkeruutapaa siten, että valitsin opinnäytetyöni aineistoksi olemassa olevia materiaaleja. Tutkimusta tehdessä useinkaan ei tule mieleen, että tutkittavasta aiheesta voi jo olla relevanttia olemassa olevaa materiaalia. Valmiita aineistoja ja dokumentteja ovat muun muassa erilaiset tilastot ja asiakirjat, joita organisaatiot ja tutkimuslaitokset ovat keränneet. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Lopulta löysin työhöni aineiston, joka vastasi kehittämistyön tarpeisiin. Työssäni on käytetty aineistona myynnin ja markkinoinnin tradenomin opetussuunnitelmaa (LL20SP), AVOP- ja uraseurantakyselyjä sekä Opetushallituksen liiketalous ja hallinto 2035 -osaamiskorttipakkaa. Taulukkoon 1 on kirjattu aineisto ja suhde nykytilanteen analyysiin, digitarpeiden määrittämiseen sekä työssä tuotetun jatkuvan kehittämisen toimintamalliin.

TAULUKKO 1. Työssä käytetyn aineiston menetelmä ja suhde kehittämisosioon

Aineisto	Nykytilanteen analyysi	Tarpeiden määrittäminen	Toimintamalli	Menetelmä
AVOP -opiskelijakysely	x		x	määrällinen
Uraseurantakysely	x	x	x	määrällinen
LL20SP opetussuunnitelma	x	x		laadullinen
Liiketoiminta ja hallinto - osion osaamiskorttien perusdigitaaritaidot 2035	x	x		laadullinen

Nykytilanteen analyysissa, digitaalitojen tarpeiden määrittelyssä sekä toimintamallin luomisen perusteissa asiaa on lähestytty jo olemassa olevien kyselyiden tulosten kautta. Käytetyt kyselyt ovat AVOP ja uraseuranta. Jokainen Savonian valmistuva opiskelija vastaa opintojen loppuvaiheessa opiskelijapalautekyselyyn, joka on nimeltään AVOP-kysely. AVOP-kyselyssä on kaikkiaan 101 kysymystä sisältäen taustakysymykset. AVOP-kyselyyn vastasi tilastovuonna 2020 (kauppa, hallinto ja oikeustieteet) 162 opiskelijaa Savoniasta (Opetushallituksen tilastopalvelu 2020 AVOP). Ammattikorkeakoulujen uraseurantakyselyn tulokset koskivat vuonna 2015 valmistuneita (kauppa, hallinto ja oikeustieteet), joista Savonian vastaajien määrä oli 94 tilastovuonna 2020. (Opetushallituksen tilastopalvelu 2020; Ammattikorkeakoulujen uraseurantakysely). Näiden kyselyjen tulokset ovat määrällisiä, sisältäen muutamia avoimien kysymysten tuloksia. Kyselyiden tuloksia on myös käytetty kuvamaan viitekehysessä ilmi tulevia asioita suhteessa Savoniaan. Vuoden 2020 tuloksista on nostettu tarkasteluun tämän työn kannalta tärkeät kohdat siten, että kävin ensimmäiseksi kaikki kysymykset ja vastaukset läpi ja poimin sieltä työn viitekehysessä esille nousseita asioita.

AVOP -tuloksia on analysoitu seuraavasti: ensimmäiseksi kävin kaikki AVOP -kysymykset läpi ja valitsin sieltä työni kannalta merkittävät kysymykset. Tämän jälkeen tein excelin valikoituneista kysymyksistä, jonka jälkeen jaottelin vielä kysymykset työn tavoitteiden 1 ja 2 alle. Tässä kohtaa myös päädyin jättämään osan alun perin valitsemistani kysymyksistä pois, koska ne eivät vastanneet tarkemmin tarkasteltuna tavoitteiden sisältöä tai ollut niiden ydintä. Tämän jälkeen, kun valitut kysymykset tuloksineen olivat jaoteltu tavoitteiden 1 ja 2 mukaan, jaottelin ne vielä kysymyksen tuloksen keskiarvon mukaan arvojärjestykseen. Näin sain kokonaiskuvan tulosten arvosta. Näin oli myös helpompaa analysoida tuloksia. Tämän jälkeen kyseisistä tuloksista on tuotettu taulukot helpottamaan lukijaa näkemään tulosten koonnit. Aineiston tuloksista esitystapana käytetään keskiarvoa sekä ilmaistaan vastaajien määrä n. AVOP-kyselyn tuloksia ei ole tutkittu muutoin erilaisilla määrällisen tutkimuksen tavoilla, kuten esimerkiksi ristiintaulukointi. Tämän työn kannalta tarkasteluun riitti valitut keskiarvot.

Myös uraseuranta 2020 -tulosten analysoinnin aloitin käymällä ensimmäiseksi kaikki vuoden 2020 kyselyn tulokset läpi. Sieltä poimin työn kannalta merkittäviä kysymyksiä, joista jälleen tein excelin, johon järjestelin ne työni kannalta merkittävään järjestykseen tavoitteiden 1 ja 2 mukaan. Avoimet kysymykset ja esimerkiksi työtehtävänimikkeet jaottelin kunkin esiintyneen nimikkeen määrän mukaan ja laskin prosenttiosuudet suhteessa vastaajiin, jotta sain vastaukset määrällisesti ilmaistuun muotoon. Muutamia kysymyksiä, kuten esimerkiksi ”millaista lisäkoulutusta tarvitsisit?” on käsitelty laadullisin keinoin ja suoraan digitaalitoihin viittaavat kommentit on nostettu esille, kuten vastaaja on niihin vastannut. On syytä huomioida, että tuoreimpaan uraseuranta 2020-kyselyyn vastanneet ovat vuonna 2015 valmistuneita, joten vastaukset eivät koske nykyistä opetussuunnitelmaa, joka on päivitetty vuonna 2017.

Nykytilanteen kartoittamisessa käytän aineistolähteenä vuonna 2020 aloittaneiden tradenomien opetussuunnitelmaa. Olen hyödyntänyt sisällönanalyysia sekä sisällön erittelyä LL20SP -opetussuunnitelman tarkastelussa. Tuomen & Sarajärven (2018, 87) mukaan sisällönanalyysia käyttämällä voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti sekä objektiivisesti ja kyseisellä analyysimenetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Dokumentti voidaan

ymmärtää väljästi sisällönanalyysissa, sillä se voi olla lähes mikä tahansa kirjalliseen muotoon saatettu materiaali. Opetussuunnitelman opintojaksokuvaukset ovat tässä työssä dokumentit, joita analysoidaan useammalla tavalla. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 87.) Ensimmäiseksi kävin läpi jokaisen opintojaksokuvauksen tämän työn rajauksen mukaisesti. Ensimmäiseksi etsin montako digi-alkuista sanaa löytyy kustakin kaikille pakollisten opintojen opintojaksokuvauksesta. Tämän jälkeen poimin digitalisaatioon viittaavia käsitteitä tai sisältöjä alleviivaten niiden esiintymisen. Niistä tein listauksen, jonka jälkeen tein sanapilven kuvaamaan löydökset visuaalisesti. Tämän jälkeen analysoin myynnin ja markkinoinnin tradenomien opetussuunnitelmaa soveltuvien osien lisäksi myös Kauhanen-Simanaisen & Rissasen (2017, 12) tietopolitiikan strategisiin linjauksiin nähden. Kyseiset tietopolitiikkaan liittyvät linjaukset ovat soveltuvampia nykytilanteen tarkasteluun, kuin suoraan koskien digitalisaatiota ja digitaatioita. Myynnin ja markkinoinnin iso rakenteellinen opetussuunnitelmamuutos on tehty viimeksi vuonna 2017, joten myös siksi tietopolitiikan valitut linjaukset ovat tehdyn kehittämistyön kanssa linjassa ja niitä on perustellumpaa tarkastella sitä kautta. Lisäksi myynnin ja markkinoinnin tradenomin osaamisen kuvauksessa tuodaan ilmi, että liiketoiminnassa korostuvat sekä tiedon hallinta että yhteiskuntavastuu, jotka puoltavat tietopolitiikan hyödyntämistä nykytilanteen analysoinnissa. Analyysimenetelmänä on sovellettu sisällönanalyysia sekä sisällön erittelyä, käyden läpi jokaisen kaikille pakollisen opintojakson kuvaus ja erittelyssä hyödyntäen omaa asiantuntijuuttani ja ammattini kautta syntyneitä laaja-alaista ymmärrystä opetussuunnitelman sisällöstä. Opintojaksokuvauksista (yhteensä 18) olen etsinyt valittuihin tietopolitiikan strategisiin linjauksiin liittyvää sisältöä. Näistä olen tuottanut taulukot kuvaamaan sitä, kuinka monessa opintojaksossa valitut linjaukset löytyvät tai esiintyvät. Tutkimuksen kohteena olevat opintojaksokuvausten sisällölliset ominaisuudet on esitetty tilastollisesti ilmaistavina, numeerisina tuloksina. Sisällön erittelyssä onkin tarkoitus, että tutkimusaineiston tutkimuskohde, kuten teksti tai niiden osat, jaetaan havaintoyksiköiksi ja yksilöidään numerojärjestyksessä. (Vilka 2015, 105.)

Merkittävänä aineistona tulevaisuuden digitaatiojen tarpeen määrittämisessä olen käyttänyt pohjana Opetushallituksen osaaminen 2035 -viitekehystä. Sieltä valitsin tarkasteluun osaamisen ennakointifoorumi -osaamiskorttipakan Liiketoiminta ja hallinto -osion osaamiskorttien perusdigitaatio 2035. "Osaamistarpeiden ennakoinnissa hyödynnettiin koulutustasoluokitusta, joka jäsenyi kolmelle tasolle: generiset osaamiset, yleiset työelämäosaamiset sekä ammattialakohtaiset osaamiset. Lisäksi tarkasteltiin kansalaisen digitaatioita (DigComp 2.0). Ennakointiaineistoina hyödynnettiin osaamistarveyskyselyn (N = 195) tuloksia sekä kyselyn perustalta toteutettua työpajatyöskentelyä. Ennakointiryhmittäisiin työpajoihin osallistui yhteensä 148 asiantuntijaa." (Opetushallitus 2019, 5.) Osaamiskortit sisältävät Osaamisen ennakointifoorumin (OEF) ennakointiryhmien kokoamia ja arvioimia tulevaisuuden osaamisia. Osaamiskorttipakat oli jaettu viiteen sektoriin, jotka olivat "kauppa 2035", "rahoitus ja vakuutus-palvelut 2035", "liiketoiminnan ja kehittämisen palvelut liike-elämälle 2035", "vuokraus ja tukipalvelut liike-elämälle 2035" sekä "julkinen hallinto 2035". Olen poiminut näistä liiketoiminta ja hallinto -osaamiskorteista digiosaamiseen liittyvät perusdigitaatio taulukoksi (liite 2), jossa on nähtävissä, miten monella sektorilla mikäkin perusdigitaatio esiintyy ja niiden perusteella hyödynnän, määrittelen sekä sovellan tuloksia opetussuunnitelman kehittämisen esimerkissä. Näiden perusdigitaatiojen odotetaan olevan osa edellä mainittuja sektoreita vuonna 2035. Opetushallituksen osaamiskorttipakoista kävin ensimmäiseksi läpi jokaisen osaamiskorttipakan sektorin perusdigitaatio ja kirjasin ne

listaksi, jonka jälkeen tarkastelin kuinka monessa sektorissa ne käyvät ilmi ja kirjasin ne esiintyvyyden mukaan osaamiskorttipakan sektorien järjestyksessä. Tästä oli selkeästi nähtävissä, mitkä digitaidot olivat kaikilla tai lähes kaikilla sektoreilla merkittäviä. Tarpeiden määrittelyssä olen vielä peilannut näitä tuloksia nykytilanteen analyysiin sekä nykyiseen opetussuunnitelmaan, joista on mallinnettu esimerkki siitä, kuinka perusdigitaidot 2035 voisivat olla osa uutta opetussuunnitelmaa. Nyt kun opetussuunnitelman kehittämistyötä lähdetään tekemään, astuu uusi opetussuunnitelma voimaan aikaisintaan vuonna 2022 opiskelunsa aloittavien opiskelijoiden osalta. He siirtyvät työelämään vuonna 2026, jolloin on hyvinkin mahdollista, että ennakoitifoorumin perusdigitaidot 2035 ovat jo heti tai aivan lähitulevaisuudessa ajankohtaisia taitoja. Olen hyödyntänyt ennakoitifoorumi -osaamiskorttipakkaa myös osin nykytilanteen tarkastelun tuloksia peilatessa ja perusteltaessa siirtymistä nykytilanteesta tarpeiden määrittelyyn.

Toimintamallin tuottamiseen olen hyödyntänyt teoriaosan tietoperustaa sekä AVOP ja uraseurantakyselyjen tuloksia. Tärkeänä näkökulmana on ollut digitalisaation nopea muutos sekä yritysten koko ajan ajassa muuttuvat tarpeet, minkä vuoksi tarvitaan ajantasaista tietoa. Opetussuunnitelman rakenteellisten muutosten sykli on yleensä noin 5–6 vuotta. Sillä välillä opetussuunnitelmaa kehitetään päivittämällä opintojaksokuvauksia ja toteutussuunnitelmia, ja tänä aikana tarvitaan koko ajan tiedollista varmuutta siitä, että opetettavat digitaidot edelleen vastaavat työelämän tarpeita.

Lisäksi tiedon ja aineiston soveltamisessa roolini opinnäytetyön tekijänä on huomioitava, sillä olen myös työni puolesta sisällä tradenomien opetussuunnitelmatyössä sekä opintojaksojen tarkemman sisällön ymmärtämisessä. Opetussuunnitelmatyön kehittäminen on myös ollut osana työtäni, sillä opetan tradenomeja ja toimin tiimivastaavana tradenomitöissä. Aikaisempien TKI-hankkeiden myötä minulle on kertynyt myös tietoa kehitettävästä aiheesta. Ilman tätä asiantuntijuutta aineiston analyysi, tulkinta ja kehittämistyö olisi ollut vaikeaa. Tämä tulee nähdä kriittisenä pisteinä, sillä jos tutkija itse on syvällä kehittämistyössä, voi riskinä olla objektiivisuuden puute. Tämän vuoksi kirjasin omia oletuksiani ja ajatuksiani etukäteen ylös ja kävin niitä läpi kehittämistyön edetessä.

5 DIGITALISAATION ULOTTUVUUDET OSAKSI OPETUSSUUNNITELMAA

Tämän työn tavoitteina on tuottaa ehdotus siitä, mitkä digitaidot olisivat jatkossa osa opetussuunnitelmaa sekä tuottaa opetussuunnitelmatyön jatkuvan kehittämisen toimintamalli, jonka avulla opetussuunnitelmatyön kehittäminen on ajankohtaista, jatkuvaa, laadukasta sekä riittävän laaja-alaista. Kehittämisosiossa lähdetään liikkeelle myynnin ja markkinoinnin tradenomien opetussuunnitelman nykytilanteen tarkastelusta, jonka jälkeen mallinnetaan ehdotus perusdigitaidoista osaksi opetussuunnitelmaa. Lopuksi esitän opetussuunnitelmatyön kehittämisen toimintamallin, jossa laaja-alaisen tiedon saaminen osaksi opetussuunnitelmatyötä on tärkeässä roolissa.

5.1 Nykytilanteen tarkastelu

Aivan aluksi käyn läpi kehittämistyön nykytilanteen tarkastelua opiskelijoiden AVOP (2020) ja uraseuranta (2020) -kyselyjen valittujen tulosten kautta. On tärkeää ensimmäiseksi arvioida juuri valmistuneiden opiskelijoiden tyytyväisyyttä opintoihinsa AVOP-kyselyn kautta. Taulukossa 2 olen nostanut nykytilanteen tarkastelun kannalta relevantteja tuloksia kuvaamaan tyytyväisyyttä. Taulukossa 2 on nähtävissä, että Savoniassa hyödynnetään hyvin verkko-oppimisen tarjoamia mahdollisuuksia ja se on yksi tapa kehittää opiskelijan valmiuksia oppia digitaitoja. Yleisesti opiskelijat ovat olleet tyytyväisiä osaamisensa kehittymiseen ja näkevät oppimansa hyödyllisenä tulevaisuutensa kannalta. Opiskelu on mahdollistettu hyvin selkeillä osaamistavoitteilla, hyvin saatavilla olevilla opetusmateriaaleilla sekä opintojaksot ovat kuvanneet sitä mitä opetussuunnitelmassa on tarkoitettu.

Taulukosta on kuitenkin nähtävissä, että AVOP-kysymysten loppupäässä arvot ovat matalampia. Työni kannalta eritoten tärkeitä tuloksia ovat juuri taulukon loppupään kysymykset. Tulokset kysymyksissä ”opintosisällöt vastasivat hyvin työelämän tarpeita”, ”sain opinnoissani hyvän käsityksen koulutusalan uusimmasta kehityksestä” sekä ”opinnoissani käytettiin niitä työtapoja ja välineitä, joita työelämässä tarvitaan” nousevat opinnäytetyössäni keskiöön. Digitaidot ovat merkittävä osa nykypäivän työelämää, joten vastauksista voi tulkita, että opinnot eivät ole vastanneet riittävästi työelämän digitaitovaatimuksia. Jotta valmistuneiden palautteista saadaan laaja-alainen kuva, tarkastellaan juuri valmistuneiden opiskelijoiden palautteiden jälkeen Savoniasta viisi vuotta aiemmin eli vuonna 2015 valmistuneiden opiskelijoiden palautteita uraseurantakyselyn kautta. Vuonna 2015 valmistuneiden ensimmäisen työpaikan työtehtävien kärkikolmikko oli 23 prosentilla asiakastyö, 22 prosentilla toimistotehtävät ja markkinointi sekä myynti ja/tai osto 17 prosentilla. Nykyinen työpaikka asiantuntija- tai vastuutehtävissä oli lähes puolella.

Viisi vuotta aiemmin valmistuneet, eli aiemman opetussuunnitelman mukaan opiskelleet opiskelijat olivat vastanneet uraseurantakyselyn avoimeen kysymykseen ”Tulevaisuuden työelämää ajatellen, mitä ammatillista ja alaasi liittyvää osaamista kannustaisit nykyisiä opiskelijoita kehittämään?” digitaitoja painottaen. Valmistuneet kannustaisivat nykyisiä opiskelijoita kehittämään digitaitojaan. Noin 34 prosenttia valmistuneista oli nostanut digitaitoihin viittaavaa osaamista, nykyisiä opiskelijoita kannustettiin kehittämään esimerkiksi etäviestintään, tietotekniikan monipuoliseen käyttöön sekä digitaalisen markkinointiin liittyviä osaamisia. Uraseurantakyselyistä saatava tieto onkin merkittävää ja tärkeää, sillä juurikin Savoniasta valmistuneet opiskelijat osaavat hyvin kuvata mahdollisia puutteita tai tarpeita osaamisessaan, joihin he ovat työelämässä törmänneet. Haasteena tässä on kuitenkin

se, että valmistuneiden kokemukset saadaan uraseurantakyselyiden kautta käytännössä aina vasta siinä vaiheessa, kun opetussuunnitelman päivitys on jo tehty.

TAULUKKO 2. AVOP kyselyn tuloksia

AVOP kysymys	Vastauksen keskiarvo (asteikko1-7)	n
Opinnoissani hyödynnettiin hyvin verkko-oppimisen tarjoamia mahdollisuuksia.	5,83	162
Korkeakouluni käyttämät tietotekniikka- ja ohjelmistopalvelut olivat hyvät (riittävät ja nykyaikaiset).	5,82	162
Pidän oppimaani tulevaisuuteni kannalta hyödyllisenä.	5,75	162
Opintojen osaamistavoitteet tuotiin selkeästi esille.	5,58	162
Osaamiseni kehittyminen	5,57	162
Opintojaksot vastasivat niille opetussuunnitelmassa kuvattuja sisältöjä.	5,50	162
Oppimateriaalit olivat hyvin saatavilla.	5,49	162
Opintoni muodostivat tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden.	5,45	162
Opinnoissani oli riittävästi teoriaa ja tietoja.	5,38	162
Opetus oli asiantuntevaa.	5,36	162
Opintosisällöt vastasivat hyvin työelämän tarpeita.	5,23	162
Sain opinnoissani hyvän käsityksen koulutusalan uusimmasta kehityksestä.	5,14	162
Opetusmenetelmät ja työskentelytavat olivat monipuolisia ja soveltuvivat erilaisiin oppimistilanteisiin.	5,08	162
Opinnoissani käytettiin niitä työtapoja ja välineitä, joita työelämässä tarvitaan.	5,05	162
Oppimateriaalit olivat kattavia, selkeitä ja ytimekkäitä.	5,04	162

Seuraavaksi analysoin työssä vuonna 2020 aloittaneiden mymä suvan tradenomiopiskelijoiden opetussuunnitelmaa kaikille pakollisten opintojaksojen osalta. Tarkasteltaessa kävi ilmi, että sana "digi" ei esiinny kuin kahden opintojakson osaamistavoitteissa tai keskeisissä sisällöissä. Toki pelkästään digi-alkuisten sanojen esiintyminen ei vastaa kysymykseen siitä, onko digitalisaatio huomioitu opetussuunnitelmassa. On mahdollista, että digitalisaation liittyviä asioita nousee esille opintojaksokuvauksissa ja usein puhutaankin, että digitalisaatio on läpileikkaava asia tutkinnossa. Riskinä on kuitenkin se, että digitalisaation laaja-alainen ymmärtäminen ja avaaminen kuhunkin opetettavaan asiaan jää liian kapeaksi. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arenekin nosti aivan juuri, vuonna 2020 digitalisaation yhdeksi toiminnan painopisteeksi eli merkittäväksi ja kehitettäväksi asiaksi myös ammattikorkeakouluissa. Arene oli perustanut myös uuden digitalisaatiovaliokunnan edistämään korkeakoulujen yhteisen digivision toteuttamista, mistä voidaan nähdä, että ammattikorkeakouluilla ei vielä ole ollut selkeää yhteistä linjaa siitä, miten digitalisaatio tulisi opetuksessa huomioida. (Arene 2019.) Tarkasteltaessa myös perusdigitaatio 2035 -taulukkoa (liite 2) on nähtävissä, että 14:ssä perusdigitaatiossa esiintyy sana digi jossakin muodossa. Näin ollen digi-alkuisten sanojen vähyys opetussuunnitelmassa ja opintojaksokuvauksissa antaa myös osviittaa niiden puutteesta myös sisällöissä. Disruption myötä elämme tällä hetkellä digitalisaation murrosta ja digitaatiojen tarve muuttuu koko ajan, kun teknologia muuttaa perinteisiä toimintatapoja (Ilmarinen & Koskela 2015; Harmaala

ym. 2017, 16). Tämän vuoksi opetussuunnitelmaan tulisi kirjata selvät askelmerkit siitä, kuinka digitalisaatio näkyy ja mitä digitaatioita kussakin opintojaksossa opetetaan, jotta pitkällä aikavälillä digitalisaatiosta voidaan tehdä mahdollisimman läpinäkyvää ja määritellä digiosamisen etenemistä ja ta-soja. Näin voimme jo lähitulevaisuudessa taata, että opiskelijat suuntaavat valmistuttuaan työelä-mään digiosaajina.

Olen tuottanut myös sanapilven (kuva 9) avaamaan ja kokoamaan niitä eri käsitteitä, jotka kaikille pakollisista opintojaksoista nousee esille liittyen digitalisaatioon ja digitaatioihin. Sanojen joukosta nousee esille oppimisympäristö, joka Savoniassa on pääosin Moodle. Tämä antaa jo opiskelijoille yh-den ymmärryksen digitaalisesta oppimisalustasta. Alustan monipuolinen käyttö vaikuttaa kuitenkin sen myötä kertyvään osaamiseen enemmän, mutta sitä opinnäytetyössäni ei tarkastella, vaikka asia liittyy toki digitaatiojen kerryttämiseen. Opintojaksokuvauksissa käy lähinnä ilmi esitysgrafiikka ja tekstinkäsittely sekä niihin liittyvien taulukoiden, raporttien ja julkaisujen tuottaminen.

Nostan esimerkkinä sanapilvestä myös sanan sähköpostiviestintä, joka on selkeästi digitalisaation aikaansaamaa ja varmasti asia, jota tulee edelleen opettaa osana digitaatioita. Sen ei kuitenkaan enää tulisi olla keskiössä, vaan se tulisi korvata laaja-alaisesti viestinnällä eri digitaatioilla ja -kanavissa, kuten UNESCO (2018) määrittelee digitaaliset taidot joukoksi kykyä käyttää digitaalisia laitteita, viestintäsovelluksia ja verkkoja tietojen saamiseksi ja hallitsemiseksi. Niiden avulla ihmiset voivat luoda ja jakaa digitaalista sisältöä, kommunikoida ja tehdä yhteistyötä sekä ratkaista ongelmia te-hokkaasti. Otetaan esimerkiksi yrityksen yhteydenpitokeinot nykyään; sähköposti ei enää ole keski-össä vaan esimerkiksi erilaisten sosiaalisen median kanavien keskusteluosuudet, jota kautta asiakkaat lähestyvät yritystä. Lisäksi eri aloilla korostuvat erilaiset asiat ja myös digitaatiojen tarve on erilainen, minkä vuoksi olisi tärkeää, että alakohdittaiset digitaatioita näkyisivät myös opetussuunnitelmassa.

KUVA 9. Sanapilvi digisisällöistä opintojaksokuvauksista

Digitaaliset taidot ja digiosaamisen tasot eivät käy selkeästi ilmi tämänhetkisessä opetussuunnitelmassa, joten päädyin analysoimaan opetussuunnitelmaa tietopolitiikan strategisten linjausten näkökulmasta. Taustalla tässä on se, että tietopolitiikka on digitalisaation taustalla määrittelemässä digitalisaatiota. Tietopolitiikan strategiset linjaukset ovat isolta osin mukana, mutta on ratkaistava, kuinka tietopolitiikka käännetään digitalustoihin. Nykytilanteen kartoittamisessa on käytetty aineistolähteenä vuonna 2020 päivätoteutuksessa aloittaneiden tradenomien LL20SP Liiketalouden tutkinto-ohjelman opetussuunnitelman opintojaksotaulukkoa (Liite 3). Opetussuunnitelmaa myynnin ja markkinoinnin tradenomeille on analysoitu soveltuvin osin Kauhanen-Simanaisen & Rissasen (2017, 12) tietopolitiikan strategiaan linjauksiin nähden. Nostan tietopolitiikan linjauksesta esille; (1) tieto-osaaamisen, (2) tiedon tuottamisen, (3) tiedon jakamisen, (4) tiedon yhdistämisen, (5) tiedon säilyttämisen, (6) tiedon käyttöoikeudet ja (7) tiedon vastuut. Menetelmänä olen soveltanut sisällönanalyysia ja sisällön erittelyä käyden läpi jokaisen kaikille pakollisen opintojakson kuvauksen ja erittelyssä hyödyntäen myös omaa asiantuntijuuttani ja laaja-alaista ymmärrystäni opetussuunnitelman sisällöstä.

Opetussuunnitelman nykyhetken analyysista (taulukko 3) olen rajannut pois vaihtoehtoiset opinnot sekä valinnaiset opinnot, sillä näiden osalta opiskelijoille voi olla muodostunut hyvinkin yksilöllinen opintokokonaisuus. Sisällönanalyysin tarkasteluun olen näin ollen valinnut perusopinnot, ammattiopinnot ja myynnin ja markkinoinnin kehittäjä -suuntautumisvaihtoehdon ammattiopinnot, josta vaihtoehtoiset ammattiopinnot olen jättänyt tarkastelun ulkopuolelle. Analyysista olen myös jättänyt ulkopuolelle valinnaiset opintojaksot, jotka voivat olla merkittävä tapa tuottaa opintojaksoja ajankohdaisista asioista. Lisäksi tutkintoon kuuluu opinnäytetyö ja harjoittelut, joita en tähän taulukkoon ole ottanut, eivätkä ne näin ollen ole osana myöskään analyysia. Olen halunnut valita analyysiin siis vain ne opintojaksot, jotka ovat kaikille myynnin ja markkinoinnin suuntautumisvalinnan opiskelijoille pakollisia eli eivät sisällä variaatiota toteutustavassa, kuten esimerkiksi opinnäytetyö tai harjoittelut.

Olen etsinyt opintojaksokuvauksista (yhteensä 18) valittuihin tietopolitiikan linjauksiin liittyvää sisältöä. Olen tuottanut näistä taulukon (taulukko 3) siitä, kuinka monessa opintojaksokuvauksessa valitut linjaukset löytyvät tai esiintyvät. Olen analysoinut opetussuunnitelman sisältöä siitä näkökulmasta, miten nämä linjaukset ilmenevät opintojaksokuvauksissa. Olen käynyt jokaisen opintojaksokuvauksen läpi tekstisisällöllisesti ja analysoinut ja eritellyt sisällön numeraaliseen muotoon. Esimerkiksi "Yritystoiminnan suunnittelu" -opintojakso pitää sisällään osaamistavoitteen: "opiskelija tutustuu liiketalouden alaan ja sen lainalaisuuksiin sekä osaa hakea niihin liittyvää luotettavaa tietoa". Lisäksi opintojakson keskeisistä sisällöistä löytyy termi "henkilöoikeus". Näiden sisältökuvausten voidaan tulkita kuuluvan tiedon vastuisiin ja tiedon käyttöoikeuksiin sekä sen ymmärryksen lisäämiseen.

Seuraavaksi taulukossa 3 erittelen valittujen tietopolitiikan linjausten esiintyvyyden nykyisessä opetussuunnitelmassa 1. vuoden pakollisten perusopintojen, yhteisten pakollisten ammattiopintojen sekä myma suvan pakollisten opintojaksojen kautta.

TAULUKKO 3. Opetussuunnitelman nykyhetken analyysi

	Tieto-osaaminen	Tiedon tuottaminen	Tiedon jakaminen	Tiedon yhdistäminen	Tiedon suojaaminen	Tiedon säilyttäminen	Tiedon käyttöoikeudet	Tiedon vastuisiin	
1.vuoden pakolliset perusopinnot	Yritystoiminnan suunnittelu	x	x				x	x	
	Käynnistyvä yritys		x	x		x		x	
	Toimiva yritys		x				x	x	
	Menestyvä yritys	x	x		x				
	Business English		x	x					
	Svenska på företaget		x	x	x				
Yhteiset pakolliset ammatinopinnot	Asiantuntijaviestintä		x	x	x		x	x	
	English for International Communication		x						
	Vuorovaikutteinen esimiestyö	x			x		x		
	Tutkimus- ja kehittämismenetelmät	x	x	x	x		x		
Pakolliset ammatinopinnot (Myynnin ja markkinoinnin kehittäjä)	Asiakasymmärrys ja yritystoiminnan analysointi	x			x		x		
	Myynnin ja markkinoinnin oikeudelliset kysymykset					x	x	x	
	Digitaalinen liiketoiminta	x	x	x	x				
	Myyntiprosessin hallinta	x			x		x	x	
	Palveluliiketoiminta	x	x	x	x				
	Corporate Communication	x	x	x					
	Myynnin ja markkinoinnin strateginen kehittäminen	x	x		x				
	Startup-liiketoiminnan kehittäminen	x	x	x	x		x	x	
	Yhteensä	11/18	14/18	9/18	11/18	1/18	4/18	9/18	6/18

Opetussuunnitelman nykyhetken tarkastelun sisällön erittelyssä ensimmäisenä esille nousee tiedon suojaaminen. Opintojaksokuvauksista kävi ilmi, että lähtökohtaisesti vain yhdessä opintojaksossa käsiteltäisiin tiedon suojaamiseen liittyviä asioita. Olen koonnut taulukon osaamisen ennakoitifoorum (OEF) ennakoitiryhmien kokoamista ja arvioimista tulevaisuuden osaamisista. Näistä liiketoiminta ja hallinto -osion osaamiskorteista olen poiminut digiosaamiseen liittyvät perusdigitaidot 2035 taulukon muotoon (Liite 2) (jatkossa perusdigitaidot 2035). Kaikilla sektoreilla tulevaisuuden perusdigitaidoksi nousi henkilökohtaisen tiedon ja yksityisyyden suojeleusaaminen. Lisäksi ”vuokraus- ja tukipalvelut liike-elämälle 2035” -osiossa perusdigitaidoiksi nostettiin myös ”digitaalisten välineiden ja sisältöjen suojeleusaaminen”, jota voitaisiin osin tarkastella myös tiedon suojeleusaamisen yhteydessä. Opetussuunnitelman kehittämistyön yhteydessä tulisi siis tarkastella tiedon ja yksityisyyden suojeleusaamisen ottamista osaksi tutkinto-ohjelmaa.

Tiedon säilyttäminen nousi esille neljässä opintojaksossa, tiedon vastuut kuudessa ja tiedon käyttöoikeudet yhdeksässä. Muun muassa pankki- ja finanssipalveluissa tämä nousee tärkeään rooliin ja on jo nyt merkittävä asia ja on myös nostettu 2035 perusdigitaitoihin ”tekijänoikeuksien ja lisenssien tuntemus” -otsikon alle. Jatkossa, kun siirrymme vielä vahvemmin digialustoille, tulee tämä tieto osata siirtää opetussuunnitelmaan siten, että se on sidoksissa myynnin ja markkinoinnin kenttään. Tiedon jakaminen nousi esille yhdeksässä opintojaksossa ja on myös tulevaisuudessa merkittävä asia tiedon digitaalisten jakamistaitojen muodossa. Digipoint -hankkeen tuloksissa (Laurikari & Hario 2021) erilaiset digitaalisen jakamisen muodot nousivat esille yritysten kehittämistarpeissa. Niitä olivat muun muassa digimarkkinoinnin vahvistaminen, josta tarkemmin muun muassa b-to-b digimyynti, palvelujen digitalisointi, verkkokaupan kehittäminen, mainosvideoiden ja podcastien tekeminen sekä hakukoneoptimointi. Myös etätöiden lisääntyminen, jolloin henkilöstöltä edellytetään työtehtävissään sähköisten työkalujen ja alustojen riittävää käyttövarmuutta, mikä on olennainen osa jokaisen osaamista etätöissä. Jatkossa olisi tärkeää määritellä mitä erilaisia digitaalisia jakamisalustoja myynnin ja markkinoinnin tradenomien tulisi osata käyttää; missä tietoa pitää kyetä jakamaan tai mitkä näistä alustoista tai jakamisen tavoista otetaan keskiöön osana opetussuunnitelmatyötä?

Tiedon yhdistäminen ja tieto-osaaminen nousivat esiin yhdessätoista opintojaksossa. Hanhinen (2010, 97) määrittelee työntekijän osaamisista käyttäen muun muassa kehittävät kvalifikaatiot nimekettä, joissa kyse on nimenomaan tiedoista ja taidoista, joita työntekijöiltä edellytetään työprosessin kehittämiseen sekä kompetenssina työntekijän osaamispotentialin, eli yksilön tiedot ja taidot sekä ominaisuudet, joiden avulla hän sekä ylläpitää että kehittää kykyjään ja valmiuksiaan. Tässä on tärkeä yhtymäkohta tietopolitiikkaan ja sen myötä erilaisiin digitaitoihin, joissa tiedon soveltaminen ja jalostaminen nousevat keskiöön. Perusdigitaidoissa 2035 nousee esille tiedon arviointitaidot, joka ikään kuin olettaa, että tietoa osataan jo yhdistää ja tieto-osaamista jo on, eli tämä nostaa vaatimustasoja pari askelta ylöspäin. Tärkeää opetussuunnitelmatyössä onkin myös tarkastella, kuinka opiskelijoiden valmiuksia tiedon kriittiseen tarkasteluun ja arviointiin voidaan parantaa, jotta opiskelijat kykenevät tiedon arviointiin. Tiedon tuottaminen nousi esille neljässätoista opintojaksossa. Tiedon tuottaminen voidaan nähdä todella laaja-alaisena ja tätä tulisikin määritellä jatkossa tarkemmin. Kun siirrytään puhumaan tiedon tuottamisesta digitaalisiin alustoihin, se saa aivan uuden näkökulman. Rajander-Juusti (2013, 58) nostaakin liiketalousalan osaamistarpeet -raportissa, joka ennako

liiketalousalan koulutukseen kohdistuvia osaamistarpeita 10–15 vuoden päähän, että työntekijällä tulee muun muassa olla taito soveltaa teknologiaa ja taito oppia nopeasti uutta, kuten ohjelmia, sovelluksia ja käyttökohteita sekä taito hyödyntää palveluosaamista palvelun tarjoamiseen eri kanavissa. Jatkossa perusdigitaaitoja 2035 ovat ”digitaalisen sisällön kehittämiskyky” ja ”digitaalisen sisällön uudelleenjalostamis- ja integrointitaidot” eli tiedon tuottaminen itsessään ei enää ole niinkään keskiössä, vaan tietoa pitää osata kehittää, uudelleen jalostaa sekä integroida. Tässäkin yhteydessä on huomioitava myös se näkökulma, minne tieto jatkossa tulee tuottaa. Kuinka paljon alusta määrittelee tapaa tuottaa digitaalista tietosisältöä? Näin ollen digitaalisen teknologian luova käyttötaito nousee keskiöön myös opetettavana digitaaitona.

Uraseuranta (2020) -kyselyssä kävi ilmi, että ammattikorkeakouluopiskelu ei kehittänyt erityisen hyvin opiskelijoiden tiedonhankintataitoja (ka 4,33/7) eikä tieto- ja viestintätekniikan taitoja (ka 4,53/7). Tulee huomioida, että niiden tarve työelämässä jatkossa nousee ja ammattikorkeakoulun on kyettävä vastaamaan paremmin muuttuvaan tilanteeseen teknologiakehityksen myötä. Kyselyssä opiskelijoilta oli myös kysytty, millaista lisäkoulutusta he kokevat tarvitsevana? Opiskelijat olivat nostaneet esille avoimissa vastauksissa muun muassa seuraavat asiat:

- Erilaisten sähköisten ympäristöjen läpikäynti käytännössä Planner yms...
- Graafisen suunnittelun edistyneitä kursseja
- IT-alan ja digitaalisen liiketoiminnan koulutus
- Uralla etenemiseen hieman lisää markkinoinnin koulutusta, monen vuoden tauon jälkeen
- Vakuutusutkinto

Koska kyselyssä on noussut ilmi markkinoinnin ja digityökalujen lisäkoulutuksen tarve, voidaan olettaa, että voidakseen edetä uralla markkinoinnin saralla, on osattava koko ajan paremmin digimarkkinointia, digialustoja sekä laaja-alaisesti digitalisaatioon liittyviä asioita. Vakuutusutkinto sisältää myös vakuutuspalvelujen markkinointiin liittyviä asioita, joten voidaan tulkita, että myös tässä digitalisaation tuomat muutokset vakuutusosalalla on merkittävä selitys sille, miksi opiskelija tarvitsee vakuutusutkinnon muun alan osaamisen lisäksi. Myöskin opiskelijoiden AVOP (2020) -kyselyssä kävi ilmi, että opiskelijat eivät ole pystyneet hyödyntämään ammattikorkeakoulussa hankkimaansa osaamista hyvin ensimmäisessä työssä valmistumisen jälkeen (ka 3,45/7), eikä juuri paremmin nykyisessä työssään (ka 3,60/7). Tämä sai ajattelemaan, miten paljon kyse on mahdollisesta digitaaitojen puutteesta?

Jatkossa olisi tärkeää saada vielä tarkemmin tietoon, mitä digitaaitoja ja -osaamista he olisivat ensimmäisessä työssään ja mitä nykyisessä työssään konkreettisesti tarvinneet. Alumnitoiminnan kautta on mahdollista saada myös lisää tietoa ja ymmärrystä valmistuneiden digitarpeista työelämässä. Tämä tieto olisi siirrettävissä osaksi opetussuunnitelmatyön kehittämistä. Olenkin nostanut tämän asian osaksi opinnäytetyössä kehitettyä opetussuunnitelman kehittämisen toimintamallia.

5.2 Digitaitojen tarpeiden määrittely

Ilmarinen & Koskela kuvasivat jo vuonna 2015 skenaariota, missä digitalisaatio etenee nopeasti ja on muuttamassa maailmaa peruuttamattomasti. Sen myötä vanhoista toimintamalleista, ajattelutavoista ja käytännöistä pitää monella alalla luopua ja korvata ne täysin uusilla. Muutos tapahtuu osin lineaarisesti pienin askelin. Osittain se tapahtuu kuitenkin murroksina, joissa uusi palvelu, liiketoimintamalli tai toimintatapa on aivan erilainen kuin se, mihin on totuttu. Edelleen digitalisaatio aiheuttaa nyt ja tulevaisuudessa merkittäviä muutoksia elinkeinon ja kun tätä ajatellaan ammattikorkeakoulujen näkökulmasta, on varmistettava, että opetussuunnitelmia pystytään nopeasti, ketterästi ja tulevaisuusorientoituneesti päivittämään. Koenkin Viitalan (2005, 116–118) nostamat innovatiiviset kvalifikaatiot tärkeäksi myynnin ja markkinoinnin tradenomin osaamiseksi, sillä yksi tärkeä näkökulma digitalisaatioon liittyvässä opetuksessa on opettaa sietämään epävarmuutta, sillä sitä ei pääse karkuun digitaaloista puhuttaessa, niiden ollessa koko ajan muuttuvia.

Digitalisaatio on kokonaisuutena haasteellinen määritellä osaksi opetusta, sillä osaa tulevaisuuden digitaalisista innovaatioista ei ole vielä kehitetty, mutta toisaalta jokin jo nykyään olemassa oleva teknologia, alusta, kanava tai vastaava voikin muuttua huomattavasti nykyistä yleisemmäksi. Myöskään aina ei ole kysymys pelkästään Ilmarisen ja Koskelan (2015) nostamasta teknologian murroksesta vaan asiakaskäyttämisen murros voi olla keskiössä ja se on paljon vaikeampaa ennakoita, kuin esimerkiksi teknologinen kehitys ja sen vaikutukset digitaitoihin. On myös vaikea arvioida sitä, milloin jonkin digitaalisen hallitseminen on niin sanotusti vanhentunutta osaamista. Tämä luo haastetta myös opetussuunnitelmatyölle, sillä opetussuunnitelman toteuttaminen ei tapahdu samassa nopeudessa kuin sen kehittäminen. On siis arvioitava, otetaanko opetussuunnitelmaan mukaan esimerkiksi nopealla syklillä kehittyvien sosiaalisen median kanavien hallitseminen osana myyntiä ja markkinointia, vai jätetäänkö kulloinkin ajankohtaisen työkalun tai alustan opettelu työelämään. Rajander-Juustin (2013, 58) esittämät liiketalouden osaamistarpeet vuosille 2023–2028 olettaa kuitenkin opetuksen osana olevan muun muassa sosiaalisen median nopean kehityksen huomioimisen.

Kehittämistyön aikajänteessä on huomioitava, että tällä hetkellä nopeallakin aikataululla kehitetty uusi opintojakso saataisiin pakolliseksi opintojaksoksi opetussuunnitelmaan vasta 2022 aloittaville opiskelijoille. Tämän myötä nämä opiskelijat olisivat työelämässä 3,5 vuoden päästä, eli arviolta vuonna 2026. Opetussuunnitelmatyö tulee siis digitalisaationkin osalta vastaamaan tulevaisuuden tarpeisiin, jolloin kehittämisessä korostuu nykytilan lisäksi tulevaisuusorientoituneisuus. Opetussuunnitelmatyössä voidaan katsoa myös yli 3,5 vuoden tutkinto-ohjelman lisäämällä jatkuvan oppimisen kautta tarjottavia opintokokonaisuuksia myös valmistuneille sekä tarjoamalla valinnaisia opintojaksoja opiskelijoille esimerkiksi avoimen ammattikorkeakoulun kautta.

Määriteltäessä mitä digiosaamista ja -taitoja opiskelijoille jatkossa opetetaan osana tutkinto-ohjelmaa haasteita luo se, että myynnin ja markkinoinnin kehittäjät työllistyvät varsin laajalle kentälle riippuen omista valinnaisista ja mahdollisista aikaisemmista tutkinnoista tai työkokemuksesta. Huomioon pitäisi ottaa kaupan sektori, rahoitus- ja vakuutuspalvelut, liiketoiminnan kehittämisen palvelut, vuokraus- ja tukipalvelut sekä julkinen hallinto. On tarpeellista tietää, missä tehtävissä perusdigitaaloilla ei selviä ja millaista digiosaamista kunkin sektorin sisällä tarvitaan. Lisäksi tulee hahmottaa

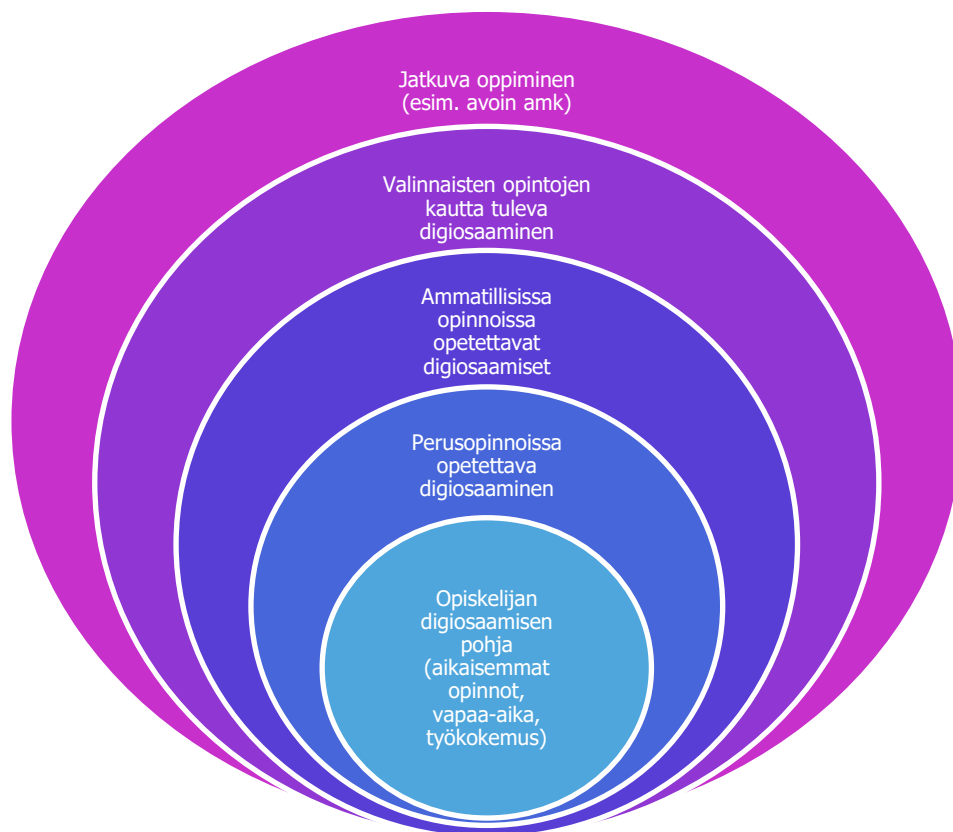
se, että kullakin yrityksellä on omat strategiat työntekijöiden osaamisentarpeista, minkä vuoksi ammattikorkeakouluissa voi olla vaikea määrittellä missä on kyse ydinosaamisista ja missä ollaan jo työpaikan spesifeissä osaamisissa. Opiskelijat työllistyvät laajalle kentälle ja digitaidot kussakin yrityksessä ovat myös yrityksen strategisia asioita.

Digitaitojen määrittäminen ja sisällyttäminen opetussuunnitelmatyöhön on haasteellista myös siksi, että opetussuunnitelmatyö on pitkäjänteistä työtä. Opetussuunnitelman kokonaisvaltaiset rakenne muutokset on tarkoitus tehdä noin 5–6 vuoden välein, mikä on pitkä aika, kun pohditaan digitalisaation liittyviä muutoksia. Kehittämistyössä onkin tärkeää ottaa tämä aikajänne huomioon ja opintojakso kuvaukset tulisi kyetä kirjaamaan siten, että ne jättävät varaa erilaisille vuosittain päivitettävillä toteutussuunnitelmille. Haastetta luo myös se, että opetussuunnitelmatyö on kaikkineen vaativaa työtä ja suunnittelussa mukana oleva asiantuntijajoukko tarvitsee siihen paljon resursseja eri kohdissa kehittämistyötä. Lisäksi suunniteltu, valmis opetussuunnitelma sitoo opiskelemaan aloittavia useaksi vuodeksi. Esimerkiksi 2022 aloittavien opiskelijoiden opetussuunnitelmatyössä isot rakenteet on lyötävä pitkälti kiinni ja näin ollen seuraavan kerran mahdollista tehdä koko opetussuunnitelma uusiksi on vuosien 2027–2028 tienoilla. Tämä tarkoittaa sitä, että nyt vuonna 2022 alkaen toteutettavalla opetussuunnitelmalla on vaikutukset noin vuoteen 2030 mennessä valmistuneille saakka. Tänä aikana maailma ehtii muuttua paljon, eritoten digitaitojen valossa. Siksi onkin tärkeää, että opetussuunnitelmatyössä tarkasteluun otetaan jo nyt sellaisia perusdigitaitoja, joiden oletetaan olevan relevantteja viimeistään vuonna 2035. Tällöin opetussuunnitelmatyötä on kyetty tekemään riittävän tulevaisuusorientoituneesti, mikä on digitalisaation näkökulmasta elinehto onnistuneelle opetussuunnitelmatyön kehittämiselle.

Opetussuunnitelman kehittämistyön alkaessa syksyllä 2021 aluksi tulee asettaa tavoitteet digitaitojen opettamiseen isommalla asiantuntijajoukolla. Ehdotukseni on, että tavoiteasetannasta järjestetään työpaja tradenomi-iläisille sekä myynnin ja markkinoinnin opettajille. Tiimissä määritellään digitaitojen ja -tasojen tarpeet. Kehittämistyössä tulisi voida määrittellä ydintaso ja sitä seuraavat kerrokset. Yhtenä tulevaisuuden näkymänä voisi olla, että määritysten myötä opiskelijoiden perustaitoja opintoihin tullessa voitaisiin jo testata. Tässä työssä esitetään yksi tapa lähestyä digitasojen määritystä hyödyntäen osaamisen ennakointifoorumin osaamiskorttipakan liiketoiminta- ja hallintoon perusdigitaidot 2035 -määrityksiä (liite 1 ja liite 2) (Opetushallitus).

Seuraavaksi avaan opiskelijan digiosaamisen kerroksia (kuva 10), jotka ovat opiskelijoiden digiosaamisen pohja, perusopinnoissa opetettava digiosaaminen, ammatillisissa opinnoissa opetettava digiosaaminen, valinnaisten opintojen kautta opetettava digiosaaminen sekä jatkuvan oppimisen kautta saatava digiosaaminen. Digiosaamisen kerrosten jäsentäminen pohjautuu opinnäytetyön tietoperustasta kerättyyn tietoon, jonka perusteella olen tuottanut kuvan. Digitaitojen määrityksen pohjana olen käyttänyt ”kauppa 2035” -osaamiskorttipakkaa (liite 1) ja siitä olen lähtenyt soveltaen sijoittamaan eri perusdigitaidot eri kerrokseen huomioiden myös muut osaamiskorttipakkojen sektorit. Ura- ja seuranta (2020) osoittaa, että ensimmäinen työpaikka valmistumisen jälkeen on kaupan alalla myyjä (22 % Savoniasta valmistuneista tradenomeista), mikä on jo merkittävä osa, lähes neljäsosa valmistuneista. Osaamiskorttipakkoja on analysoitu verraten samalla nykyistä olemassa olevaa opetus-

suunnitelmaa sekä nykytilanteen tarkastelussa esille tulleita asioita. Lisäksi näiden taitojen esiintyvyys kussakin sektorissa on ollut merkittävässä roolissa siinä, miten tärkeänä mikäkin perusdigitaatio on asetettaessa sitä digikerroksiin.

KUVA 10. Digiosaamisen kerrokset

Ytimessä on opiskelijan digiosaamisen pohja, joka on kertynyt henkilölle aikaisemmissa opinnoissa, vapaa-ajalla tai työelämässä. Digiosaaminen ja digitaidot ovat siis sellainen osa-alue, jossa osaaminen on kehittynyt pitkällä aikavälillä ja siihen opiskelija voi vaikuttaa paljon myös vapaa-ajan toimillaan. Olisi hyvä, että tätä pystyttäisiin jatkossa määrittelemään yleisellä tasolla. Millaisia perusdigitaatioita Savonian opiskelijoilla on tai millä tasolla ne ovat? Testi voisi olla jo jokin olemassa oleva, kuten Digitutor-hankkeen digitesti tai muu tarkoitukseen sopiva jo kehitetty testi. Digitutor-hanke on ESR-rahoitteinen Turun yliopiston koulutussosiologian tutkimuskeskuksen ja Työväen Sivistysliiton yhteistyönä toteuttama hanke. Hankkeessa on tuotettu muun muassa ICT-taitojen testi, jota voidaan soveltaa digitaalisten taitojen mittaamiseen niin kaupan alalla kuin peruskoulussa ja lukiossa. (Digitutor julkaisu-aika tuntematon.) Jatkossa tulee selvittää, soveltuuko sama testi myös ammattikorkeakoulussa aloittavan opiskelijan digitaalisten taitojen mittaamiseen eli opiskelijan digiosaamisen perustason määrittelyyn. Ammattikorkeakoulun kannalta olisi tärkeä pystyä määrittelemään opintojensa aloittavien digitaalisten taitojen taso, sillä tutkijoiden mukaan siinä syntyy eroja jo perusopetuksen aikana. Vaikka rooli digitaalisten taitojen tasaamisessa onkin perusopetuksella, ollaan ammattikorkeakouluissa usein tilanteessa, että voidakseen opettaa syventävää ja soveltavaa digitaalista osaamista, erot opiskelijoiden perusdigitaalisten taitojen tasossa tulee pystyä tasaamaan vielä korkeakouluopintojen alkuvaiheessa. (Kaarainen, Kaarainen & Kivinen 2018, 4.) Vuonna 2020 tehdyssä Digitaalisen taitokartoituksessa käy ilmi, että yhteis-

kunnan kaikilla tasoilla esiintyy digituen tarvetta. (Digi- ja väestötietovirasto 2020, 3.) Nykykäytännön mukaan digitaitojen tasoa ei mitata tradenomikoulutuksen alkaessa eikä myöskään erikseen tutkinnon aikana. Opiskelijoiden digitaitojen mittaaminen on tärkeä ottaa käyttöön, jotta digitaitojen tasot ovat jatkossa helpommin määriteltävissä ja sen myötä myös digiosaamisen tasot voi määritellä tarkemmin osaksi tutkintoa.

Seuraavassa digiosaamisen kerroksessa (kuva 10) kuvataan jatkossa perusopinnoissa opetettavat digiosaamiset ja -taidot. Yksi perusdigitaalito nousi osaamisen ennakointifoorumin osaamiskorttipakassa esille kaikilla sektoreilla ja se oli henkilökohtaisen tiedon ja -yksityisyyden suojeleusaaminen (liite 2). Nykytilanteen tarkastelun yhteydessä kävi ilmi, että tiedon suojeleusaamista ei tällä hetkellä juurikaan synny osana opetusta. Tämän vuoksi edellä mainittu perusdigitaalito on nostettu erityisen tärkeänä digitaalitoa ehdotuksessa osaksi perusopinnoja (taulukko 4).

TAULUKKO 4. Perusdigitaidot osaksi perusopinnoja (soveltaen Opetushallitus)

Perusdigitaidot osaksi perusopinnoja
henkilökohtaisen tiedon ja -yksityisyyden suojeleusaaminen
tiedon digitaaliset jakamistaidot
tiedon arviointitaidot
digitaalisten osaamispuitteiden tunnistamiskyky
digitaalisen identiteetin hallintataidot

Myös tiedon digitaaliset jakamistaidot on tärkeä ottaa osaksi perusopinnoja, sillä ammattikorkeakoulussa on paljon erilaisia digitaalisia alustoja, joita opiskelijat käyttävät opinnoissaan. Tästä esimerkkinä on Savoniassa käytössä oleva Microsoft Office 365 -paketti, jossa Onedrive on yleisin tapa jakaa tiedostoja opiskelijoiden kesken ja tehdä oppimistehtäviä ryhmitöinä. Virallisena tiedon välittämisen kanavana toimii myös sähköpostiviestintä, joka on tähänkin asti ollut osana ensimmäisen vuoden opintoja ja on varmasti vielä relevantti opetettava asia. Tiedon digitaaliset jakamistaidot voisivat tulla ajankohtaisiksi myös suuntautumiskohtaisissa ammatillisissa opinnoissa, sillä tiedon digitaaliset jakamistaidot voidaan nähdä todella laajana osa-alueena ja myymä -sektorilla tiedon jakaminen voi tapahtua esimerkiksi yrityksen valitsemassa sosiaalisen median kanavissa.

Osaksi perusopinnoja tulee nostaa myös digitaalisen identiteetin hallintataidot, jotka nousivat esille perusdigitaidoissa 2035 kaikilla muilla sektoreilla paitsi julkisessa hallinnossa. Tarve tiedon arviointitaidoille nousi esille kaikilla muilla sektoreilla, paitsi ”vuokraus- ja tukipalvelut liike-elämälle 2035”. Nykytilanteen kartoituksen yhteydessä tieto-osaaminen nousi kohtalaisen hyvin esille jo nykyisessä opetussuunnitelmassa. Tiedon arviointitaitojen osalta voitaisiin vain tarkistaa nykyistä toimintamallia ja kohdentaa opintojaksojen sisällöt vielä voimakkaammin digitaalisen tiedon arviointitaitoihin. Digitaalisten osaamispuitteiden tunnistamiskyky nousi esille kaikilla muilla sektoreilla paitsi ”liiketoiminnan ja kehittämisen palvelut liike-elämälle 2035”. Digitaalisten osaamispuitteiden tunnistamiskykyä tulee lähteä määrittelemään sen perusteella, mitä tradenomi-opiskelijan tulisi hahmottaa tämän digitaalisen tiedon osalta opintojen ensimmäisen vuoden aikana. Lähtökohtaisesti siis kaikki perusopinnoihin tulevat perusdigitaidot löytyivät aina vähintään 4/5 sektorilta, mikä myös kuvastaa näiden digitaitojen

merkittävyyttä. Digitaalisten osaamispuutteiden tunnistamiskyky on laaja digitaito ja olen valinnut sen jo ensimmäisen vuoden perusopintoihin aiheen osaamiskorttipakoissa korostuneen esiintyvyyden ja tärkeyden perusteella, minkä vuoksi tulisi kyetä tarkastelemaan myös sitä, miltä osin tätä digitaitoa ensimmäisenä vuonna käsitellään ja onko aiheeseen tärkeä palata myöhemmässä vaiheessa opintoja.

Kuvan 10 seuraava kerros koostuu ammatillisissa pakollisissa opinnoissa opetettavista digiosaamisista ja -taidoista. Pakolliset ammattiopinnot koostuvat kaikille Savonian myynnin ja markkinoinnin sekä taloushallinnon tradenomeille yhteisistä ammattiopinnoista sekä suuntautumisvaihtojen alakohdista pakollisista ammattiopinnoista, joista olen valinnut tarkasteluun myymäläsuunnan opinnot. Seuraavaksi tarkastelen pakollisiin yhteisiin ammattiopintoihin sisältyviä opintojaksoja, joita on nykyisessä opetussuunnitelmassa neljä. Niihin sisällytettäväksi esitän taulukossa 5 esitetyt perusdigitaidot.

TAULUKKO 5. Perusdigitaidot osaksi pakollisia yhteisiä ammattiopintoja (soveltaen Opetushallitus)

Perusdigitaidot osaksi pakollisia yhteisiä ammattiopintoja
digitaaliset yhteistyötaidot ja -kommunikointitaidot
tekijänoikeuksien ja lisenssien tuntemus

Digitaaliset yhteistyötaidot nousivat esille kaikilla muilla sektoreilla paitsi julkisessa hallinnossa. Digitaalisten yhteistyötaitojen lisäksi tähän olisi mielekästä yhdistää digitaaliset kommunikointitaidot. Digipoint -hankkeen tuloksissa nousi tämänhetkisenä ja lähitulevaisuuden tarpeena nyt korona-aikanakin korostunut etätöiden lisääntyminen ja tarve kyetä jatkossakin työskentelemään yrityksissä hyödyntäen muun muassa erilaisia sähköisiä viestintäkanavia ja työkaluja. (Laurikari & Hario 2021.) Tällöin digitaalisten yhteistyötaitojen muodot korostuvat ja digiosaajan on hahmotettava digitaalisessa alustassa tapahtuvan toiminnan seuraukset ja toimintamallit. Tällä hetkellä ammatillisissa kaikille pakollisissa opintojaksoissa on myös opintojaksot ”asiantuntijaviestintä” ja ”English for International Communication”, joiden sisältöihin nämä digitaidot olisi helppo sisällyttää. Näiden opintojaksojen kuvauksissa on jo viitteitä tällaisten taitojen opettamisesta, ne tulisi enää tarkentaa kohdistamaan tavoiteltujen perusdigitaalisten taitojen kartuttamiseen. Perusdigitaidoissa 2035 tekijänoikeuksien ja lisenssien tuntemus nousi esille kaikilla muilla sektoreilla paitsi ”liiketoiminnan ja kehittämisen palvelut liikelämälle 2035”. Tekijänoikeuksien ja lisenssien tuntemus on nykytilanteen kartoituksen valossa yhdistettävissä opetussuunnitelman nykyhetken analyysissä (taulukko 3) tarkasteltuihin tietopolitiikan strategiaan linjauksiin ”tiedon käyttöoikeudet” ja ”tiedon vastuut”. Näiden sisällyttäminen opintoihin on jo hyvällä mallilla, kun vain tarkennetaan opintojaksoihin erilaisten digilähteiden ja niiden tuottamiseen liittyviä asioita. Nämä sisällöt ovat jo osin olleet muun muassa ”tutkiva ja kehittävä toiminta”-opintojakson sisällä, joka on tällä hetkellä yksi kaikille pakollisista ammattiopinnoista. Tekijänoikeuksien ja lisenssien tuntemus olisi täten perusteltua sisällyttää näihin opintoihin.

Myynnin ja markkinoinnin suuntautumisvaihtoehdon ammatillisiin pakollisiin sijoitettaisiin seuraavat digitaidot (taulukko 6).

TAULUKKO 6. Perusdigitaidot osaksi myma suva ammatillisia pakollisia opintoja (soveltaen Opetushallitus)

Perusdigitaidot osaksi Myma suva ammatillisia pakollisia opintoja
digitaalisen teknologian luova käyttö
digitaalisen sisällön kehittämiskyky
digitaalisen sisällön uudelleenjalostamis- ja integrointitaidot

Digitaalisen teknologian luova käyttö tuli esille kaikilla muilla sektoreilla paitsi ”liiketoiminnan ja kehittämisen palvelut liike-elämälle 2035” ja ”julkinen hallinto 2035”. Myma suvan opetussuunnitelman kehittämistyössä tähän olisi aiheen jatkossa paneutua voimakkaammin ja määritellä työkaluja ja kanavia, joita sisällytetään osaksi opetussuunnitelmaa. Digitaalisen sisällön kehittämiskyky ja uudelleenjalostamis- ja integrointitaidot tulisi ehdottomasti nostaa nimenomaan osaksi myma suvaa, sillä useammassa lähteessä nousi esiin muun muassa erilaisten sosiaalisten medioiden laaja-alainen hyödyntäminen yrityksissä. Muun muassa Digipoint -hankkeessa oli käynyt ilmi, että digimarkkinoinnin vahvistaminen oli noussut esille yritysten tarpeena (Laurikari & Hario 2021). Myös Digibarometri 2019 -julkaisun mukaan yritykset hyödyntävät enenevässä määrin digitalisaatiota liiketoiminnassaan ja esimerkiksi sosiaalisen median merkitys on huomattu myös teollisuuden alalla (Ali-Yrkkö ym. 2019, 15). Osa näistä yritysten tarpeista onkin jo osana opintojaksoja, kuten verkkokaupan kehittäminen. Syksyllä alkavassa opetussuunnitelman kehittämistyössä onkin huomioitava vahvemmin digimarkkinointi sekä sen avaaminen eri kanaviksi ja työkaluiksi. Nämä ovat digitaitoja, joiden tarvetta ja sisältöä tulee säännöllisesti tarkastella sitä mukaa, kun digityökalut lisääntyvät ja yritykset kehittyvät.

Seuraavaksi käyn läpi opiskelijan itse valitsemat valinnaiset opinnot, joiden kautta myös digiosaaminen voi laajentua (taulukko 7). Tarkoituksena on, että opiskelija voi näiden valinnaisten opintojaksosten kautta suunnata osaamistaan tietyille sektorille ja kurssisisällöt tukisivat myös sektoreilla tarvittavien perusdigitaalisten taitojen kartuttamista.

TAULUKKO 7. Perusdigitaidot osaksi valinnaisia opintoja (soveltaen Opetushallitus)

Perusdigitaidot osaksi valinnaisia opintoja
digitaalinen aktiivinen kansalaisuus
digitaalisten työkalujen soveltamiskyky
digitaalisten teknologioiden ja niiden käytön ympäristövaikutusten tiedostaminen
tiedon hallintataidot
nettietiketti

Digitaalinen aktiivinen kansalaisuus on varmasti sellainen perusdigitaalinen taito, jonka oppiminen lähtee jo peruskoulusta ja on kenties opiskelijan oman mielenkiinnon kohteena, samoin kuin digitaalisten teknologioiden ja niiden käytön ympäristövaikutusten tiedostaminen. Nämä molemmat perusdigitaidot ovat lähellä Human security -teemaa, joka on Savoniassa myös osa strategiaa ja näin ollen näitä

perusdigitaaitoja voisi ajatella tuotavan sen teeman kautta esille. Tiedon hallintataidot ja nettietiketti ovat myöskin laaja-alaisia ja perustavanlaatuisia digitaaitoja ja niiden voi olettaa tulevan esille jo tietöllä tasolla peruskoulussa sekä ammatillisessa koulutuksessa ja lukiossa. Näitä digitaaitoja olisi hyvä kuitenkin lähestyä myös valinnaisuuden kautta ja syventää taitoja esimerkiksi johtajuuden ja tiimityöskentelyn näkökulmasta. Opetushallitus (2019, 5) nostaa esille johtamisen sekä tiedon arviointitaidot digitalisaatioon liittyvinä muutoksen hallintaa edistävinä taitoina, jotka oletuksena kasvattavat merkitystään tulevaisuudessa.

Digitaitojen opetuksen tulee olla osa myös myma suvan opiskelijoille pakollisia vaihtoehtoisia ammattiopintoja, mutta tässä opinnäytetyössä en ole määritellyt kyseisten opintojen sisältöihin integroitavia perusdigitaaitoja. Digitaitojen opetusta tulee kuitenkin sisällyttää myös näihin opintoihin myynnin ja markkinoinnin työryhmän toimesta osana opetussuunnitelman kehittämistä.

Aivan viimeisenä digiosaamisen kerroksena (kuva 10) on jatkuva oppiminen ja ammattikorkeakoulun näkökulmasta se sisältää esimerkiksi avoimen ammattikorkeakoulun kautta tarjottavia opintojaksoja ja osaamiskokonaisuuksia. Toki jatkuvan oppimisen kerrokseen kertyy myös opiskelijan uran aikana kussakin työpaikassa hankittu uusi koulutus ja tieto. Perusdigitaaitot, jotka ovat tässä ehdotuksessa määritelty osaksi jatkuvaa oppimista eivätkä osaksi varsinaista tutkinto-ohjelmaa, olivat sellaisia digitaaitoja, jotka tulivat esille vain kyseessä olevan sektorin taidoissa. Näin voitaisiin ajatella, että nämä perusdigitaaitot voisivat olla osana Savonian tarjontaa, mutta eivät enää kohdennu suoraan tutkinto-ohjelmaan.

- Rahoitus- ja vakuutus- palvelut:
  - o digitaalisten rakenteiden/kontekstin/tilanteiden/infran ymmärtäminen
  - o luottamus – digikumppanuus
  - o datatiedon soveltaminen
- Vuokraus- ja tukipalvelut liike-elämälle:
  - o digitaalisten välineiden ja sisältöjen suojeleusaaminen
  - o fyysisen ja psyykkisen terveyden suojeleusaaminen digitaalisten ympäristöjen ja -teknologioiden riskeiltä
- Julkinen hallinto:
  - o tiedon hakutaidot

Se, millä tasolla tai kuinka syvällisesti kutakin perusdigitaaitoa tulisi ammattikorkeakoulun opintojaksoissa käydä läpi, en ota tässä työssä kantaa. Se tehtävä jää myynnin ja markkinoinnin työryhmälle, joka syksyllä 2021 lähtee toteuttamaan opetussuunnitelman kehittämistyötä. On selvää, että osa näistä taidoista on karttunut opiskelijoille jo peruskoulutuksessa, mutta erikseen tulee tarkastella ja avata osaksi kutakin opintojaksoa sekä myma suva tradenomin osaamistavoitteita se, mikä osa perusdigitaaitoista kuuluu liiketalouden alan ominaispiirteisiin. Opinnäytetyössä esitetty ehdotelma on vain yksi tulkinta siitä, missä järjestyksessä näiden perusdigitaaitojen tulisi olla jaettu perusopintoihin ja ammatillisiin opintoihin. Perusdigitaaitojen järjestys ja sisältö tulee varmasti tarkentumaan, kun näitä digitaaitoja lähdetään määrittelemään tarkemmin osaksi opintojaksoja. Tällöin voidaan huomata, että jokin perusdigitaaito onkin mielekkäämpää ottaa osaksi perusopintoja, kun taas jokin toi-

nen vasta myöhempään tarkasteluun ja esimerkiksi osaksi valinnaisia opintojaksoja. Tärkeää kehittämistyössä on myös sitoa nämä perusdigitaidot järkevään järjestykseen muun osaamisen opettamisen kanssa. Tässä työssä ei myöskään käsitellä tarkemmin sitä, mihin opintojaksoon tai osaamiskokonaisuuteen kyseinen perusdigitaalito linkitetään vai onko jokin tai jotkin perusdigitaidot jatkossa aiheutta opettaa kokonaan omina opintojaksoinaan. Tämän ehdotuksen on tarkoitus tarjota esimerkki kehittämistyön aloitukseen ja herätellä työryhmää näkemään erilaisia vaihtoehtoja opetussuunnitelman kehittämiseen laaja-alaisesti ja diginäkökulmasta.

5.3 Opetussuunnitelmatyön kehittämisen toimintamalli

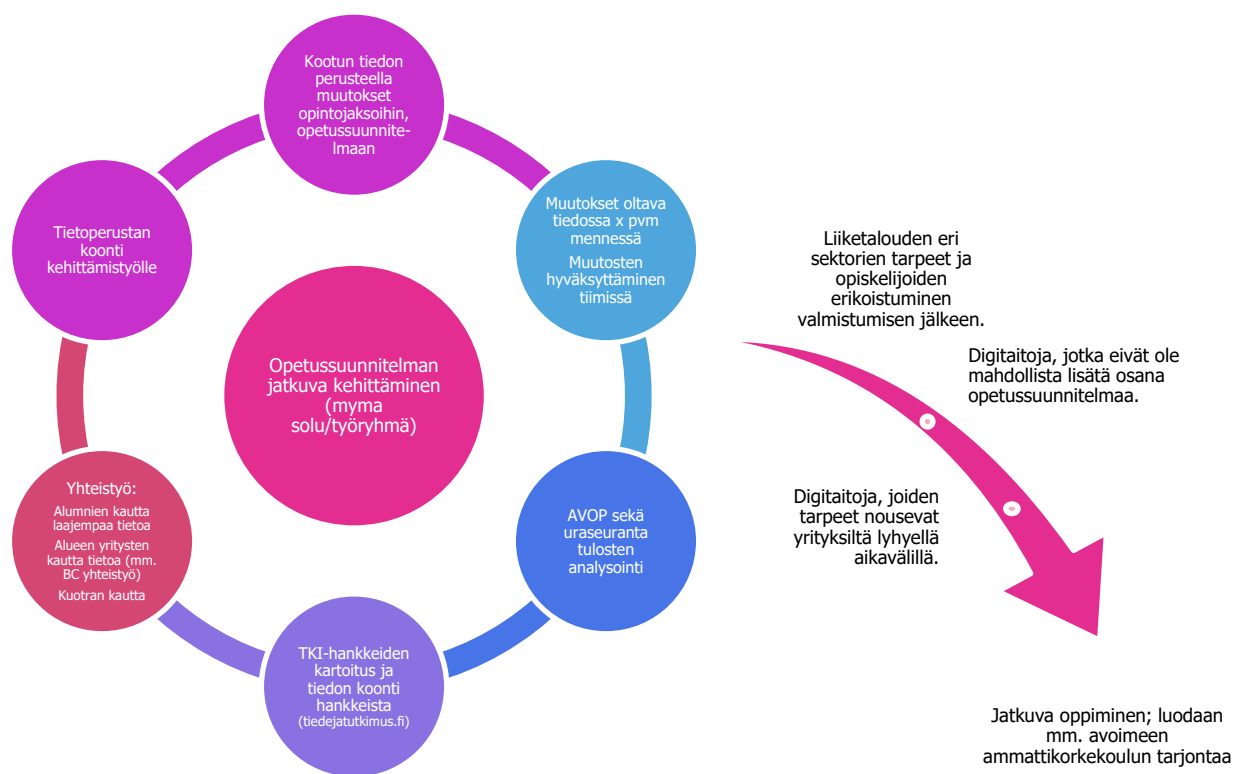
Työn toisena tavoitteena oli luoda jatkuvan opetussuunnitelmatyön kehittämisen toimintamalli (kuva 11), jotta myynnin ja markkinoinnin kehittäjän opetussuunnitelmatyön kehittämisessä voidaan varmistaa, että se on jatkuvaa, laaja-alaista sekä laadukasta. Eritoten tavoitteena on laaja-alaisen sekä monialaisen tiedon kerääminen vuoden sykleissä, josta voidaan koota yhteen tärkeimmät ja mahdolliset kehittämisenäkökulmat opetussuunnitelman opintojaksokuvauksiin tai toteutussuunnitelmiin. Tällä toimintamallilla halutaan myös vastata OECD:n (2020; 2019 a) nostamaan haasteeseen, jossa esille nostetaan tarve valmistautua koulutushaasteeseen, sillä yrityskehityksessä painitaan osaamisvajauksen kanssa. Tämä toimintamalli pyrkii ottamaan laaja-alaisen tiedon saannin keskiöön eri reittejä, jotta ajantasaista tietoa olisi koko ajan saatavilla erilaisista tarpeista esimerkiksi yrityskehityksestä. Monialainen tiedon kerääminen vuoden sykleissä auttaa ennakoimaan sitä, mihin suuntaan digitaidot ovat pitkällä aikavälillä menossa ja samalla saadaan aktiivisesti lyhyen aikavälin tietoa, jota voidaan lisätä jatkuvan oppimisen tarjontaan tukemaan yrityksiä ja valmistuneita.

Toimintamalli jatkuvalla opetussuunnitelman kehittämiselle on avattu ensimmäiseksi visuaalisena kuvana, jonka jälkeen kukin syklin kohta on avattu ja tarkennettu tekstimuotoisesti. Toimintamallin toteuttajana on tradenomitiimin myynnin ja markkinoinnin työryhmä. Savonia-ammattikorkeakoulu toimii tiimiorganisaationa ja toimintamallin ideana on hyödyntää myös monialaisia tiimejä. Nykyisin opintojaksojen kehittäminen on opettajalähtöistä ja opintojakson opettajaksi nimetyt yksi tai kaksi opettajaa kehittävät opetettavaa opintojaksoa. Toimintamallin ajatuksena on, että kehittämistyön vastuu siirtyy tiimille ja mymä työryhmälle, sen sijaan että se on yksittäisten opettajien vastuulla. Tiimissä ja työryhmässä on tarkoitus sopia, miten vastuu tietojen keräämisestä jaetaan ja millä aikataululla tiedot kootaan ja siirretään osaksi opetussuunnitelmatyön kehittämistä. Näin digiosaamisen tarkastelu mymä suvan opetussuunnitelmatyössä pysyy ajantasaisena ja laaja-alaisena. Samalla kun tietoa kerätään eri väyliä pitkin, mahdollistuu keskustelu ja vuorovaikutus eri toimijoiden kesken. Näin saadaan myös viestinnällistä synergiaetua sekä jaettua tietoa eri yksiköihin ja tiimeihin sekä opiskelijoille.

Uuden toimintamallin jatkumona ja osana on opetussuunnitelman jatkuva kehittäminen. Jatkossa tulee ajatella, että jatkuvan oppimisen malli tukee meiltä valmistuneita opiskelijoita, mikä tulee huomioida opetussuunnitelman kehittämistyössä. On myös selvää, että kaikki digitaidot eivät mahdu osaksi tutkinto-ohjelmaa ja näin jatkuvan oppimisen mallilla voitaisiin täydentää tätä tarjontaa. Valmistumisen kynnyksellä olevia opiskelijoita voitaisiin ohjata suoraan valmistumisen jälkeen täydentämään osaamistaan esimerkiksi avoimen ammattikorkeakoulun kautta tietyillä opintojaksokokonaisuuksilla. Jatkuvan oppimisen polulle ohjaaminen kannattaisi tehdä jo osana tutkinto-ohjelmaa,

koska myös uraseurannassa (2020) kävi ilmi, että Savoniasta valmistuneista 33 prosenttia ei ollut osallistunut mihinkään koulutukseen viiden vuoden sisällä suorittamansa tutkinnon jälkeen. Digipoint-hankkeen tutkimuksissa oli käynyt ilmi yritysten kehittämiskohteiden olevan usein nimenomaan akuutteja tai lyhyellä aikavälillä konkretisoituvia, jolloin myös näihin tarpeisiin voitaisiin tätä kautta vaikuttaa sekä vastata. (Laurikari & Hario 2021.)

Ehdotetun toimintamallin mukaan opetussuunnitelman kehittäminen tapahtuu vuoden mittaisissa sykleissä. Iso, rakenteellinen opetussuunnitelmatyön kehittäminen tapahtuisi edelleen 5–6 vuoden välein, mutta ehdottomasti mukaisesti vuosittaisella tarkastelulla ja kehittämisellä huolehditaan, että koko ajan ajankohtainen tieto pysyy opettajien ja asiantuntijoiden saatavilla. Näitä tietoja voidaan hyödyntää opintojaksojen toteutussuunnitelmien kehittämisessä ja opintojaksojen ajantasaisen tiedon ylläpitämisen varmistamisessa. Lisäksi se mahdollistaisi sellaisten digitaitojen siirtämisen osaksi valinnaisia opintojaksoja sekä jatkuvaa oppimista, joita ei saa mahtumaan tutkinto-ohjelman pakollisiin opintojaksoihin.

KUVA 11. Toimintamalli opetussuunnitelman jatkuvalle kehittämiselle

Yhtenä kehittämisen tiedon lähteenä ovat jatkossakin AVOP- ja uraseurantakyselyt. Niistä tarkastellaan eritoten sitä, mihin tehtävänimikkeeseen opiskelijat ovat työllistyneet ja sitä, nouseeko digitalisaatio avoimien kysymysten vastauksissa jotenkin esille. Toimintamalliin on otettu osaksi myös Tiede ja tutkimus -portaali, sillä toimijoiden tulee olla ajan tasalla erilaisista tutkimustiedoista. Tiedejatutkimus.fi on Suomessa tehtävästä tutkimuksesta tietoa kokoava ja jakava, kesäkuussa 2020 käyttöön otettu, kehityksen alla oleva palvelu, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö tarjoaa. Kysymys on suomalaisen tutkimuksen näkyvyyden ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämisestä sekä tutkimusta koskevan tiedon ja asiantuntijoiden aiempaa paremmasta löydettävyydestä. Palvelu kerää yhteen

tehdyt julkaisut, avatut aineistot, tutkimusmenetelmät ja tiedot hankkeista sekä rahoittajat, tutkimuksen tekijät ja organisaatiot. Korkeakoulut, tutkimuslaitokset sekä muut tutkimusorganisaatiot ja tutkimusrahoittajat kehittävät palvelua yhdessä Tieteen tietotekniikan keskuksen kanssa. (Tiede ja tutkimus.) Portaalia tulee aktiivisesti seurata osana opetussuunnitelman kehittämistä ja sieltä haetaan uusin tieto hankkeista esimerkiksi julkaisuiden muodossa. Aikaisemmin ongelmana on ollut esimerkiksi eri TKI-hankkeista nousseiden tietojen löytäminen, kun kullakin hankkeella on ollut erilaisia viestintätapoja sekä muun muassa omat verkkosivut. Näin tieto on ollut pirstaloituneena eri paikkoihin ja tietoa on ollut vaikea löytää. Tiede ja tutkimus –sivuston kautta jatkossa tieto TKI-hankkeista-kin saadaan helpommin.

Opetussuunnitelmatyössä merkittävässä roolissa ovat myös eri yhteistyökumppanit, joista tärkeään rooliin tässä toimintamallissa on nostettu alumnien kautta saatava tieto. AVOP-kyselyssä (2020) käy myös ilmi, että juuri valmistuneet opiskelijat kokevat, että alumneja ei ole riittävästi hyödynnetty. ”Valmistuneita ja jo työelämään siirtyneitä entisiä opiskelijoita (alumneja) hyödynnettiin onnistuneesti osana opintojani” sai keskiarvon 3,93/7 (taulukko 8). Tässä toimintamallissa alumnit on nostettu osaksi kehittämisen roolia. Tärkeää on myös saada laaja-alaisesti opiskelijoilta palautteita ja toiveita, jolloin Kuopion Tradenomiopiskelijöiden yhdistys Kuotra olisi luonteva yhteistyökumppani (Kuopion Tradenomiopiskelijat ry julkaisuaika tuntematon). Tarvitsemme siis mielipiteitä niin nykyisiltä opiskelijoilta, kuin valmistuneiltakin, jotta saadaan määriteltyä opiskelijöiden tyytyväisyyttä opintoihin sekä tarkemmin tietoa siitä, minkälaisia digitaitojen puutteita he ovat kohdanneet työelämään siirtymisen yhteydessä. Tarvitsemme tietoa valmistuneilta siitä, mitä digitalisaatioon liittyviä asioita he ovat kohdanneet työelämässä ja mitä niistä olisi mahdollista jalkauttaa opetussuunnitelmaan tai avoimeen ammattikorkeakouluun. Tiedot tulee ottaa tarkemman tarkastelun alle ja osaksi opetussuunnitelmatyötä. Aktiivinen vuoropuhelu valmistuneiden kanssa avaisi samalla heidän kauttaan elinkeinon tarpeita. Alumnien laaja-alainen hyödyntäminen osana opetussuunnitelmatyötä helpottaisi myös painetta uraseurantakyselyn viiveestä.

Savoniasta valmistuvat opiskelijat työllistyvät isolla prosentilla Pohjois-Savoon. Ensimmäinen työ valmistumisen jälkeen sijaitsee Pohjois-Savossa 82 prosentilla valmistuneista ja viiden vuoden kuluttua edelleen noin 60 prosenttia valmistuneista työskentelee Pohjois-Savossa. (Uraseurantakysely 2020.) Tarvitsemme myös tietoa yrityskentästä siitä, millaisia digitaitoja he toivovat tulevilla työntekijöillään olevan – vahvan alueellisen painottumisen vuoksi tämän tiedon saaminen olisi mielekästä yhteistyössä Business Center Pohjois-Savon kanssa. Business Center on pohjoissavolainen palveluverkosto, jonka tavoitteena on vahvistaa maakunnan elinkeinoelämän ja muiden organisaatiöiden kansainvälistä kilpailukykyä (Business Center Pohjois-Savo julkaisuaika tuntematon). AVOP-vastauksissa koettiin (taulukko 8), että opinnoissa ei hyödynnetä riittävästi työelämää ja alan ammattilaisia, sillä kohta ”Työelämän asiantuntijöiden osaamista hyödynnettiin onnistuneesti korkeakouluni toiminnassa” sai keskiarvon 4,90/7. Opintojen työelämäläheisyys sai myös tuloksen 4,95/7, mikä myös kuvastaa tarvetta kehittää opetussuunnitelman työelämävastaavuutta. (AVOP 2020.) Näiden tulee olla merkittävässä roolissa jatkossa ja ne on sisällytetty osaksi kehittämisen toimintamallia ja tehty näin näkyväksi. Samalla mahdollisuus syvempään ja pitkäaikaisempaan yhteistyöhön alueen yritysten kanssa olisi tärkeää.

TAULUKKO 8. AVOP kyselyn tuloksia

AVOP kysymys	Vastauksen keskiarvo (asteikko1-7)	n
Työelämää käytettiin monipuolisesti oppimisympäristönä.	4,98	162
Opintojen työelämäläheisyys	4,95	162
Työelämän asiantuntijoiden osaamista hyödynnettiin onnistuneesti korkeakouluni toiminnassa.	4,90	162
Minulle tarjottiin riittävästi mahdollisuuksia osallistua opintoihin, joissa työskenneltiin yhdessä työelämän kanssa.	4,77	162
Monipuoliset oppimisympäristöt (esim. laboratoriot, simulaatioympäristöt) ovat edistäneet oppimistani.	4,52	162
Työelämätuki	4,36	162
Valmistuneita ja jo työelämään siirtyneitä entisiä opiskelijoita (alumneja) hyödynnettiin onnistuneesti osana opintojani.	3,93	162

Näistä kaikista tietolähteistä tulee koota tietoperusta, jonka perusteella kehittämistyötä lähdetään jaloitamaan opintojaksoihin ja koko opetussuunnitelmatyöhön. Näiden tietojen perusteella tehdään muutokset ja hyväksytetään muutosehdotukset tiimissä sekä esihenkilöllä. Kun muutokset on hyväksytty, viedään prosessi Savonian toimintamallin mukaisesti eteenpäin. Tämä toimintamalli on tarkoitus olla aktiivinen koko ajan, mutta eritoten tällä toimintamallilla on tarkoitus lähteä kehittämään myynnin ja markkinoinnin suuntautumisvaihtoehdon opetussuunnitelmatyötä syksystä 2021 eteenpäin.

Vaikka opetussuunnitelman kehittämistä on tarkoitus tehdä vuoden sykleissä, toisinaan on tärkeää tehdä muutoksia nopeammallakin syklillä tai tarjota ripeästi jotain sellaista mikä nousee uutena tietona. Näihin tilanteisiin kannattaa hyödyntää valinnaisten opintojaksosten kehittämistä ja tarjontaa. Valinnaiset opintojaksot on mahdollista saada lyhyemmälläkin syklillä esimerkiksi Campus online- tai Savonian omaan monialaiseen tarjontaan. Samanaikaisesti opinnäytetyön kanssa onkin tuotettu Savonian ammattikorkeakoulun tarjontaan korkeakouludiplomi, joka tarjoaa yksittäisiä valinnaisia kursseja, joiden avulla voi täydentää digitaitojaan. On tärkeä tiedostaa, että kaikkea digiosaamiseen liittyvää ei voi sisällyttää mitenkään yhteen tutkinto-ohjelmaan eikä puutteita ratkaista yksittäisillä opintojaksoilla, sillä digitaitojen tarve muuttuu koko ajan myös ajassa.

Opetussuunnitelmatyön kehittämisen yhteydessä tuleekin ottaa huomioon myös jatkuva oppiminen, eli mitä digiosaamista Savoniasta jo valmistuneet opiskelijat tarvitsevat nyt ja jatkossa. Yhtenä ratkaisuna ajantasaiseen digiosaamisen opettamiseen ovat siis valinnaiset opinnot sekä jatkuva oppiminen, joilla voidaan paikata hitaammin muuttuvaa koko opetussuunnitelmatyön uudistamista. Tämän toimintamallin kautta saadaan riittävästi uutta ja laaja-alaista tietoa sekä voidaan joustavasti siirtää tieto valinnaisiin opintoihin siltä osin, kuin se on relevanttia ja järkevää. Tämän myötä voidaan myös siirtää esimerkiksi avoimen ammattikorkeakoulun tarjontaan sellaista sisältöä, mitä ei ole mahdollista tai järkevää sisällyttää tutkinto-ohjelmaan. Samalla pystytään hyödyntämään Savonian suuren organisaation synergiaetuja; jatkuvan oppimisen yksikkö saa ehdotuksia digitaitoihin liittyvistä opintojaksoista ja yhteistyössä tuotettuna opintojaksot tai opintojaksokokonaisuudet saavat

kokonaisvaltaisen näkemyksen niin tutkintotiimeiltä, kuin jatkuvan oppimisen yksikön tiimeiltä. Synergiaetuja voidaan nähdä myös laajemmin Savonian sisällä hyödyntäen muidenkin tulosityksiköiden yhteistyötä; muun muassa Yrityspalveluiden tulosityksikön kautta voidaan saada relevanttia tietoa yrityksiltä, mutta samalla voidaan tarjota sitä kautta digiosaamisen kehittämiseen liittyviä kokonaisuuksia tai opintojaksoja. Tätä kautta voidaan myös jakaa muun muassa yrityksille tietoa siitä, mitä digiosaamista tutkinto-opiskelijalla on tutkinto-ohjelman kautta. Valinnaisten opintojen ja jatkuvan oppimisen synergiaeduilla voidaan myös omien tutkinto-opiskelijoiden lisäksi palvella elinkeinoa. Myös tutkinto-opiskelijoilla on selkeä jatkumo omien digitaitojen kartuttamiseksi valmistumisen jälkeen ja näitä voidaan jo markkinoida tutkintoa suorittaville opiskelijoille. Opetussuunnitelman kehityksen alkaessa syksyllä 2021 tulisi siis jo arvioida ja määritellä suuntaviivoja sille, mitä tulemme tarjoamaan jatkuvan oppimisen kautta myös tulevaisuudessa valmistuville opiskelijoille.

Jatkuvan opetussuunnitelmatyön kehittämisen toimintamallia voi hyödyntää myös laaja-alaisemmin Savonian suunnitelmallisessa opetussuunnitelmatyön kehittämisessä, eritoten muiden tradenomisuuntautumisvaihtoehtojen sekä Wellness tradenomien opetussuunnitelmatyössä. Toimintamalli on myös sovellettavissa laaja-alaisemmin muillekin aloille, muuttaen esimerkiksi yhteistyökumppanit sen alan tärkeisiin verkostoihin. Myöskin alalle ominaiset tietoperustat voi kirjata malliin, jolloin se on käytettävissä laajemmin opetussuunnitelmatyön kehittämisessä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä luvussa käsittelen kehittämistyön johtopäätöksiä, työn eettisyyttä ja luotettavuutta sekä tulevaisuuden jatkokehittämistä. Lisäksi pohdin omaa oppimistani opinnäytetyön prosessin näkökulmasta.

6.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyön alussa asetin tavoitteeksi 1) tuottaa ehdotus siitä, mitkä digitaidot olisivat jatkossa osa opetussuunnitelmaa ja 2) tuottaa opetussuunnitelmatyön jatkuvan kehittämisen toimintamalli, jonka avulla opetussuunnitelmatyön kehittäminen on ajankohtaista, jatkuvaa, laadukasta sekä riittävän laaja-alaista. Tämä työ vastaa asetettuihin tavoitteisiin, mutta antaa vasta alkusysäyksen digitaitojen tarpeen määrittelylle ja mallintamiseen. Digitaitojen määrittäminen on haasteellista muun muassa seuraavista syistä:

- Opetussuunnitelman rakenteellisen uudistumisen aikaväli on noin 5–6 vuotta.
- Digitaidot muuttuvat koko ajan ajassa. Sitä mukaa, kun yritykset kehittyvät, alustat kehittyvät ja, se haastaa digitaitojen valintaa ja opettamista.
- Digitaitoja pitäisi kyetä jotenkin mittaamaan, jotta myös mahdolliset ammattikorkeakoulun opiskelijoiden eri taitotasot saadaan kurottua kiinni.
- Toimintamalli voi antaa mahdollisuuksia ja avata näkökulmia paremmin. Riskinä on kuitenkin, että toimintamalli ei jää osaksi käytännön työtä.

Digitaitojen määrittely on kuitenkin vasta alkutekijöissä opetussuunnitelmatyön kehittämisen näkökulmasta. Jatkossa työni ehdotusten on tarkoitus mennä tradenomiin ja myyryryhmälle, joiden toimesta määritellään, otetaanko ehdotetut perusdigitaidot osaksi opintojaksoja tai omiksi kokonaisuuksiksi. Työnsarkaa on vielä paljon myös siinä, kun lähdetään määrittelemään valittujen perusdigitaitojen tasoja ja näkökulmia. Tärkeää on huomata, että ”perusdigitaitoja 2035” on paljon suhteessa tähänhetkiseen digitaitojen opetukseen ja tilanteeseen nähden. Toinen tärkeä huomio on se, että ennakointifoorumin materiaaleissa ne todella on määritelty perusdigitaidoiksi, jotka eri liiketoiminnan ja hallinnon sektoreiden työntekijöiden tulee hallita. Tämäkin haastaa opetussuunnitelmatyötä lisäämään digitaitoja osaksi opetettavia kokonaisuuksia nopealla aikataululla. Kolmanneksi huomioksi nostan sen tosiasian, että digitaalisuus on vahvasti ammattikorkeakoulun opiskelijan opiskelun arkea ja tämäkin tulisi saada jotenkin läpinäkyväksi ja määriteltyä osaksi digitaitoja.

Digitaltarpeet ja digitaidot tulee myös jatkossa nostaa suurempaan rooliin opiskelijoille ja valmistuville suunnatuissa kyselyissä. Tämä on tärkeää opetussuunnitelman kehittämisen tarpeita tunnistessa, jotta saadaan ajantasaista tietoa digitaitojen tarpeista ja siitä, kuinka valmistuneet kokevat tutkinnon vastanneen heidän tarpeitaan ja ajatuksiaan. Myynnin ja markkinoinnin suuntautumisvaihtoehdon kuvauksessa kerrotaan, että opiskelija saa opinnoissaan hyvät valmiudet toimia myynnin ja markkinoinnin tehtävissä muun muassa digitaalisessa liiketoimintaympäristössä. Nyt opetussuunnitelman nykytilan tarkastelun yhteydessä käy kuitenkin ilmi riski, että näitä liiketoimintaympäristössä tarvittavia digitaitoja ei ole tarkasteltu riittävällä tasolla. Myynnin ja markkinoinnin tradenomien ope-

tussuunnitelmatyön kehittämisen alkaminen syksyllä 2021 on siis työn perusteella todella ajankohtainen asia. Keskeiseksi asiaksi syksyllä alkavassa opetussuunnitelmatyön kehittämisessä nousee myös se, että opintojaksokuvaukset tulee olla kuvattu siten, että toteutussuunnitelmasolla on joustavuutta ja sen myötä mahdollistetaan kurssisisältöjen ajantasaisuus.

Vuosittaisen uraseurantakyselyn haaste on siinä, että tulokset kyselystä saadaan aina viiden vuoden viiveellä valmistumisesta, eikä sitä siten pystytä hyödyntämään juuri meneillään olevan opetussuunnitelman päivitystarpeita arvioitaessa. Ammattikorkeakoulujen tulisi pystyä tarkastelemaan tradenomien työllistymistä ajantasaisesti valmistumishetkellä ja pian sen jälkeen sekä digitaitojen tarvetta juuri näissä, suoraan valmistumista seuraavissa tehtävissä. Jatkuvan oppimisen tarjonnan suunnittelussa pystytään hyödyntämään tietoa siitä, millainen urakehitys tyypillisesti on viisi vuotta valmistumisesta. Näiden koulutustarpeiden tiedostaminen edesauttaa koulutustarjonnan suunnittelea esimerkiksi avoimessa ammattikorkeakoulussa.

Työssä nostettiin esille myös kehittämistyölle ominainen ongelma, eli kuinka opetussuunnitelmatyön jatkuvalla kehittämisellä voidaan vastata digiosaamisen vaatimuksiin tradenomien valmistuttua. Tähän ongelmaan vastattiin uudella jatkuvan opetussuunnitelmatyön kehittämisen toimintamallilla. Yhtenä tärkeimpänä näkökulmana mallista nostan jatkuvan oppimisen huomioimisen jo tutkinnon opetussuunnitelmatyön kehittämisvaiheessa. Tärkeää olisi kyetä tarjoamaan myös valmistuneille lisäkoulutusta digitaidoissa. Tämä myös osin poistaa painetta laajojen digitaitojen sisällyttämisestä tutkinto-ohjelmaan ja lisäksi näitä etukäteen suunniteltuja tutkinnon jälkeen suoritettavia kokonaisuuksia voidaan markkinoida ajantasaisesti opiskelijoille. Luotu toimintamalli helpottaisi myös opettajien painetta opintojaksojen kehittämisen ja digitalisaation huomioon ottamisen näkökulmasta. Toimintamallin mukaisesti mymä työryhmä tukisi digitalisuuden määrittelyssä ja päivitykset opintojaksoihin tehtäisiin työryhmässä, jolla olisi jatkossa paljon tietoperustaa kehittämisen ja perustelujen tueksi. Toimintamalli helpottaisi myös kehittämisen aikapainetta, kun kehittäminen olisi jaettu useamman opettajan kesken ja selkeä vastuu toimintamallista olisi mymä työryhmällä.

Savonia-ammattikorkeakoulu kehittää koko ajan, ja tavoitteena on kehittää ja tuoda uusia näkökulmia opetukseen varsin nopealla syklillä. Näin näenkin tärkeänä, että Savoniassa tehtäisiin vielä selkeämpiä strategisia tavoitteita digitalisaatioon liittyen. Ammattikorkeakoulun tulee kyetä myös erittelemään, mikä on omaa digitalisaation murrosta, mikä puolestaan opetuksen ja mikä TKI-hankkeiden. Näiden voisi kuvitella etenevän samanaikaisesti, mutta näin ei usein kuitenkaan ole. On selvää, että yhteneviäkin pintoja on, mutta oman toiminnan digitalisointi ja sen kehittäminen tulisi olla osin sisäinen asia ja sitä tulisi tarkastella omana asianaan strategiassa. Opetuksen osalta digitalisaatio tarkoittaa ammattikorkeakoulun näkökulmasta esimerkiksi sitä, mitä opetusta siirretään erilaisiin alustoihin ja kuinka digitaalisia työkaluja hyödynnetään. Toinen näkökulma on se, mitä erilaisia digitaalisia työkaluja tai toimintoja luennoilla käsitellään ja siten lisätään opiskelijoiden ymmärrystä asioista. Tämä jälkimmäinen asia perustuu paljon opettajien osaamisen ja asiantuntijuuden varaan. Tässä on kuitenkin riski, että ilman selkeitä määrittelyksiä opetuksessa ei osata ottaa riittävän laajasti kaikkia osa-alueita huomioon ja koko opetussuunnitelmallinen kehittäminen on vaarana jäädä kapeaksi ja ilman selkeää syy-seuraussuhdetta. Jatkossa tulee määrittellä laajemmin opetuksen sisältöjä digitalisaation,

digitaitojen sekä digiosaamisen näkökulmasta, jonka jälkeen ne tulee jakaa vielä pienempiin kokonaisuuksiin sekä osiksi eri opintojaksoja. Työni käsittelee jo suoraan pienempää kohderyhmää, joka on tradenomikoulutuksen myynnin ja markkinoinnin opetuksen sisältö. Olisi tärkeää palata taaksepäin suurempiin linjoihin ja sitten taas takaisin pienempiin. Voisi olla myös järkevää pohtia yhdessä restonomien tutkinto-opetuksen kanssa myynnin ja markkinoinnin opetuksen digisisältöjä, sillä osa asioista koskettaa laajemminkin opiskelijoita ja osa asioista olisi alakohtaisia. Tähän olisi hyvä jatkossa nimetä työryhmä sekä Savonian sisältä että työelämästä.

Jatkossa tradenomiin koordinoimana olisi tärkeää vuosittain tai jopa lyhyemmällä syklillä tiedustella alueen yritysten tarpeita ja toimintamalleja sekä digitalisaation vaihetta, jotta voitaisiin kehittää opetusta tarpeeseen asiakaslähtöisesti. Olisi myös tärkeää seurata valtakunnallisia tilastoja yritysten tarpeista tai vaihtoehtoisesti tuottaa itse kyselyjä myös valtakunnallisesti. Tämä nouseekin jo kehittämissosion toimintamallissa esille, mutta tämä on myös osin johtopäätösten lisäksi jatkokehittämistä. Mikä alue ja mitkä yritykset olisivat kehittämistyön ytimessä nyt ja miten tulevaisuudessa?

6.2 Työn eettisyys ja luotettavuus

Tarkastelen ja kuvaan soveltaen työn eettisyyttä ja luotettavuutta Tracyn (2010) kahdeksan kriteerin mukaan, jotka kuvaavat laadullisen tutkimuksen erinomaista laatua. Lisäksi hyödynnän ja nojaan Arenen opiskelijoille suunnattuun eettiseen ohjeeseen sekä kuvauksiin menetelmäkirjallisuuteen eettisesti ja luotettavasti tuotetusta opinnäytetyöstä.

Tracy (2010, 840) on määritellyt kahdeksan tärkeää kriteeriä erinomaiseen laadulliseen tutkimukseen, joita hyödynnän soveltaen työn luotettavuuden ja eettisyyden pohdinnassa seuraavasti.

1) Tärkeä aihe, jota on määritelty kuvauksilla relevantti, ajankohtainen, merkittävä ja mielenkiintoinen. Näitä kuvauksia peilaten omaan opinnäytetyöhön on selvää, että digitalisaatioon liittyvä työ on ajankohtaista ja sen olen kyennyt tuomaan esille viitekehityksessä. Työ käsittelee digitaitoja ja sitä, kuinka ne tulisi olla myynnin ja markkinoinnin tradenomien opetussuunnitelmassa ja tuo sitä kautta relevanttiuden ja mielenkiinnon aiheeseen, samalla työ on merkittävä omissa kontekstissaan ja toimeksiantajalle. Toisaalta tulee kriittisesti tarkastella antaako tämä työ riittävät eväät syksyllä alkavalle opetussuunnitelmatyön kehittämiseksi. Tämä työ antaa ainakin sysäyksen työn aloittamiselle sekä antaa jo jonkinlaisen pohjan, mistä voi lähteä eteenpäin kehittämään. Työ ei anna kuitenkaan valmiita vastauksia tai täysin valmista sapluunaa siitä, mitkä digitaidot tulisi ottaa osaksi opetussuunnitelmatyötä ja miten ne eri opintojaksoihin sisällytetään.

2) Tutkimuksessa käytetään riittävää, runsasta, tarkoituksenmukaista ja monimutkaista teoreettista rakennetta, kontekstia sekä tiedonkeruu- ja analysointiprosesseja. Työni osalta viitekehitys on ajantasainen ja rakenteeltaan järkevä kokonaisuus kuvatussa kontekstissa, kuitenkin työssä ei ole käytetty teoreettisia malleja, jotka olisivat voineet tuoda lisäarvoa ja luotettavuutta työhön. Myöskin nyt, jos lähtisin työtä tekemään alusta, määrittelin opetussuunnitelmatyön vielä paremmin ja syvällisemmin. Avaisin suomalaisen opetussuunnitelmatyön näkökulmia sekä tarkentaisin opetussuunnitelmatyön kulttuurista sidottuna ammattikorkeakouluun. Tiedonkeruu aineiston keräämisen näkökulmasta olisi voinut olla luotettavuuden näkökulmasta paremmin toteutettu. Koen, että alkuperäisellä tavoitteella kerätä yrityksiltä tietoa määrälliseen kyselyyn perustuen ja sen jälkeen opiskelijoilta sekä

näiden tulosten analyysin jälkeen olisin järjestänyt vielä työpajan myynnin ja markkinoinnin työryhmälle, olisi tuottanut laaja-alaisempaa tietoa. Kehittämistyölle ominainen vuorovaikutuksellisuus jää työstäni puuttumaan. Työ valmistuu ja sen jälkeen vasta työn tuloksia tullaan käsittelemään ja soveltamaan jatkossa. Määrällisiä menetelmiä hyödyntäen olisi voitu saada sellaisia tuloksia, että ne olisivat olleet selkeämmin yleistettävissä. Koen, että määrällinen tutkimus olisi ollut hyvä ratkaisu, josta olisi mahdollisesti myös noussut sellaisia mielenkiintoisia asioita, joita olisi voinut sitten laadullisin keinoin tutkia. Olin kuitenkin asettanut tavoitteeksi, että työni on viimeistään toukokuussa 2021 valmis ja näin ollen oli lähdettävä miettimään toisenlaista lähestymistapaa ja aineistoa työn eteenpäin viemiseksi. Aikataulusta kiinni pitäminen oli tärkeää eritoten siitä syystä, että opinnäytetyö ehtii valmistua ennen kuin mymä suvan opetussuunnitelman kehittämistyö pääsee syksyllä käyntiin. Aikaresurssin vuoksi sekä aineiston muutoksen myötä analyysiprosessit ovat kapeammat, kuin ne alkuperäisen suunnitelman mukaan olisivat olleet.

3) Vilpittömyys, jolla tarkoitetaan, että tutkimukselle tulisi olla ominaista itserefleksiivisyys tutkijan subjektiivisiin arvoihin, ennakkoluuloihin ja taipumuksiin sekä menetelmien ja haasteiden avoimuus. Olen ollut tietoinen heti aihevalinnasta saakka, että kriittinen asia työn kannalta on se, kykenenkö katsomaan kehitettävää aihetta objektiivisesti. Käytin työn viitekehysten tuottamiseen paljon aikaa sekä huolehdin muun muassa siitä, että olen hyödyntänyt laaja-alaisesti sekä kriittisesti eri lähteitä. Arvioin myös omaa työskentelyäni useammassa otteessa työn etenemisessä. Olen kirjannut omia ennakkoluuloja etukäteen ylös ja kehittämisosion yhteydessä palannut niihin pohtien näkykö ennakkoluuloni työssä. Törmäsin haasteeseen, että kun itse on aiheessa sisällä, niin helposti olettaa lukijoiden tietävän asioita ja päätyy näin suoraviivaistamaan tekstiä liian paljon tai olettaa, että lukija tietää asioita enemmän kuin vielä tulisi. Edellisessä kohdassa kuvaan, että tarkentaisin opetussuunnitelmakontekstia paremmin, jos tekisin työn nyt alusta. Vasta työn ollessa valmis, huomasin, että eritoten tässä asiassa oma subjektiivisuus ja osaaminen ilmeni negatiivisina piirteinä, koska olisi tärkeää avata työn kontekstia opetussuunnitelma-näkökulmasta laajemmin ja syvällisemmin, jotta kaikki lukijat pääsisivät taustoihin kiinni. Kaikkineen juuri tämä kohta kolme oli haastavin ottaa huomioon ja hahmottaa kehittämistyön tekemisessä. Olen kuitenkin vilpittömästi pyrkinyt koko ajan objektiiviseen työn tekemiseen. Kohdassa kaksi kuvaan myös avoimesti haasteita työn edetessä.

4) Työn eettisyys ja 5) luotettavuus, joita tarkastelen Sarah Tracyn lisäksi Arenen eettisiin ohjeisiin peilaten ja hyödyntäen menetelmäkirjallisuutta. Työn luotettavuutta ja eettisyyttä osoittaa muun muassa se, että tiedon lähteinä on käytetty luotettavia ja virallisia tietolähteitä. Niitä on työssä käytetty tarkoituksenmukaisesti ja työn lähteisiin on pyritty hakemaan uusinta ja ajankohtaisinta tietoa. Eritoten digitalisaatio työn aihepiirinä jo itsessään vaatii, että tietolähteiden on oltava mahdollisimman tuoreita, sillä tieto on varsin muuttuvaa ja uutta tietoa tuotetaan jatkuvasti. Työssä lähteet on myös merkitty asianmukaisesti ja koska moni lähde on saatavissa sähköisesti, on huolehdittu, että linkit ovat saatavilla ja toimivat. Näin aiheesta kiinnostuneet lukijat pääsevät halutessaan tarkastelemaan tarkemmin myös esimerkiksi julkishallinnon julkaisuja. Työssä käytetyt tiedonhankinta- ja kehittämismenetelmät ovat tiedeyhteisön hyväksymiä. Työn eettisyyttä korostaa prosessin edetessä se, että työssä on tehty selkeitä rajauksia ja työn rakenne sekä rajaukset on ilmoitettu heti johdannosta lähtien. Opiskelijan roolissa olen noudattanut ammattikorkeakoulumme sopimuksia ja eettisiä

ohjeita opinnäytetyötyöskentelyssä. Olen syventynyt opinnäytetyöni viitekehykseen ja perehtynyt aiheeseen liittyviin tutkimuksiin ja julkaisuihin. (Arene 2018; Vilka 2005, 25.) Olen yhdessä ohjaajeni ja työn toimeksiantajan Savonia-ammattikorkeakoulun kanssa solminut tarvittavat sopimukset. Opinnäytetyöni sisältää aineistonkeruussa käytettyjä jo olemassa olevien aineistojen säilyttämistä ja käyttöoikeuksista muun muassa hankkeiden tutkimustiedon osalta on sovittu kaikkien osapuolten hyväksymällä tavalla niiden käyttöoikeus. Kehittämistyölläni olen pyrkinyt selvästi osoittamaan tiedonhankinnan ja menetelmien johdonmukaista hallintaa. Menetelmien luotettavuutta osoittaa, että olen hyödyntänyt tiedeyhteisön hyväksymiä tutkimus- ja kehittämismenetelmiä ja soveltanut niitä työn vaatimalla tavalla. Tutkimukselliselle kehittämistyölle ominainen monien eri kehittämismenetelmien käyttäminen jää työssäni kuitenkin kapeaksi, mikä voi heikentää työn luotettavuutta. Yleensä kehittämistyö edellyttää myös jossakin muodossa kenttätöitä, joka jää tässä työssä vain minun asiantuntijuuteni varaan. Työlle olisi saanut vakuuttavuutta, jos työn ehdotukset olisi voitu käsitellä työpajassa tiimin kesken ja toimintamallia olisi päästy kokeilemaan ja analysoimaan tulevan kehittämistyön alkaessa. Kehittämistyössä käy kuitenkin selvästi ilmi, kuinka olemassa olevaa tietoperustaa on hyödynnetty ja yhdistetty uudella tavalla työn kehittämisosiossa. Opinnäytetyön tekijänä minulla ei ole mitään sidonnaisuuksia, jotka voisivat vaikuttaa esteellisyyteen työn tekemisessä. Valmis opinnäytetyö tarkistetaan Turn It –plagiaatintunnistusjärjestelmässä, jolla voin osoittaa työni lähteiden käytön oikeellisuuden ja tekstin tuottamisen asianmukaisuuden. (Arene 2018; Vilka 2005, 25.)

6) Resonanssi, tutkimus vaikuttaa lukijoihin tai erilaisiin yleisöihin esteettisyyden kautta tai havainnot ovat siirrettävissä lukijan maailmaan. Kehittämisosiossa olen pyrkinyt tuomaan visuaalisuutta digitaalisten tasot -kuvalla sekä taulukoinut valitut perusdigitaaliset taidot jakaen ne perus-, ja ammatillisiin opintoihin selkeyttämään niiden valintaa. Lisäksi kehittämisen toimintamallista on tuotettu visuaalinen ja mahdollisimman selkeä kuva herättämään mielenkiintoa. Työn resonanssin voi ajatella syntyvän työn ajankohtaisuudesta ja siitä, että työn aihepiiri koskettaa vahvasti käytäntöä sekä ammattikorkeakoulussa, elinkeinossa sekä laajemmin yhteiskunnassa digitaalisuuden koskettaessa lähes jokaista. On mahdollista, että tästä työstä saa uusia näkökulmia, syventää osaamistaan tai saa kipinän perehtyä aiheeseen tarkemmin.

7) Merkittävä kontribuutio, jolla tarkoitetaan, että tutkimus antaa merkittävän panoksen käsitteellisesti tai teoreettisesti, käytännössä, moraalisesti, metodologisesti tai heuristisesti. Opinnäytetyön tuloksena eli kontribuutiona on selkeä esitys siitä, mitä perusdigitaalisia taitoja voitaisiin ottaa osaksi opetussuunnitelmaa sekä, mitä näkökulmia opetussuunnitelmatyön kehittämisessä tulisi ottaa. Kuitenkaan tämä työ ei anna merkittävää panosta käsitteelliseen tai teoreettiseen kenttään. Työ ei myöskään metodologisesti ole merkittävä. Heuristisesti työ pyrkii tuottamaan ratkaisua opetussuunnitelmatyön prosessiin ja vastaamaan ongelmaan ajantasaisuudesta.

8) Merkityksellinen johdonmukaisuus, jolloin tutkimus saavuttaa tavoitteensa, käyttää menetelmiä ja menettelyjä, jotka sopivat asetettuihin tavoitteisiin, yhdistää merkityksellisesti kirjallisuuden, tutkimuskysymykset / -kohteet, havainnot ja tulkinnot. Työni saavutti sille asettamat tavoitteet ja niihin vastattiin niin teoriaosuudessa kuin kehittämisosiossa. Työ on johdonmukainen kokonaisuus, jota on rajattu perustellusti. Menetelmien valinnassa olisi luotettavuutta lisännyt moninaiset menetelmät ja

syvällisempi analyysi. Esimerkiksi benchmarking-menetelmä olisi sopinut myös työn lähestymistapaan ja näin työssä olisi ollut vertailupohjaa paremmin. Työn merkityksellisyyttä olisi myös nostanut, jos nämä kehittämisideat olisi viety vielä henkilökunnan analysoitavaksi ja eteenpäin kehitettäväksi.

6.3 Oma oppiminen

Opinnäytetyöprosessin alussa otin työskentelyn tavoitteeksi lisätä myös omaa tietoutta digitalisaatiosta ja digitaaloista sekä laajentaa ymmärrystäni niin sanotusta digikentästä. Tietoperustan osalta avainkäsitteet olivat minulle tuttuja, mutta huomasin, että ymmärrykseni aihepiiristä syventyi ja laajentui, kun tutustuin erilaisiin materiaaleihin monipuolisesti. Huomasin myös, että digitalisaatio on edelleen varsin monella tavalla määritelty käsite ja lähestymistapaa määrittelee näkökulma, mistä käsin aiheita lähestytään. Tämä teki asioiden rajaamisen ja määrittelemisen osaltaan vaikeaksi. Toisaalta opin sen, että tämä työssäni esitetty rakenne on todellakin vain yksi tapa ja asiaa voisi lähestyä monesta näkökulmasta ja aiheesta löytyykin paljon jatkotutkimusaiheita.

Oppimista tapahtui myös aiheen kehittämisessä, vaikkakin kehittämistyö on asiantuntijuuteni ydintä ja on aina ollut minulle todella mielekästä ja luontaista. Kehittämisen kohde oli minulle suhteellisen selkeä alusta asti, mutta mitä enemmän asiaan syvennyin, sitä enemmän huomasin asioita, joita voisi tutkia ja tarkentaa lisää. Minulle kävi ilmi, että työnsarkaa on vielä paljon esimerkiksi digitaalitojen tarkemmassa määrittelyssä ja niiden yhdistämisessä osaksi opintojaksoja. Kehittämistyön myötä ymmärrykseni opinnäytetyön aiheesta kasvoi kokonaisvaltaisesti. Tiedonhaku kuuluu myös osaksi omaa työtäni, sillä opetusmateriaaleihin tulee etsiä koko ajan uutta ja ajantasaista tietoa. Oli kuitenkin välillä mielekästä keskittyä myös syvällisesti yhteen suurempaan kokonaisuuteen, mitä opinnäytetyön tekeminen vaati. Opinnäytetyön myötä löysin paljon hyviä aivan tuoreita lähteitä, joita pääsen hyödyntämään jatkossa myös opetustyössäni. Minulle heräsi myös todellinen tiedonjano, sillä muun muassa osaamisen ja kvalifikaatioiden laajempi tarkastelu laaja-alaisesti ammattikorkeakoulusektorilla opetussuunnitelmatyössä kiinnostaisi nostaa tarkasteluun. Lisäksi aineiston ja analyysitapojen muutos toi minulle lisää ymmärrystä laadullisen tutkimuksen tekemisestä ja haastoi minua soveltamaan sitä työssäni. Aikaisemmassa opinnäytetyössä ja gradussa olin tehnyt määrällistä tutkimusta, jolloin tämän opinnäytetyön myötä minulle aukesi paremmin myös menetelmällisiä asioita.

Suurimpana antina työn myötä tuli asioiden välisten suhteiden näkeminen ja kirkastuminen. Käsitteiden epämääräisyys digitalisaation alla on tehnyt hetkittäin asian syvällisemmän suhteiden välisen ymmärryksen saamisen vaikeaksi. Nyt olen kuitenkin työn myötä pystynyt tekemään selkeitä ”lokeroituja” eri asioista ja niiden vaikutuksista toisiinsa. Antoisaa on ollut myös päästä kehittämään itselle mieleistä asiaa, omien näkökulmien ja perusteltujen lähteiden kautta. Odotan vielä innolla, että pääsen työn valmistumisen jälkeen esittelemään työni kautta nousseita ajatuksia tradenomiiteille. Mikä parasta, työpajan kautta on mahdollista saada kollegoiden mielipiteitä ja ajatuksia asiaan, jolloin asiantuntijuus pääsee vielä itselläkin lisääntymään.

6.4 Jatkokehittäminen tulevaisuudessa

Opetussuunnitelman kehittämisen jatkotoimenpiteisiin tulisi lisätä tutkimusaihe siitä, kuinka valmistuneet kokevat opintojen aikana kartuttamiensa digitaalitojen vastaavan työelämän vaatimuksia. Tätä tietoa voitaisiin tuottaa paremman alumninyhteistyön avulla ja alumnien kanssa voitaisiin tehdä myös

opetussuunnitelmatyötä yhteistyössä. Heillä on kuitenkin hyvin tietoa siitä, mitä he ovat opiskelleet ja miten se on vastannut työelämän tarpeita. Näenkin tämän siten, että on tärkeää katsoa asiakkaiden määrittelyä laaja-alaisesti ammattikorkeakoulun näkökulmasta sekä tutkia ja kehittää syvällisempää asiakasymmärrystä. Asiakkaan näkökulma onkin tärkeimpiä asioita, oli kyse mistä alasta tahansa. Opetustyössä asiakkaina voidaan nähdä opiskelijat, mutta myös elinkeinoelämä, jonne opiskelijat valmistuttuaan työllistyvät. Myös digitalisaatiolla on vaikutusta sekä opiskelijan että asiakasyritysten kokemaan lisäarvoon ja asiakaskokemukseen kaikkineen. (Lampilehto 2015, 26.) On hahmotettava hyvin, minkälaisia tarpeita alueen yrityssektorilla on, jotta opetussuunnitelmia voidaan muokata vastaamaan elinkeinoelämän tarpeita. Mitä paremmin opetussuunnitelman pystyy luomaan elinkeinoelämän tarpeita vastaavaksi, sen paremmat mahdollisuudet opiskelijoilla on työllistyä. Opiskelijat vastaavat näin työntekijöiden osaamistarpeeseen. Yritysten erilaisiin tarpeisiin ja ongelmiin voidaan vastata myös tuottamalla asiantuntijapalveluita, niin liiketoimintapalveluiden kuin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiohankkeiden kautta. Rajasin tästä työstä asiakaslähtöisyyden pois, mutta sitä tulisi jatkossa tarkastella laaja-alaisesti opetustyön ja tradenomitutkinnon kautta. Yhtenä näkökulmana voisi myös olla AVOP- ja uraseurantakyselyiden tarkastelu pidemmältä aikaväliltä, kuin vain yksi valmistuneiden erä. Näin nähtäisiin, onko muutoksia tapahtunut ajassa, eritoten kehittämistyön jälkeen.

Savonia-ammattikorkeakoululla on käytössään CRM -järjestelmä, jonka kautta ja jonka välityksellä asiakkuuksia pidetään yllä. Oikein käytettynä CRM -järjestelmällä voidaan tuottaa myös tietoa asiakkaiden tarpeista ja kyetä näkemään hiljaisia signaaleja. Ilmarinen & Koskelan (2015) mukaan ”pelkkä seuranta ja kuuntelu eivät useinkaan riitä, vaan kerätty informaatio tulee jalostaa ja muokata sellaiseen muotoon, että se on koko organisaation hyödynnettävissä esimerkiksi johtamisessa, kehittämisessä, myynnissä ja markkinoinnissa.” Tällöin puhutaan asiakasymmärryksestä (customer insight), joka on tärkeä näkökulma huomioida jokaisessa yrityksessä. Savoniassa onkin tuotettu paljon erilaisia tutkimuksia, kyselyitä, kartoituksia ja selvityksiä asiakkaiden tarpeista, joiden avulla on pyritty luomaan mielikuvaa asiakasymmärryksestä. Asiakasymmärryksen myötä myös ammattikorkeakoulu pystyy kehittämään toimintaa ja tekemään selkeitä strategisia suuntaviivoja. Savonian strategiassa sanotaankin, että ”Savonia toimii alueensa työelämän ja elinkeinon kehittäjänä. Vaikuttavuutemme syntyy siitä, että Savonia vahvassa vuorovaikutuksessa eri toimijoiden kanssa tuottaa uutta tietoa, osaamista, uusi ratkaisuja ympäröivään yhteiskuntaan.” (Savonia-ammattikorkeakoulu 2020, 5.)

Uudet tekniikat ovat jo osoittautuneet korvaamattomiksi koronakriisin aikana. Ne pitivät ihmiset yhteydessä ja liikeyrityksiä toiminnassa. Digitaalisilla toimilla on nyt ratkaiseva merkitys talouden elpymisen vauhdittamisessa ja siksi ala hyötyy merkittävästä rahoituksesta, jota EU tarjoaa. Digitaalinen Eurooppa -ohjelma (DEP) on keskeinen ohjelma, jonka tavoitteena on nopeuttaa Euroopan elpymistä ja vauhdittaa digitaalista muutosta. Jatkossa tulisi tarkastella, mitkä näiden rahoitusten ja ohjelmien vaikutukset tulevat olemaan ja kuinka ne vaikuttavat Suomen digikehitykseen. Tämä kumuloituu yritysten toimintaan ja osaamisen kehittämiseen. Tätä tarkasteltaessa voitaisiin mahdollisesti arvioida tarvetta huomioida nämä esille tulleet toimenpiteet ja muutokset opetussuunnitelmatyön ajantasaisuudessa. (European Commission (b) julkaisuaika tuntematon)

Jatkotutkimusideana olisi myös tehdä selkeä osaamistarvekartoitus opiskelijoille. Tämän perusteella tulisi määritellä tasot, joiden mukaan digiosaamista voitaisiin määritellä. Tavoitteena olisi löytää tietoa siitä, minkälaisia osaamisvajeita opiskelijoilla on ja lähteä myös sitä kautta määrittelemään digitaalisten opetusten opetusta. Tätä tulisi kyetä myös pitkällä aikavälillä mittamaan ja määrittelemään uudelleen. Tässä opinnäytetyössä on lähestytty opiskelijoiden digitarpeita perusdigitaidot 2035 -määrittelyä kautta, mutta on huomionarvoista, että nämä digitaidot voivat olla opiskelijoille tarpeen jo aiemmin. Korona-aika on hyvä esimerkki siitä, että digitalisaatio on pakotetustikin ottanut suuria harppauksia myös yrityksissä. Mikäli näitä digitaatioita sisällytettäisiin tulevaan opetussuunnitelmaan, nämä taidot olisivat opiskelijoiden hallussa jo vuonna 2026 valmistuvilla. Korona-aika on voinut saada aikaan sen, että nämä tarpeet realisoituvat hyvinkin laajasti nopeammin kuin ennakoitu 2035.

Tällä hetkellä on menossa ja alkamassa useampia hankkeita, joiden tuloksia olisi tärkeää ja mielenkiintoista seurata, jotta niiden ajankohtaisia tuloksia voitaisiin hyödyntää opetussuunnitelman kehittämistyössä. Seuraavaksi esittelen niistä muutamia. Digitalisaation vaikutusta työhön ja työmarkkinoihin on tutkittu noin 30 pohjoismaisen tutkijan voimin ”Pohjoismaisen Työn tulevaisuus” -tutkimuksessa vuosina 2017–2020. Työterveyslaitos tutkii projektissa digitalisaation vaikutuksia perinteisten teollisuuden ja palvelujen toimialojen ammattirakenteeseen ja työn sisältöihin. Tästä hankkeesta on tulossa raporttia tulevana syksynä. (Työterveyslaitos 2020.) Myös Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston vuonna 2023 käynnistytävä EU:n laajuinen Terveellinen työ -kampanja on omistettu digitalisaatiolle ja työsuojelulle. (Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto 2020, 5). Tätä hanketta kannattaisi myös seurata ja tarkastella erityisesti sitä, mitä asioita työsuojelupuolelta nousee ja tulisiko niitä joiltakin osin nostaa opetussuunnitelmaan tai nähdä jatkuvan oppimisen tärkeänä kehittämiskohteena. Yhtenä uutena tutkimusaiheena voisikin olla se, miten digitalisaatio vaikuttaa työsuojelullisiin näkökulmiin ja tulisiko niitä huomioida tulevaisuuden opetussuunnitelmatyössä. Työterveyslaitos tutkii vuosina 2020–2021 ”Digitalisaatio kaikkien kaveriksi” -projektissa sitä, millaisia vaikutuksia digitaalisten välineiden käytöllä työssä on. Tutkimuksessa on tarkoitus tarkastella, kuinka digitaalitekniikan hyödyt palkansaajien kesken jakautuvat ja millaisia käyttötaparyhmiä työelämästä voidaan erotella. (Työterveyslaitos 2020.) Tästä tarkastelusta voisi olla hyötyä myös opintojen suunnittelussa.

Jatkokehittämissideoita aiheen ajankohtaisuuden vuoksi löytyy paljon ja pienelläkin näkökulmaerolla voidaan löytää uusia tutkittavia aiheita. Toivoisin, että ammattikorkeakoulut olisivat tulevaisuudessa suurella roolilla myös tutkimustyössä, jolloin opiskelijoiden kautta saataisiin tuore tieto ja osaaminen yrityksiin hyödyksi ja käyttöön.

LÄHTEET

Ali-Yrkkö, Jyrki, Mattila, Juri, Pajarinen, Mika & Seppälä, Timo 2019. Digibarometri 2019: Digi tulee, mutta riittävätkö resurssit? Helsinki: Taloustieto Oy. <http://www.digibarometri.fi>. Viitattu 07.05.2020.

Arene 2018. Opinnäytetyön eettiset ohjeet. Raportit. http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene-opinnaytetyoprosessin-eettiset-suositukset_muistilistat-opiskelijalle-ja-ohjaajalle.pdf?t=1526903222. Viitattu 12.03.2021.

Arene 2019. Kestävyys ja vastuullisuus, vetovoima sekä digitalisaatio Arenen painopisteinä vuonna 2020. Päivitetty 12.12.2019. <http://www.arene.fi/ajankohtaista/kestavyys-ja-vastuullisuus-vetovoima-seka-digitalisaatio-arenen-painopisteina-vuonna-2020/>. Viitattu 18.02.2021

AVOP 2020. Ammattikorkeakoulujen valmistumisvaiheen opiskelijapalautekysely. <https://avop.fi/fi>. Viitattu 18.02.2021

Business Center Pohjois-Savo julkaisuaika tuntematon. Verkkosivu. <https://www.bcpohjois-savo.fi/tietoa-meista/>. Viitattu 1.2.2021.

Cacciolatti, Luca, Lee, Soo Hee, Molinero, & Mar, Cecilio 2017. Clashing institutional interests in skills between government and industry: An analysis of demand for technical and soft skills of graduates in the UK. *Technological Forecasting and Social Change*, Volume 119, 2017, Pages 139-153, ISSN 0040-1625, <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2017.03.024>. (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0040162517303803>) Viitattu 01.01.2021.

Collin, Jari, Hiekkänen, Kari, Korhonen, Janne, Halén, Marco, Itälä, Timo & Helenius, Mika 2015. IT Leadership in Transition-The Impact of Digitalization on Finnish Organizations. Research raportt, Aalto University. Department of Computer Science.

Digi- ja väestötietovirasto 2020. Yritysten ja yhteisöjen digiosaaminen. Digituen tarve vuonna 2020. <https://dvv.fi/documents/16079645/20502009/Yritysten+ja+yhteis%C3%B6jen+digiosaaminen+2020+verkkoon+fin.pdf/db23e8fc-76cd-378e-b4fc-13e5254a3fd8?t=1607062070840>. Viitattu 06.03.2021.

Digitutor julkaisuaika tuntematon. Verkkosivu. Digitutor –hanke. <https://digitutor.utu.fi/>. Viitattu 11.03.2021.

Digivisio 2030. Korkeakoulujen yhteinen digivisio 2030 -Suomesta joustavan opiskelun mallimaa. <https://digivisio2030.fi/>. Viitattu 18.02.2021.

Dufva, Mikko 2020. Megatrendit 2020. Sitran selvityksiä 162. Erweko, Vantaa. <https://www.sitra.fi/julkaisut/megatrendit-2020/>. Viitattu 31.03.2021.

Eller, Robert, Philip, Alford, Kallmünzer, Andreas & Peters, Mike 2020. Antecedents, Consequences, and Challenges of Small and Medium-sized Enterprise Digitalization. *Journal of Business Research* 112 (2020): 119-127. E-article.

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto 2020. Digitalisaatio ja työsuojelu EU-OSHA:n tutkimusohjelma. 16.12.2019. <https://osha.europa.eu/fi/publications/digitalisation-and-occupational-safety-and-health-osh-eu-osha-research-programme/view>. Viitattu 01.03.2021.

European Agency for Safety and Health at Work 2020. Digitalisation and occupational safety and health (OSH) An EU-OSHA research programme. 16.12.2019. <https://osha.europa.eu/en/publications/digitalisation-and-occupational-safety-and-health-osh-eu-osha-research-programme/view>. Viitattu 02.03.2021.

European Commission 2019. Europe's Digital Progress Report 2019. The Digital Skills and Jobs Coalition is one of the 10 key actions under the New Skills Agenda for Europe. Human Capital: Digital inclusion and skills. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/human-capital>. Viitattu 13.3.2020.

European Commission a julkaisuaika tuntematon. Shaping Europe's digital future. Digital Skills & Jobs. Verkkosivu. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/digital-skills>. Viitattu 13.3.2020.

European Commission b julkaisuaika tuntematon. The 2021-2027 Multiannual Financial Framework: Digital shines through in the EU's long-term budget. Verkkosivu. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/2021-2027-multiannual-financial-framework-digital-shines-through-eus-long-term-budget>. Viitattu 06.02.2021.

EY Global Review 2020. How will we reframe our future? 2020/2. https://www.ey.com/en_gl/global-review/2020. Viitattu 13.3.2021.

EY 2020. How can banks finally catch up to customers' digital expectations? https://www.ey.com/en_gl/banking-capital-markets/how-a-new-technology-platform-is-helping-banks-go-digital. Viitattu 13.3.2021.

Fareri, Silvia, Fantoni, Gualtiero, Chiarello, Filippo, Coli, Elena & Binda, Anna 2020. Estimating Industry 4.0 impact on job profiles and skills using text mining. *Computers in Industry*, vol. 118. E-article.

Frey, Carl & Osborne, Michael. 2017. The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation? *Technological Forecasting and Social Change*, Volume 114, 2017, Pages 254-280, ISSN 0040-1625, <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2016.08.019>.

Gaub, Florence 2019. Global trends to 2030, Challenges and choices for Europe. ESPAS, European Strategy and Policy Analysis System. https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/sites/default/files/generated/document/en/ESPAS_Report2019_V14.pdf. Viitattu 01.04.2021.

Hanhinen, Taina 2010. Työelämäosaaminen. Kvalifikaatioiden luokitusjärjestelmän konstruointi. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Harmaala, Minna-Maari, Toivola, Tuija, Faehnle, Maija, Manninen, Petri, Mäenpää, Pasi & Nylund, Mats 2017. *Jakamistalous*. Alma Talent Oy. Helsinki.

Hernesniemi, Hannu 2010. *Digitaalinen Suomi 2020: älykäs tie menestykseen*. Teknologiateollisuus ry. Helsinki.

Ilmarinen, Vesa & Koskela, Kai 2015. *Talentum*. [https://bisneskirjasto-almatalent-fi.ezproxy.savonia.fi/teos/IACBGXCTEB#/kohta:DIGITALISAATIO\(\(20\)/piste:b7](https://bisneskirjasto-almatalent-fi.ezproxy.savonia.fi/teos/IACBGXCTEB#/kohta:DIGITALISAATIO((20)/piste:b7). Viitattu 07.03.2020.

Jokiranta, Kirsti 2012. Osaajat 2015 -loppuraportti: Osaajat 2015+ vähittäiskaupan tulevaisuuden osaamistarpeet. MERCURIA Kauppiaitten Kauppaoppilaitos. https://www.kunkoululoppuu.fi/assets/uploads/2018/01/osaajat2015_loppuraportti_uusi.pdf. Viitattu 01.08.2020.

Kaarakainen, Meri-Tuulia, Kaarakainen, Suvi-Sadetta & Kivinen, Antero 2018. Seeking Adequate Competencies for the Future. Digital Skills of Finnish Upper Secondary School Students. 2018-09-14. *Nordic Journal of Science and Technology* Vol. 6 No. 1 (2018), 4-20. <https://doi.org/10.5324/njsts.v6i1.2520>.

Kananen, Jorma 2017. *Kehittämistutkimus interventiotutkimuksen muotona*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kauhanen, Juhani 2012. *Henkilöstövoimavarojen johtaminen*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

- Kauhanen-Simanainen, Anne & Rissanen Olli-Pekka 2017. Suomi tarvitsee tietopolitiikka. Valtionvarainministeriön julkaisuja 29/2017. Valtionvarainministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-908-5>. Viitattu 20.3.2020.
- Kiviniemi, Kari 2018. Design- eli suunnittelututkimus opetus- ja kasvatusalalla. Julkaisussa: VALLI, Raine (toim.) 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Vinkkejä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä. PS-Kustannus, 231-250.
- Kuntatyönantajat 2020. Työelämässä tarvitaan hyviä digitaitoja. Verkkojulkaisu. Päivitetty 20.5.2020. <https://www.kt.fi/uutiset-ja-tiedotteet/2020/digitalisaatio-tyoelamassa>. Viitattu 01.04.2021.
- Kuopion Tradenomiopiskelijat ry julkaisuaika tuntematon. Verkkosivu. <https://www.kuotra.fi/>. Viitattu 12.3.2021.
- Lampelto Pekka 2015. Ammatillisen koulutuksen digitalisaation nykytilanne koulutuspalveluissa. AMKE ry:n jäsenkyselyn yhteenvetoraportti. Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry. Helsinki. https://www.amke.fi/media/amke_digitalisaationnykytilannekoulutuspalveluissa-1.pdf. Viitattu 09.05.2020.
- Launikari, Mika & Hario, Pasi 2021. Työnantajat ja digitalisaatio – Digiosaaminen on perustaito 2020-luvun työelämässä. Digitaalinen yhteiskunta, Vaikuttava korkeakoulu. 15.2.2021. Laurea Journal. <https://journal.laurea.fi/tyonantajat-ja-digitalisaatio-digiosaaminen-on-perustaito-2020-luvun-tyoelamassa/#4f31dbf2>. Viitattu 11.03.2021.
- Lindgren, Jaakko, Mokka, Roope, Neuvonen, Alekski & Toponen Antti 2019. Digitalisaatio: Murroksen koko kuva. Tammi. Helsinki.
- NEWTECH – Yritysten kasvu ja kansainvälistyminen hanke materiaali (1.1.2020 – 30.9.2022). Hankkeen raportti julkinen 30.9.2022 lähtien.
- OAJ 2016. Askelmerkit digiloikkaan. OAJ:n julkaisusarja 3:2016. <https://www.oaj.fi/ajankoh-taista/julkaisut/2016/oajn-askelmerkit-digiloikkaan/>. Viitattu 1.4.2020.
- OECD 2019 a. Going Digital: Shaping Policies, Improving Lives – Summary, OECD, Paris, www.oecd.org/going-digital/going-digital-synthesis-summary.pdf. Viitattu 09.09.2020.
- OECD 2019 b. Multilingual Summaries OECD Skills Outlook 2019. Thriving in a Digital World. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/e98f82d2-en.pdf?expires=1615302873&id=id&acc-name=guest&checksum=78EEBDC0801A0AE3CF13FDAE433E7A9F>. Viitattu 08.09.2020.
- OECD 2020. Going digital integrated policy framework. OECD digital economy papers. February 2020, No. 292. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/dc930adc-en.pdf?expires=1615294957&id=id&accname=guest&checksum=180F9C1B7FA90FDC5A625F9176864CA2>. Viitattu 15.02.2021.
- Ojasalo, Katri, Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön Menetelmät: Uudenlaista Osaamista Liiketoimintaan. 3. uud. p. Helsinki: Sanoma Pro.
- Ojasalo, Katri, Moilanen, Teemu & Ritakoski, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.-4. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Opetushallituksen tilastopalvelu 2020. AVOP ammattikorkeakoulujen valmistumisvaiheen opiskelijapalaute. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammattikorkeakoulutus%20-%20opiskelijapalaute%20-%20AMK%20-%20ammattikorkeakoulu.xlsb. Viitattu 01.03.2021.

Opetushallituksen tilastopalvelu 2020. Ammattikorkeakoulujen uraseurantakysely. Saatavissa: https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammattikorkeakoulutus%20-%20uraseuranta%20-%20rahoitusmalli%20-%20amk.xlsb. Viitattu 01.03.2021.

Opetushallitus. Osaamisen ennakkointifoorumi- Osaamiskorttipakka. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/osaamiskortit_verkkoversio_1.pdf. Viitattu 29.2.2020.

Opetushallitus 2019. Osaaminen 2035. Osaamisen ennakkointifoorumin ensimmäisiä ennakkointituloksia. Raportit ja selvitykset 2019:3. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/osaaminen_2035.pdf. Viitattu 12.4.2020.

Opetus- ja Kulttuuriministeriö. <https://minedu.fi/ammattikorkeakoulut>. Viitattu 20.3.2020.

PALTA - Palvelualojen työnantajat ry 2016. Digitalisaatio palvelualoilla – Pysyykö Suomi mukana digikehityksessä? https://www.palta.fi/wp-content/uploads/2016/11/Digitalisaatio-palvelualoilla-Pysyyk%C3%B6-Suomi-mukana-digikehityksess%C3%A4_FINAL.pdf. Viitattu 11.4.2020.

Parida, Vinit 2018. Digitalization. Julkaisussa: Söderholm, Patrik, Parida, Vinit, Johansson, Jan, Kokkola, Lydia ja Öqvist, Anna, Kostenius, Catrine. Frishamma, Johan (toim.), Ericson, Åsa (toim.). Addressing Societal Challenges. Luleå: Luleå University of Technology, 23-38.

Rajander-Juusti, Ritva 2013. Liiketalousalan osaamistarpeet - ennakkointitietoa koulutuksen suunnittelun tueksi. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2013:1. http://www.satamittari.fi/sites/satamittari.fi/files/asiakaskuvat/valtakunnalliset_raportit/Liiketalousalan_osaamistarpeet_Ennakkointitietoa_koulutuksen_suunnittelun_tueksi_OPH.pdf. Viitattu 15.10.2020.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniikka Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>. Viitattu 02.04.2021.

Savonia-ammattikorkeakoulu Oy a, ulkoinen viestintäkanava. Verkkosivu. <https://www.savonia.fi/tiedotteet/savonia-on-tyollistymisluvuissa-suomen-toiseksi-paras-ammattikorkeakoulu/>. Viitattu 8.3.2021.

Savonia-ammattikorkeakoulu Oy b, ulkoinen viestintäkanava. Verkkosivu. <https://vaikuttavuus.savonia.fi/>. Viitattu 10.2.2020.

Savonia-ammattikorkeakoulu Oy c, ulkoinen viestintäkanava. Verkkosivu. <https://portal.savonia.fi/amk/fi/tutustu-savoniaan/opiskelu-koulutusaloilla>. Viitattu 11.2.2020.

Savonia-ammattikorkeakoulu Oy d, ulkoinen viestintäkanava. Verkkosivu. <https://portal.savonia.fi/amk/fi/tutustu-savoniaan/opiskelu-koulutusaloilla/liiketalouden-ala>. Viitattu 11.2.2020.

Savonia-ammattikorkeakoulu Oy e, ulkoinen viestintäkanava. Verkkosivu. <https://portal.savonia.fi/amk/fi/opiskelijalle/opetussuunnitelmat?yks=KK&krtid=1290>. Viitattu 11.2.2020.

Savonia-ammattikorkeakoulu Oy f, ulkoinen viestintäkanava. Verkkosivu. <https://portal.savonia.fi/amk/fi/opiskelijalle/opetussuunnitelmat?yks=KK&krtid=1290&tab=4>. Viitattu 11.2.2020.

Savonia-ammattikorkeakoulu Oy g, ulkoinen viestintäkanava. Verkkosivu. <https://portal.savonia.fi/amk/fi/opiskelijalle/opetussuunnitelmat?yks=KK&krtid=1290&tab=6>. Viitattu 1.4.2020.

Savonia-ammattikorkeakoulu Oy h, ulkoinen viestintäkanava. Verkkosivu. <https://www.savonia.fi/opiskele-tutkinto/tutkinnot-ja-hakeminen/opetussuunnitelmat/?yks=KK&krtid=1290&tab=2>. Viitattu 1.2.2021.

Savonia-ammattikorkeakoulu Oy 2020. Savonian strategia 2021–2024. Savonia kestävä kasvun kumppanina ja osaamisen varmistajana.

- Savonia-ammattikorkeakoulu Oy 2021. Savonia-ammattikorkeakoulun tutkintosääntö alkaen 7.12.2020. https://www.savonia.fi/app/uploads/2021/01/Tutkintosaanto_1.1.2021_alkaen.pdf. Viitattu 12.02.2021.
- Tiede ja tutkimus. Verkkosivu. <https://www.tiedejatutkimus.fi/fi/>. Viitattu 8.3.2021.
- Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen Kehittämistoiminta: Näkökulmia Kehittämisprosessiin, Osallistamiseen Ja Tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.
- Tracy, Sarah 2010. Qualitative Quality: Eight "Big-Tent" Criteria for Excellent Qualitative Research. *Qualitative Inquiry* 2010 16 (10), 837-851. 1.10.2010. DOI: 10.1177/1077800410383121. Viitattu 10.04.2021.
- Tuomi, Jouni, & Sarajärvi Anneli 2018. Laadullinen Tutkimus Ja Sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Työterveyslaitos 2020. Tiedote 20/2020. Julkaistu 19.5.2020. Tutkimus: Digitalisaatio kasvattaa osaamisvaatimuksia ja uhkaa synnyttää digikouluja. <https://www.ttl.fi/tutkimus-digitalisaatio-kasvat-taa-osaamisvaatimuksia-ja-uhkaa-synnyttaa-digikouluja/>. Viitattu 12.09.2020.
- UNESCO 2018. Digital skills critical for jobs and social inclusion. Verkojulkaisu. Päivitetty 15.03.2018. <https://en.unesco.org/news/digital-skills-critical-jobs-and-social-inclusion>. Viitattu 07.02.2021
- Uraseuranta 2020. <https://vipunen.fi/fi-fi/amk/Sivut/Uraseuranta.aspx>. Viitattu 1.2.2021.
- Valtiokonttori 2019. http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Virastoille_ja_laitoksille/Digitalisaatio/Loppuraportti_Valmiina_digikiriin/. Viitattu 1.12.2019.
- Valtioneuvoston asetus tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä 2017/93. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170120>. Viitattu 01.04.2020.
- Valtiovarainministeriö. Julkisen hallinnon digitalisaatio. <https://vm.fi/digitalisaatio>. Viitattu: 27.2.2020.
- Viitala, Riitta 2005. Johda osaamista! Osaamisen johtaminen teoriasta käytäntöön. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy.
- Viitala, Riitta 2009. Henkilöstöjohtamisen tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviointi. Teoksessa Strategisen henkilöstöjohtamisen käytännöt. Toimittanut: Helsilä, Martti & Salojärvi, Sari. Helsinki. Talentum.
- Viitala, Riitta, & Jylhä, Eila 2019. Johtaminen: Keskeiset Käsitteet, Teoriat Ja Trendit. Helsinki: Edita.
- Vilkka, Hanna 2005. Tutkimusmetodeja ammatilliselle kentälle. <http://hanna.vilkka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-kehita-C3%A4.pdf>. Viitattu 18.05.2020.
- Vilkka, Hanna 2015. Tutki Ja Kehitä. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- VTV 2019. Tuloksellisuustarkastuskertomus Yleissivistävän koulutuksen opetus- ja oppimisympäristöjen digitalisointi. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 7/2019. <https://www.vtv.fi/app/uploads/2019/05/VTV-Tarkastuskertomus-7-2019-Yleissivistavan-koulutuksen-opetus-ja-oppimisymparistojen-digitalisointi.pdf>. Viitattu 10.02.2021.
- World Economic Forum 2020. The Future of Jobs Report 2020. October 2020. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf. Viitattu 10.03.2021.

LIITE 1: OSAAMISEN ENNAKOINTIFOORUMI- OSAAMISKORTTIPAKKA (OPETUSHALLITUS)

Kauppa 2035

Kasvatavat osaamistarpeet

Yleinen osaaminen ja työelämätaidot

- ajanhallintataidot
- analyttiset ajattelutaidot
- asiakaslähtöinen palveluiden kehittämisaosaaminen
- henkilökohtaisen osaamisen kehittäminen ja johtaminen
- digitaalisten alustojen hyödyntämisaosaaminen
- yrittäjyystaidot
- projektinjohtamisaosaaminen
- moniammatillinen osaaminen
- liiketoimintaosaaminen
- kokonaisuuksien hallinta
- joustavuus
- vuorovaikutus-, viestintä- ja kommunikointitaidot
- itseohjautuvuus

Perusdigitaidot

- tiedon arviointitaidot
- digitaalisen identiteetin hallintataidot
- digitaalisten osaamispuutteiden tunnistamiskyky
- tekijänoikeuksien ja lisenssien tuntemus
- henkilökohtaisen tiedon ja -yksityisyyden suojeleusaosaaminen
- digitaaliset yhteistyötaidot
- digitaalisen teknologian luova käyttötaito

! Opetushallitus, oph.fi/oefoorum

Tärkeimmät osaamistarpeet

- Asiakaspalvelutaidot
- Digitaalisen identiteetin hallintataidot
- Digitaalisten alustojen hyödyntämisaosaaminen
- Digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisaosaaminen
- Henkilökohtaisen osaamisen kehittäminen ja johtaminen
- Itseohjautuvuus
- Ihmisten ja osaamisen johtamis- ja valmentamistaidot
- Luovuus
- Muutososaaminen
- Ongelmanratkaisutaidot
- Tiedon arviointitaidot
- Tiedon hallinta- ja analysointitaidot

Rahoitus- ja vakuutuspalvelut 2035

Kasvatavat osaamistarpeet

Yleinen osaaminen ja työelämätaidot

- eettisyys ja kestävä kehitys
- itsensä johtaminen
- kyky soveltaa teknologiaa, robotiikkaa ja tekoälyä
- asiakaskeskeisyys/asiakaskokemuksen ymmärrys
- ihmisten ja osaamisen johtamis- ja valmentamistaidot
- yhteistyötoidot
- oppimiskyky
- luovuus
- innostamis- ja motivoitinkyky

Perusdigitaidot

- luottamus – digikumppanus
- datatiedon soveltaminen
- tiedon digitaaliset jakamistaidot
- nettietiketti
- henkilökohtaisen tiedon ja -yksityisyyden suojeleusaosaaminen
- digitaalisten työkalujen soveltamiskyky
- digitaalisten teknologioiden ja niiden käytön ympäristövaikutusten tiedostaminen
- digitaaliset yhteistyötoidot
- digitaaliset kommunikointitaidot
- digitaalinen aktiivinen kansalaisuus
- digitaalisten rakenteiden/kontekstin /tilanteiden/infran ymmärtäminen
- tiedon hallintataidot
- tiedon arviointitaidot
- tekijänoikeuksien ja lisenssien tuntemus
- digitaalisten osaamispuutteiden tunnistamiskyky
- digitaalisen teknologian luova käyttötaito
- digitaalisen sisällön uudelleenjalostamis- ja integrointitaidot
- digitaalisen sisällön kehittämiskyky
- digitaalisen identiteetin hallintataidot

! Opetushallitus, oph.fi/oefoorum

Tärkeimmät osaamistarpeet

- Asiakaskeskeisyys/asiakaskokemuksen ymmärrys
- Itsensä johtaminen
- Asiakaslähtöinen palvelujen kehittämisaosaaminen
- Datatiedon soveltaminen
- Digitaalisten rakenteiden, kontekstin, tilanteen ja infran ymmärtäminen
- Eettisyys ja kestävä kehitys
- Kyky soveltaa teknologiaa, robotiikkaa ja tekoälyä
- Luottamus – digikumppanus
- Luovuus
- Oman digitaalisen jalanjäljen hallinnointi
- Oman osaamisen tunnistaminen ja eteenpäin vahvistaminen
- Tiedon hallinta- ja analysointitaidot
- Sosiaaliset taidot
- Uteliaisuus
- Yhteistyötoidot

Liiketoiminnan ja kehittämisen palvelut liike-elämälle 2035

Kasvatavat osaamistarpeet

Yleinen osaaminen ja työelämätaidot

- analyttiset ajattelutaidot
- digitaalisten toimintojen hallinta- ja ohjaustaidot
- robotiikka, koodaus ja tekoälyn hyödyntäminen
- digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisaosaaminen
- digitaalisten alustojen hyödyntämisaosaaminen
- tekoälyohjattujen juridisten palvelujen jatkojalostusosaaminen
- etä- ja virtuaalipalveluiden hallinta
- yrittäjyystaidot
- stressinsietokyky
- kriittiset ajattelutaidot
- itseohjautuvuus
- oman ajankäytön hallinta
- eettisyys
- ympäristöosaaminen
- prosessiosaaminen
- asiakkaan todellisten tarpeiden tunnistaminen
- neuvontaosaaminen
- toimiminen kansainvälisissä monikulttuurisissa verkostoissa
- innovaatio-osaaminen

Perusdigitaaliset taidot

- tiedon hallintataidot
- tiedon arviointitaidot
- digitaalisen sisällön uudelleenjalostamis- ja integrointitaidot
- digitaalisen sisällön kehittämis- ja kehittämiskyky
- digitaaliset yhteistyötaidot
- digitaaliset kommunikointitaidot
- tiedon digitaaliset jakamistaidot
- digitaalisen identiteetin hallintataidot
- henkilökohtaisen tiedon ja -yksityisyyden suojeleminen
- digitaalisten työkalujen soveltamiskyky
- digitaalinen aktiivinen kansalaisuus

! Opetushallitus, oph.fi/oefoorum

Tärkeimmät osaamistarpeet

- Stressinsietokyky
- Ajanhallintataidot
- Ammattieettinen osaaminen
- Analyttiset ajattelutaidot
- Digitaaliset yhteistyötaidot
- Digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisaosaaminen
- Eettisyys ja vastuullisuus
- Kriittiset ajattelutaidot
- Kyky elinikäiseen oppimiseen
- Neuvottelu- ja sovittelutaidot
- Ongelmanratkaisutaidot
- Robotiikkateknologian käyttötaidot
- Tekoälypohjaisten ratkaisujen ymmärtäminen ja johtaminen
- Tiedon arviointitaidot
- Tiedon hakutaidot
- Tieto- ja viestintätekniikkaosaaminen
- Vuorovaikutus-, viestintä- ja kommunikointitaidot

Vuokraus- ja tukipalvelut liike-elämälle 2035

Kasvatavat osaamistarpeet

Yleinen osaaminen ja työelämätaidot

- robotiteknologian käyttötaidot
- etä- ja virtuaalipalveluiden hallinta
- digitaalisten toimintojen hallinta- ja ohjaustaidot
- digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisaosaaminen
- digitaalisten alustojen hyödyntämisaosaaminen
- asiakaspalvelutaidot
- asiakaslähtöinen palvelujen kehittämisaosaaminen
- ryhmätyöskentelytaidot
- Joustavuus
- stressinsietokyky
- ristiriitojen ratkaisutaidot
- paineen sietokyky
- reagoitukyky
- monikulttuurisuustaidot
- kokonaisuusien hallinta
- itseohjautuvuus

Perusdigitaaliset taidot

- digitaalinen aktiivinen kansalaisuus
- digitaalisen identiteetin hallintataidot
- nettietiketti
- digitaaliset kommunikointitaidot
- tiedon digitaaliset jakamistaidot
- digitaaliset yhteistyötaidot
- digitaalisten osaamispuutteiden tunnistamiskyky
- digitaalisten teknologioiden ja niiden käytön ympäristövaikutusten tiedostaminen
- fyysisen ja psyykkisen terveyden suojeleminen digitaalisten ympäristöjen
- ja -teknologioiden riskeistä
- henkilökohtaisen tiedon ja -yksityisyyden suojeleminen
- digitaalisten välineiden ja sisältöjen suojeleminen
- digitaalisen teknologian luova käyttötaito
- digitaalisten työkalujen soveltamiskyky
- tekijänoikeuksien ja lisenssien tuntemus
- digitaalisen sisällön uudelleenjalostamis- ja integrointitaidot
- digitaalisen sisällön kehittämis- ja kehittämiskyky

! Opetushallitus, oph.fi/oefoorum

Tärkeimmät osaamistarpeet

- Ammattieettinen osaaminen
- Asiakaslähtöinen palvelujen kehittämisaosaaminen
- Eettisyys
- Etä- ja virtuaalipalveluiden hallinta
- Digitaalisen identiteetin hallintataidot
- Digitaalisen sisällön uudelleenjalostamis- ja integrointitaidot
- Digitaalisten alustojen hyödyntämisaosaaminen
- Joustavuus
- Kriittiset ajattelutaidot
- Monikulttuurisuustaidot
- Paineen sietokyky
- Stressinsietokyky

Julkinen hallinto 2035

Kasvatavat osaamistarpeet

Yleinen osaaminen ja työelämätaidot

- henkilökohtaisen osaamisen kehittäminen ja johtaminen
- ennakoitiosaaminen
- oppimiskyky
- luovuus
- innovaatio-osaaminen
- verkosto-, kumppanuus- ja sidosryhmäosaaminen
- etä- ja virtuaalipalveluiden hallinta
- digitaalisten toimintojen hallinta- ja ohjaustaidot
- digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisaosaaminen
- digitaalisten alustojen hyödyntämisaosaaminen
- itseohjautuvuus
- analyttiset ajattelutaidot

Perusdigitaidot

- tiedon arviointitaidot
- tiedon digitaaliset jakamistaidot
- tiedon hakutaidot
- henkilökohtaisen tiedon ja -yksityisyyden suojeleosaaminen
- digitaalisten osaamispuutteiden tunnistamiskyky
- digitaaliset kommunikointitaidot
- digitaalisen sisällön uudelleenjalostamis- ja integrointitaidot
- digitaalisen sisällön kehittämiskyky
- digitaalinen aktiivinen kansalaisuus

I Opetushallitus, oph.fi/oefoorumj

Tärkeimmät osaamistarpeet

- Analyttiset ajattelutaidot
- Digitaalinen aktiivinen kansalaisuus
- Digitaalisen sisällön kehittämiskyky
- Digitaaliset prosessi- ja ratkaisutaidot
- Digitaalisten välineiden ja sisältöjen suojeleosaaminen
- Ennakoitiosaaminen
- Henkilökohtaisen osaamisen kehittäminen ja johtaminen
- Innovaatio-osaaminen
- Kognitiivinen ergonomia
- Luovuus
- Neuvonta-, opastus- ja ohjaustaidot
- Oppimiskyky
- Tiedon arviointitaidot
- Tiedon digitaaliset jakamistaidot

LIITE 2. TAULUKKO PERUSDIGITAIKOKO 2035 LIIKETOIMINTA JA HALLINTO (SOVELTAEN OPETUSHALLITUS)

Kauppa 2035	Rahoitus- ja vakuutuspalvelut 2035	Liiketoiminnan ja kehittämisen palvelut liike-elämälle 2035	Vuokraus- ja tukipalvelut liike-elämälle 2035	Julkinen hallinto 2035
henkilökohtaisen tiedon ja –yksityisyyden suoje-luosaaminen	henkilökohtaisen tiedon ja –yksityisyyden suoje-luosaaminen	henkilökohtaisen tiedon ja –yksityisyyden suoje-luosaaminen	henkilökohtaisen tiedon ja –yksityisyyden suoje-luosaaminen	henkilökohtaisen tiedon ja –yksityisyyden suoje-luosaaminen
digitaalisen identiteetin hallintataidot	digitaalisen identiteetin hallintataidot	digitaalisen identiteetin hallintataidot	digitaalisen identiteetin hallintataidot	
digitaaliset yhteistyötai-dot	digitaaliset yhteistyötai-dot	digitaaliset yhteistyötai-dot	digitaaliset yhteistyötai-dot	-
tiedon arviointitaidot	tiedon arviointitaidot	tiedon arviointitaidot	-	tiedon arviointitaidot
digitaalisten osaamispuut-teiden tunnistamiskyky	digitaalisten osaamispuut-teiden tunnis-tamiskyky	-	digitaalisten osaamispuut-teiden tunnis-tamiskyky	digitaalisten osaamispuut-teiden tunnis-tamiskyky
tekijänoikeuksien ja lisenssien tuntemus	tekijänoikeuksien ja lisenssien tuntemus	-	tekijänoikeuksien ja lisenssien tuntemus	-
digitaalisen teknologian luova käyttö	digitaalisen teknologian luova käyttötaito	-	digitaalisen teknologian luova käyttötaito	-
	tiedon digitaaliset jaka-mistaidot	tiedon digitaaliset jaka-mistaidot	tiedon digitaaliset jaka-mistaidot	tiedon digitaaliset jaka-mistaidot
	digitaalisen sisällön kehit-tämiskyky	digitaalisen sisällön kehit-tämiskyky	digitaalisen sisällön kehit-tämiskyky	digitaalisen sisällön kehit-tämiskyky
	digitaalisen sisällön uu-delleenjalostamis- ja in-tegrointitaidot	digitaalisen sisällön uu-delleenjalostamis- ja in-tegrointitaidot	digitaalisen sisällön uu-delleenjalostamis- ja in-tegrointitaidot	digitaalisen sisällön uu-delleenjalostamis- ja in-tegrointitaidot
	digitaaliset kommu-nikointitaidot	digitaaliset kommu-nikointitaidot	digitaaliset kommu-nikointitaidot	digitaaliset kommu-nikointitaidot
	digitaalinen aktiivinen kansalaisuus	digitaalinen aktiivinen kansalaisuus	digitaalinen aktiivinen kansalaisuus	digitaalinen aktiivinen kansalaisuus
	digitaalisten työkalujen soveltamiskyky	digitaalisten työkalujen soveltamiskyky	digitaalisten työkalujen soveltamiskyky	-
	digitaalisten teknologioiden ja niiden käytön ympäristövaikutusten tiedostaminen	-	digitaalisten teknologioiden ja niiden käytön ympäristövaikutusten tiedostaminen	-
	tiedon hallintataidot	tiedon hallintataidot		
	nettietiketti		nettietiketti	
	digitaalisten rakenteiden/kontekstin/tilanteiden/infran ymmärtäminen			
	luottamus – digikump-panuus			
	datatiedon soveltaminen			
			digitaalisten välineiden ja sisältöjen suoje-luosaaminen	
			fyysisen ja psyykkisen terveyden suoje-luosaaminen digitaalisten ympäristöjen ja -teknologioiden riskeiltä	
				tiedon hakutaidot

LIITE 3. LL20SP LIIKETALouden TUTKINTO-OHJELMAN OPINTOJAKSOTAULUKKO (SAVONIA-AMMAT- TIKORKEAKOULU OY, G)

Koodi	Nimi	1 S	1 K	2 S	2 K	3 S	3 K	4 S	4 K
Perusopinnot									
4 LLP1000	Yritystoiminnan suunnittelu	10							
4 LLP2000	Käynnistytävä yritys	15							
4 LLP3000	Toimiva yritys		15						
4 LLP4000	Menestyvä yritys		10						
4 LLXE100	Business English	5							
4 LLXR100	Svenska på företaget	5							

Ammattiopinnot									
Yhteiset ammattiopinnot									
4 LLAV100	Asiantuntijaviestintä			5					
4 LLXE200	English for International Communication			5					
4 LLX300	Vuorovaikutteinen esimiestyö				5				
4 LLX400	Tutkimus- ja kehittämisen menetelmät					5			

Pakolliset ammattiopinnot									
Myyntin ja markkinoinnin kehittäjä									
4 LLAP1200	Asiakasymmärrys ja yritystoiminnan analysointi			5					
4 LLAP1300	Myyntin ja markkinoinnin oikeudelliset kysymykset			5					
4 LLAP1400	Digitaalinen liiketoiminta				10				
4 LLAP1800	Myyntiprosessin hallinta				5				
4 LLAP1600	Palveluliiketoiminta					5			
4 LLAP1700	Corporate Communication					5			
4 LLAP1900	Myyntin ja markkinoinnin strateginen kehittäminen						5		
4 LLAP1500	Startup-liiketoiminnan kehittäminen						5		
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot									
4 LLAV100	Asiakaspalvelu ja myynti			10					
International Business									
4 LLX3100	Internationalisation Process					5			
4 LLX4100	Export Processes						5		

Välinnaiset opinnot									
Valinnaiset opinnot									
4 LLX1100	Palkkahallinto			5					
4 LLX1200	Asunto-osakeyhtiöt ja yhdistykset				5				
4 LLX1300	Yksityshenkilön oikeudelliset asiat			5					
4 LLX1400	Hallinto-oikeuden perusteet			5					
4 LLX1500	Hankintatoimi ja logistiikka			5					
4 EKX8000	Teollisuuden palveluliiketoiminta					5			
4 LLX1600	Myyntin verkkokurssi						5 (NonStop)		
4 LLX1700	Henkilöstöjohtaminen organisaation kulttuurin rakentajana				5				
4 LLX1800	Henkilöstöjohtamisen käytännön soveltaminen					5			
4 LLX2000	Liike-elämän IT-taidot				5				
4 LLX2100	Turvallisesti kyberajassa					5			
4 LLK1001	KY1: Kaupan toimintaympäristö ja kilpailukeinot						5 (NonStop)		
4 LLK2001	KY2: Osaston henkilöstön ja myynnin johtaminen						5 (NonStop)		
4 LLK3001	KY3: Tunnusluvut ja johtaminen						5 (NonStop)		
4 LLHAR35	Kohdennettu harjoittelu				5				
4 LLX000	Learn Language and Culture in Tandem			3					
4 LLXR200	Mera svenska på jobbet			5					
4 LLXE400	Business, Culture and Society				5				
yTiimi-projektit									
4 LLX4000	yTiimi-projektit: Liiketoimintalahtoinen projektitoiminta			10					

Opinnäytetyö									
Opinnäytetyö									
4 SAVONT1	Opinnäytetyö						15		
5 LLONT10	Opinnäytetyön suunnittelu					5			
5 LLONT20	Opinnäytetyön toteutus					5			
5 LLONT30	Opinnäytetyön viimeistely						5		
5 LLONT40	Kypsyysnäyte						0		
4 SAVONT2	Opinnäytetyö						15		
5 LLONT50	Opinnäytetyö, projekti 1					5			
5 LLONT60	Opinnäytetyö, projekti 2					5			
5 LLONT70	Opinnäytetyöprojektien synteesi ja julkistaminen						5		
5 LLONT80	Kypsyysnäyte						0		

Harjoittelu									
Harjoittelu									
4 LLHAR1	Harjoittelu 1		6						
4 LLHAR2	Harjoittelu 2			6					
4 LLHAR3	Harjoittelu 3					6			
4 LLHAR4	Harjoittelu 4					6			
4 LLHAR5	Harjoittelu 5					6			